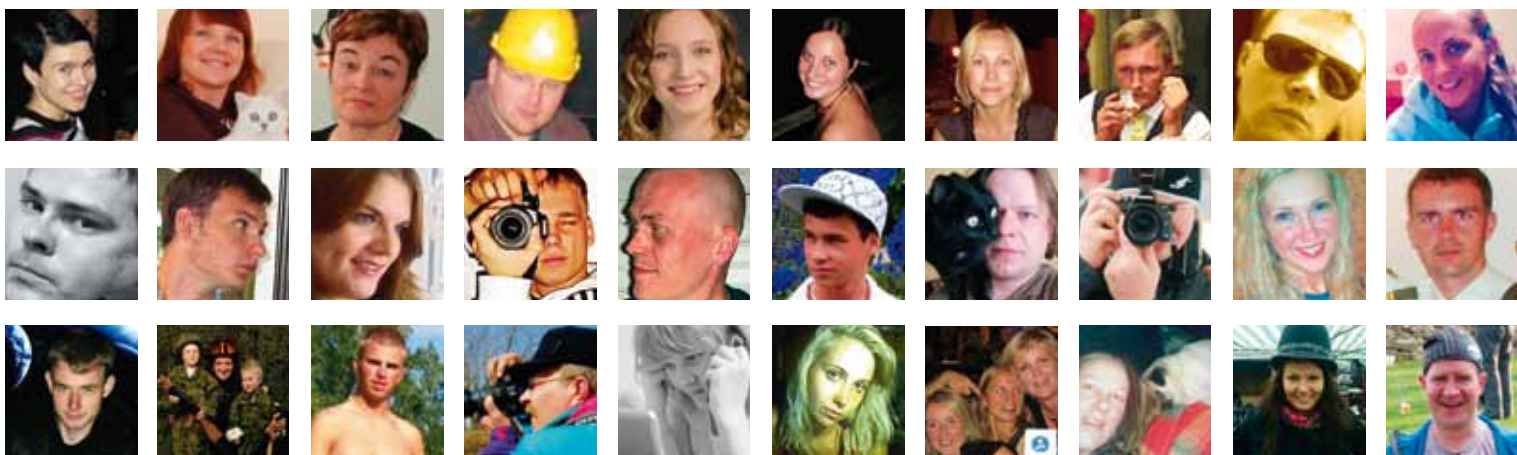
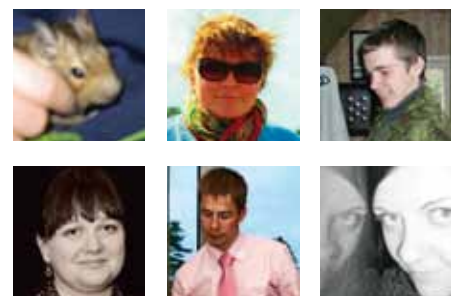

Nr 5 oktoober-november-detsember 2010

RADAR

Politsei- ja Piirivalveameti ajakiri

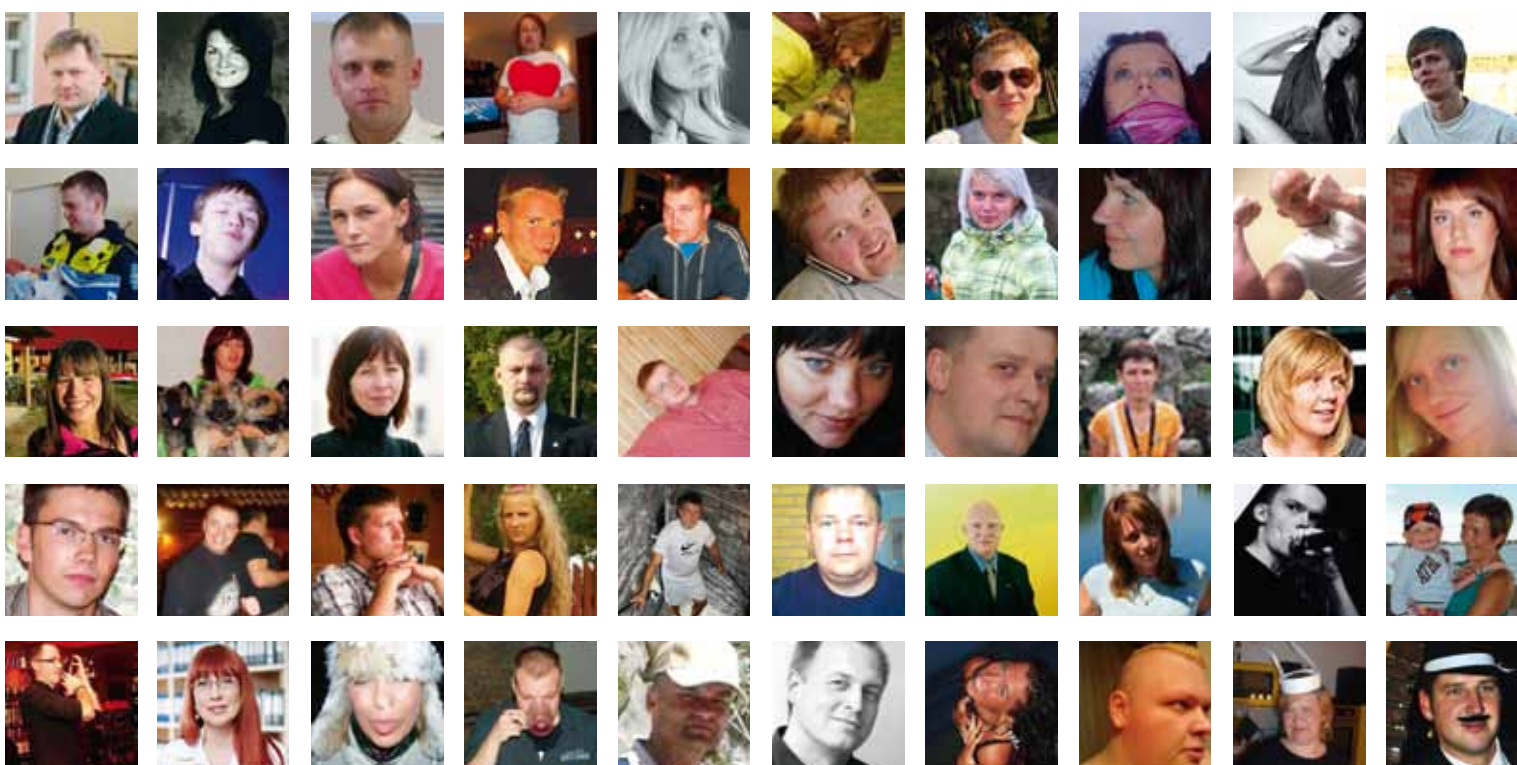
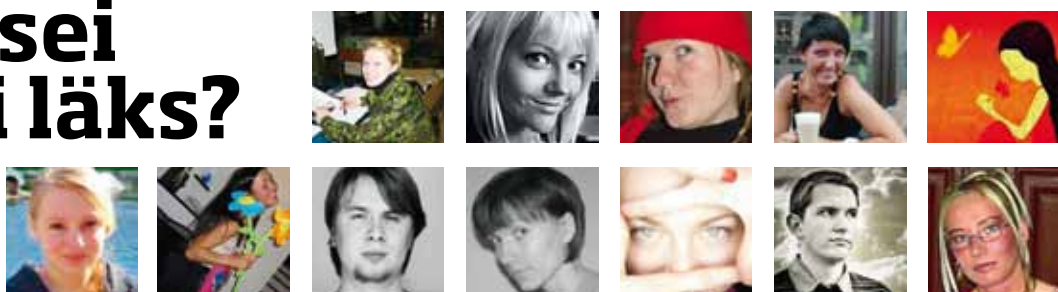

Sirle Pai: „Inimesed peaksid rohkem elama“

Miks politsei Facebooki läks?

Patsita Afganistanis
Mõrv sai teoks

Kandideeri Eesti esimeseks

internetipolitseinikuks

Politsei peab olema seal, kus on tema kogukond, s.o inimesed.

Kui inimesed veedavad aina rohkem aega virtuaalmaailmas, tuleb ka politseil avada virtuaalmaailmas n-ö politseijaoskond, et olla kohal ja abiiks seal, kus inimesed meid vajavad.

Kui sa tunned ennast hästi internetis, sulle on tuttavad sotsiaalvõrgustikud, sa tunned ja kasutad vabalt Facebooki, Orkutit ja Rate.ee-d, oled innovaatiline, sõnad/lühendid fame, lol, v, tgl ei ole sinu jaoks fragmendid kiilkirjast ning sa tunned huvi psühholoogia vastu, tead KrMi ja VtMi aluseid, oled hea suhtleja ning sul on soov suhelda eri vanuses inimestega ja palju, siis kandideeri Eesti esimeseks internetipolitseinikuks.

Täpsem info anu.baum@politsei.ee, (7) 3818

Sisukord

- 4 Uudised**
- 6 Luubi all** Miks politsei Facebooki läks?
- 10 Mõte** Kas kõigile üks suurus?
- 12 Intervjuu** Raul Rebane: „Eduni viib oma lugu“
- 15 Persoon** Sirle Pai: „Inimesed peaksid rohkem elama“
- 20 Fotojutustus** Neljajalgsetd komissarid
- 24 Krimi** Mõrv sai teoks
- 28 Liiklus** Kui uni tikub peale ... roolis
- 30 Reisikiri** Patsita Afganistanis
- 34 Konverents** Mitte ainult passilaud
- 36 Koolitus** Jäljed, verejäljed
- 40 Dokumendid** Uued suunad ID-maailmas
- 42 Võti** Rahale tross ümber ja plagama
- 46 Logistika** Hankekeskus ehk 3000 lepingut ja pudelivesi
- 48 Koolitus** Ookeani taga koolipingis
- 50 Analüüs** Linnaruum ja kuritegevus
- 52 Agentuur** FRONTEX 2011
- 54 Päevik** Minu tööpäev Saksa kiirteedel
- 56 Pidupäev** Rõõmu teevad inimesed!
- 59 Teadus** Politseikorrupsioon ehk tasuta lõunaid pole olemas
- 62 Sport**
- 64 Mälumäng ja ristsõna**
- 66 Raamatud ja kokkuvõte**

RADAR

on viis korda aastas ilmuv Politsei- ja Piirivalveameti ajakiri.

Toimetus

Peatoimetaja: Nelli Pello **Keeletoimetaja:** Ene Sepp

Esi- ja tagakaanel: PPA Facebooki fännid

Küljendus ja makett: Profimeedia **Trükk:** Pajo trükikoda **Tiraaž:** 7000

Kolleegium

Raivo Küüt, Tõnu Hunt, Raigo Haabu, Tarmo Miilits, Margit Ratnik, Vilve Kalda, Elmar Vaher, Aldis Alus, Tarmo Kohv, Priit Suve, Andres Kahar, Toomas Sildam

Kontakt

Ajakiri Radar | Politsei- ja Piirivalveamet | Pärnu mnt 139, 15060 Tallinn

Telefon: 612 3055, 517 3093 | **E-post:** radar@politsei.ee

Veebis: issuu.com/ajakiri_radar

Radari aasta

Viis aastat tagasi õppisin Saksamaal Dortmundi linnas vahetusüliõpilasena. Sain seal sõpradeks paljude Ameerika üliõpilastega, kes küsisid, miks mind Facebookis ei ole. Toona ei öelnud Facebook mulle mitte kui midagi. Kui asja uurima hakkasin, selgus, et liitumine käib üliõpilaste alusel ning Tartu Ülikool ei olnud Facebookiga veel sõbraks saanud. Tegin siis avalduse ja mõne kuu pärast hakkasin avastama Facebooki imelist maailma.

Sellel aastal ei ole Facebook minu jaoks enam pelgalt koht, kus sõpradega suhelda, vaid osa minu igapäevasest tööst. PPA Facebooki fännilehe haldajana postitan ma igal nädalal meie sõpradele uut ja huvitavat infot, vastan töökaaslaste abiga fännide küsimustele ning hoian end kursis sotsiaalse meedia uute suundadega. Ja see kõik on väga põnev! Esimestel päevadel, kui Facebookiga liitusime, ei suutnud ma teha muud kui vajutada pidevalt Refresh nupule, et näha, kui palju fänne juurde oleme saanud. Nüüd, mil meie fänniarv on suurem kui ühelgi teisel riigiasutusel, tuleb fänne hoida ja pakkuda neile jätkuvalt väärtuslikku materjali. See on kindlasti üks kommunikatsiooni-üüroo järgmise aasta eesmärke.

Radari järgmise aasta plaanidesse kuuluvad endiselt huvitavad persoonid, mõtterikkad arvamused ja haaravad olemuslood. Senisest enam püüame rõhku panna probleemlugudele. Tähelepanelikud Radari lugejad on vahest märganud, et lubatud kuue numbril asemel on tänava ilmunud viis numbrit. Ka järgmisel aastal on see nii, sest suvel peab puhkama. See-eest on kõik senised numbrid olnud mahukamad, kui esialgu arvasin. Selle aasta viimane ajakiri, mida praegu käes hoiad, on selle aasta mahukaim. Häid lugusid oli lihtsalt nii palju!

Suur tänu kõigile Radari kaasautoritele, fotograafidele ja lugejatele, kellega oleme kohtunud tänaval! 2011. aasta veebruaris näeme jälle.

Nelli Pello
Radari
peatoimetaja

FOTO: KAJA VENTISEL

FOTO: KATRIN TAMMEKUN

Niina Viitala demonstreerib enda loodud vahendit reostusproovi võtmiseks.

Keskkonnavastaste kuritegude uurimine Soome moel

20.-23. septembril külastasid Ida, Lääne ja Põhja Prefektuuri ametnikud Helsingi Politseiosakonda ning Soome Keskkriminaalpolitseid, et tutvuda kolleegide parima praktikaga keskkonnavastaste kuritegude uurimisel, eelkõige keskenduti merereostuste uurimisele.

Soome Keskkriminaalpolitsei ekspert Niina Viitala tutvustas Eesti kolleegidele tema enda väljatöötatud materjali reostusproovide võtmiseks (õli, nafta). Seda materjali on väga lihtne kasutada igapäevatoös ning see ei nõua spetsiaalset väljaõpet, kuna koosneb väikesest spinningust ning marliatilisest riidest, kuhu võetav proov kinnitub. Materjali suur eelis on, et seda saab kasutada paljudes paikades, nagu erinevates veekogudes ja raskesti ligipääsetavates kohtades (kütusemahutid, tankid). Õppereis korraldati projekti „Keskkonnavastaste kuritegude kohtueelse uurimise alase kompetentsuse suurendamine Eesti politseis Helsingi Politseiosakonna parima praktika näitel“ toel, mida kaasrahastas Euroopa Sotsiaalfond 31 110 krooniga. Projekti eesmärk oli keskkonnavastaste kuritegude kohtueelse uurimisega tegelevate politseinike suurem haldussuutlikkus, teadlikkus ning koostöövõime täita teenistuskohustusi võrdväärse rahvusvahelise partnerina. Projektis osalesid Marika Vodja, Kaire Konts, Signe Sulbi ja Katrin Tamme-kun (projektijuht).

Kliendid on teenindusega rahul

Võrreldes eelmise aastaga on rahulolu kodakondsus- ja migratsiooni- valdkonna teenindusega kasvanud. Uuringus osalejatest 92% oli teenindusega üldiselt rahul.

2010. aastal kuulus uuringu valimisse 501 isikut, kes olid käinud sel aastal PPA prefektuuride kodakondsus- ja migratsioonibüroo klienditeeninduses. Andmed uuringu jaoks koguti telefoniintervjuude kaudu, kasutades standardiseeritud küsimustikku. Kõrgemaid hinnanguid anti teenindajate kompetentsusele, sõbralikkusele ja vastutulelikkusele ning aktiivsusele lahenduste leidmisel. Keskmisest kõrgemalt hinnati Lääne- ja Lõuna-Eesti teenindusüksusi.

Kõige sagedamini kasutavad teeninduste kliendid infokanalina PPA kodulehekülge (32%) ning teenindusi (32%); vähem hangitakse infot üldistelt infotelefonidelt (2%) ning PPA infotelefonilt (2%). Informatsiooni kvaliteediga ollakse üldiselt rahul (üle 80%), kuid osaliselt tekitab klientidele raskusi info leidmine PPA kodulehelt.

Uuringus toodi esmase arenguvajadusena esile pikkade ootejärjekordade

FOTO: KAJA VENTSEL

Dokumentide väljastamine kodakondsus- ja migratsioonibüroo Tallinna Narva mnt teeninduses.

lühendamist ning mõne teenindusüksuse puhul sooviti selgemat info väljapanekut toimingute järjekorra kohta. Iga-aastast kliendirahuloluuuringut on kodakondsus- ja migratsioonivaldkonnas tehtud juba alates 2002. aastast.

Kiilu paigaldamine multifunktsionaalsele reostustõrjelaevale

FOTO: JAAVI PÕÕDMUS

Reostustõrjelaev sai Riias kiilu

11. novembril oli Riias Euroopa Regionaalarengufondist rahastatavale multifunktsionaalsele reostustõrjelaevale kiilu paigaldamise tsereemonia.

„Tänavu augustis alustati Riia Laevatehases uue reostustõrjelaeva korpuse ehituse ettevalmistustöid ning kiilu panek sümboliseerib suurema ehitusjärgu algust ehk laeva sündi,“ ütles Politsei- ja Piirivalveameti poolne projektijuht politseileitnant Tõnis Trubetski. Riias valmistatakse laeva korpus, mis järgmisel aastal transporditakse Soome Uudenkaupungin Työväne OY laevatehasesse. Laeva viimistletakse ning seadmed paigaldatakse Soomes. Politsei- ja Piirivalveametile antakse uus reostustõrjelaev lepingu järgi üle 2012.

aasta sügiseks.

Ehitatav reostustõrjelaev on projekti põhjal 63,9 meetrit pikk, 10,2 meetrit lai ning süvisega 4,2 meetrit. Laev hakkab tegema järjepidevat reostuse seire- ja ennetustööd, võimaldades korraldada pääste- ja reostustõrjetegevusi ka väga rasketes ilmastikutingimustes ning Soome lahe keerulistes jääoludes.

Valdavalt hakkab multifunktsionaalne reostustõrjelaev paiknema tõenäolisemates riskipiirkondades, milleks Eesti vastutus- alas on Soome laht ja Läänemeri. Eesti merereostustõrje võimekuse suurendamiseks vajalik laev soetatatakse Euroopa Regionaalarengufondi 440 miljoni kroonise toetuse abil. Lisaks panustab riik suurprojekti omaosalusena 77,6 miljonit krooni.

Kriminaalpolitsei konverents keskendub kriminalistikale

5. jaanuaril 2011 peetakse Tallinnas Eesti Näituste messikeskuses kriminaalpolitsei konverents, mis keskendub kriminalistikale. Konverentsi pidulikus osas jagatakse kätte autasud.

Kriminaalpolitsei loomise 91. aastapäeva puhul toimub aktus ja konverents. Aktusel antakse kätte kriminaalpolitsei teenetemedalid tublidele ja teenekatele kriminaalpolitseinikele ning koostööpartneritele panuse eest kriminaalpolitsei valdkonna arendamisel.

Konverentsi läbiv teema on „Kriminalistika – teadus igale kriminaalpolitseinikule“. Üles on seatud õpitoad kriminalistika ajaloost, sissejuhatuses kriminalistikasse, kiudude kogumise tehnikast, trassoloogiast,

daktüloskoopiast ning kohtufotograafiast. Lähemalt saab uudistada Põhja Prefektuuri kriminalistikabussi Elmar.

Konverentsil tuleb juttu kriminalistika ajaloost, sündmuskohtadel juhtunud apside, pommimees Märt Ringmaa menetluses kogutud tõenditest ja nende kohtukõllikkusest, kriminalistika arengusuundadest ja tendentsidest Euroopas ning parimast praktikast kriminaalasjas tõendite kogumisel. Konverentsi väitlusjuht on Põhja Prefektuuri korrakaitsebüroo juht Kristian Jaani. Konverentsi lõppedes on tutvumiseks väljas kriisireguleerimiskeskuse staabibuss ning demonstreeritakse valgussammast. Kriminaalpolitsei konverentsile saab registreeruda asutuste kontaktisikute juures, registreerimine lõpeb 16. detsembril 2010.

LÜHIDALT

Tallinna kainestusmajal täitus esimene aasta

16. novembril tähistas Tallinna kainestusmaja oma esimest sünnipäeva. „Esimene aasta kainestusmajas on möödunud teiselt,“ nentis Põhja Prefektuuri korrakaitsebüroo kainestusteenistuse vanem Karla Kilik, kelle sõnul on asutus oma teenust pakkunud umbes 6000 inimesele. Kuigi kainestusmaja on koht, kuhu inimesed satuvad peasjalt surnuivõimulikkuse ja meeldiv elamus see kellelegi ei ole, on Kilgi sõnul tulnud ette kordi, kus seal viibinud on avaldanud tänu kainestusmaja personalile meeldiva teenuse eest. „Eks tänatud ja tunnustatud on ikka meie head meeskonda inimliku suhtumise ja käitumise eest,“ ütles Karla Kilik.

Marina Paddar pälvis UNICEFi Sinilinnu preemia

12. novembril andis Riigikogu esimees Ene Ergma kätte UNICEFi aastapreemiad tunnustuseks laste heaks tehtu eest. Teiste seas sai preemia Lõuna Prefektuuris lastele suunatud ennetustööga tegelev Marina Paddar. UNICEFi aastapreemiale esitati tänava 49 kandidaati, kellest 13 tunnistas organisatsioon Sinilinnu preemia laureaadiks. Sinilind ei ole rahaline preemia, vaid eeskätt tunnustus laste heaks tehtu eest. Tumesinisel sametpõhjal hõbe-valge-sinise tikandiga raamitud pilt on UNICEFi tänu neile, kelle tegevus laste hüvanguks väärib tunnustamist, kes on lastele-noortele eeskujuks või aidanud muul viisil parandada laste olukorda.

Liikluspolitseinikud tutvustasid rahvusvahelist raskeveokite projekti

10. novembri hommikul tutvustasid korrakaitsepolitseiosakonna operatiivbüroo liikluspolitseinikud Jaanus Tents ja Priit Tuuna Tallinnas rahvusvahelist raskeveokite liiklusohutusprojekti C.A.S.H. Juhtide väsimusseisundist ning sõiduohutusest tegi ettekande Gunnar Meinhard. Kohtumisele olid kutsutud nende organisatsioonide esindajad, kes ühel või teisel moel liiklusohutuse eest head seisavad kas siis seadusloome, järelevalve või igapäevaste vedudega. PPA C.A.S.H-projekti koordineerija Jaanus Tents hindas kohtumise kõige suuremaks plussiks seda, et asjaosalised said politsei plaanidest veidi rohkem teada, tekkis diskussioon ning tahtmine kaasa lüüa. „Ühe väga konkreetse tegevusena pakkusime veokijuhtidele infopäeva korraldamist järgmisel aastal ning see ettepanek leidis positiivset vastukaja,“ rääkis Jaanus. Eesti liitus C.A.S.H-projektiga 2009. aastal ning see kestab aastani 2012.

FOTO: JAAN SILD

Kriminaalpolitsei konverentsil keskendutakse kriminalistikale.

Esimese nädala jooksul tehti TELVARis ligi 1200 vormitellimust

15. novembril võeti kasutusele kaua oodatud vormitellimise programm TELVAR. Kõik, kes ei jõua või ei soovi sel aastal oma vormitellimise piirsummat ära kulutada, saavad seda teha järgmisel aastal, kui 2010. aasta jääk liidetakse tuleva aasta piirsummaga.

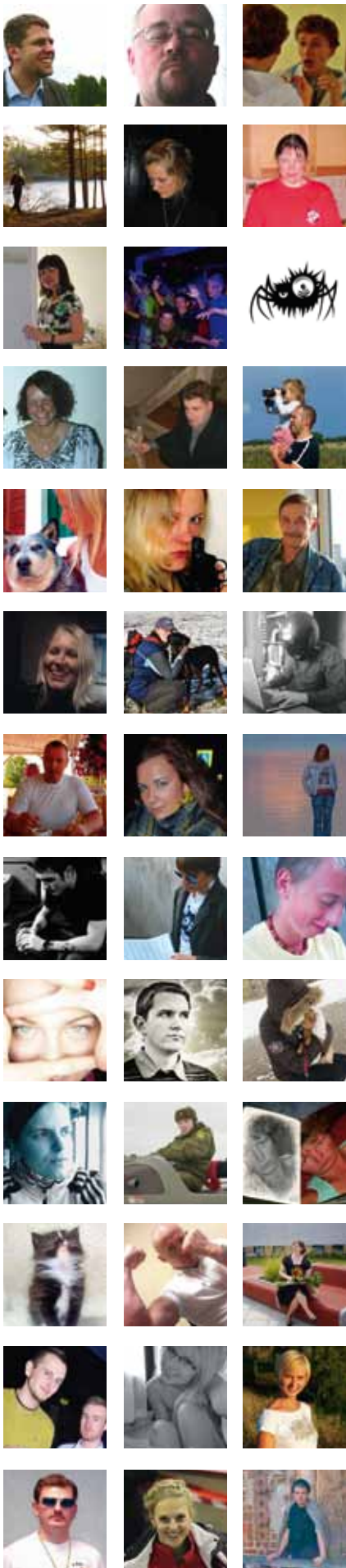
Selline näeb välja vormivaruuste tellimise programm TELVAR.

Vormitellimise programmi TELVAR esimese kasutusnädala jooksul ei olnud programmis tööseisakuid ega kriitilisi vigu. Küll leidis paar kitsaskohta, millele on juhitud arendaja tähelepanu. Suurim probleem oli sisselogimine, mis puudutas ligikaudu 170 tellijat. Näiteks oli mõningatel juhtudel teenistujatest abipolitseinikel kaks SAP koodi ning programm ei suutnud inimest autoriseerida. Selle probleemi lahendab SMIT.

Lähiajal teeb arendaja versiooniuuendusi,

mis suurendab veelgi programmi kasutajasõbralikkust. Uuendus võimaldab lisada toodetele infot ning kuvab tellija avalehel otseviite kontojäägi vaatamiseks.

„Kokkuvõttes võib näppe ristas hoides öelda, et esimene TELVARi nädal on olnud edukas,“ ütles logistikabüroo juht Toomas Malva. „Täna tellimuste töötajaid, logistikuid, SMITi-poolset partnerit Evelin Tammemäge ja kõiki tellijaid, kes on kaasa aidanud programmi juurutamisele.“

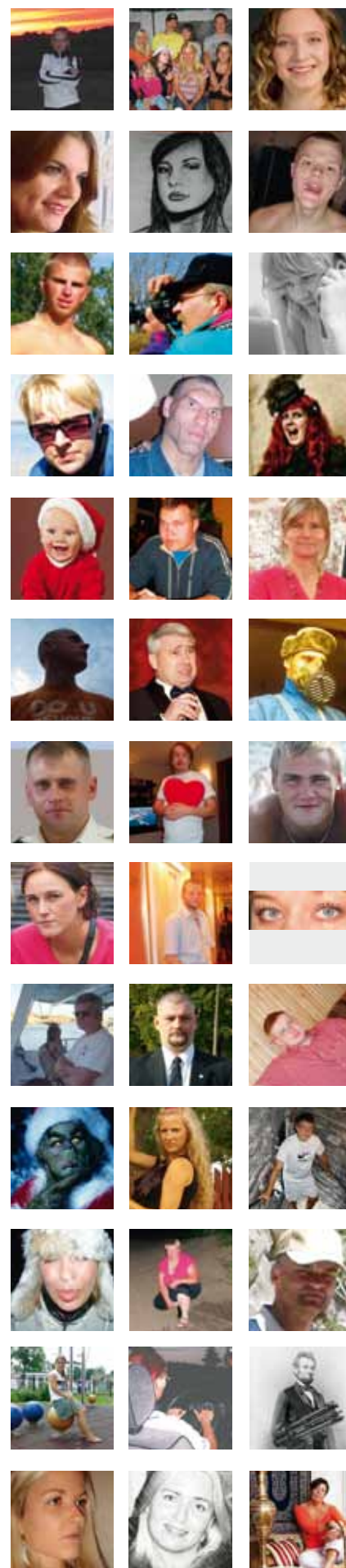
Politsei- ja Piirivalveameti Facebooki fännilehele pääseb lingilt: www.facebook.com/politseijapiirivalveamet.

Miks politsei Facebooki läks?

Kui **inimesed on internetis**, peab politseigi seal olema ehk lugu sellest, kuidas Politsei- ja Piirivalveamet Facebooki kolis.

Ühel oktoobrikuu päeval seitse aastat tagasi hakkis teise kursuse üliõpilane Harvardi ülikooli arvutivõrku ja pani sealt pihta kaasüliõpilaste pildid. Noormees asetas fotod veebi ning küsis vaatajatelt, kumb kahest inimesest on „kuuem“.

Järgmistel päevadel levis Facemashi-nimeline veebileht üliõpilaste seas nagu kulutuli. Järgmisel semestril hakkas toosama lakkis juustega noormees Mark Zuckerberg koos sõpradega kirjutama koodi uue veebilehe jaoks. 4. veebruaril 2004 oli see valmis – The

Facebook. Veidi aega hiljem loobusid noormehed artiklist ning veebilehe nimeks jäi Facebook.

Praegu on Facebook maailma kõige populaarsem suhtlusvõrgustik, millel on 500 miljonit kasutajat. Ka eestlasi pole jätnud näoraamat külmaks. Kui selle aasta alguses kasutas Facebooki 100 000 eestlast, siis aasta lõpuks on see number ületanud 300 000. Need, kes pole Facebookiga sina peal, küsivad kindlasti: miks kõik need inimesed Facebookis on ja mida nad seal teevad? Vastus on lihtne: Facebook nagu teisedki sotsiaalse meedia kanalid põhinevad inimeste suhtlus- ja väljendumisvajadusel. Facebookis saab jagada sõpradega fotosid ning videoklippe, otsida üles vanu koolikaaslasi, saada uudiseid enda poolt valitud meediaväljaannetelt ja ettevõtetelt, liituda kogukondadega jne.

Eraisikute kõrval tegutsevad Facebookis rohked ettevõtted, kes müüvad ja turustavad seal oma tooteid. „Sotsiaalne kaubandus annab ettevõtetele võimaluse minna oma sihtkliendile lähemale, siduda oma brändiga ja rääkida neile oma lugu,“ kirjutab Tartu Ülikooli üliõpilane Jaanika Aasrand oma bakalaureusetöös, kus ta uuris Facebooki Eesti ettevõtete kommunikatsioonivahendina. Arvud räägivad iseenda eest. Facebooki on loonud oma fännilehe üle 900 Eesti ettevõtte. Näiteks jälgib Estraveli te-

gemisi Facebookis umbes 26 000 inimest, Rimi Eesti uudistega on kursis umbes 15 000 inimest.

Riigiasutused Facebookis

Kui äriettevõtted tunnevad end Facebookis juba koduselt ja teavad, kuidas inimestele meeldida, siis Eesti riigiasutused on astumas Facebookis esimesi samme. Facebooki on kolinud näiteks Sotsiaalministeerium, Statistikaamet ning Stenbocki maja. Avaliku sektori Facebooki pioneeriks võib pidada Välisministeeriumit, kes avas Facebookis oma fännilehe kaks aastat tagasi.

„Esialgne idee oli tutvustada Eestit ja Välisministeeriumi tegevust maailmale,“ ütleb Välisministeeriumi fännilehe haldaja Maria Belovas. „Otsustasime keskenduda sihtrühmale väljaspool Eestit – potentsiaalsele küllastajale, Eesti-huvilisele. Kui aga eestlaste arv Facebookis kasvama hakkas ja ka meie jälgijatest moodustasid enamiku inimesed Eestist, otsustasime oma tegevust laiendada ning pakkuda midagi põnevat neilegi.“

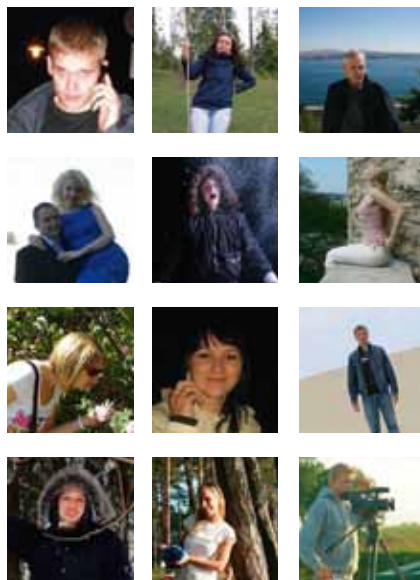
Välisministeerium annab Facebooki kaudu ligi oma 2000 fännile märku, kui Eestis või eestlaste poolt on midagi toredat korda saadetud, mis ka rahvusvaheliselt tähelepanu vääriks. „Hoiame reisivaid eestlasi kursis ohtudega, mis nende plaane

võiks takistada – loodusõnnetused, kodusõjad, streigid jms. Loomulikult tutvustame ka Välisministeeriumi tegevust, viitame oma ühisblogi uutele postitustele ning oleme alati valmis vastama küsimustele ja kommentaaridele,“ lisab Belovas.

Tema sõnul ei võistle Välisministeerium Facebookis erasektoriga ega paku kalleid auhindu liitumise eest. „Meie väärtus on informatsioon ja võimalus riigiga mugavalt ning vahetult suhelda,“ tõdeb Belovas. Hea näide Facebooki keskkonna eelisest kodanike abistamisel, info kogumisel ja vahendamisel oli kevadine vulkaanituhast põhjustatud kriis. „Meie fännilehe kaudu leidsid paljud inimesed kiirelt transpordivahendi koju, suureks abiks olid meie saatkonnad, samas oli meeldiv kogeda kodanike initsiatiivi kaaslaste aitamisel – kes teatas vabastest kohtadest autos, kes pakkus tuhalöksus viibijatele majutust jne.“

Ligi kaks kuud tagasi läks Facebooki ka Politsei- ja Piirivalveamet. Meid leiab üles aadressilt www.facebook.com/politseijapiirivalveamet. Miks me

➤ **Esimesed kuud on näidanud, et PPA on Facebookis oodatud. Sellest kõneleb ligi 2300 inimest, kes on hakanud meie fänniks.**

Facebooki läksime? Sest inimesed on seal.

„Interneti minek on tänapäevane rahva sekka minek ja niisama tähtis,“ ütleb Soome esimene võrgupolitseinik Marko Forss, kelle igapäevatööks on soomlasi Facebookis abistada. „Politsei tegevus internetis ei saa olla pelgalt luuramine. Politseid peab internetis ka näha olema – see suurendab turvalisustunnet virtuaalmaailmas ja aitab kasutajaid mõista, et internetis ei või teha ükskõik mida.“

PPA Facebooki lehel on asutuse kontaktid, pildid, videod, arutelud ja igapäevased postitused. Oleme soovitanud inimestel talvises liikluses hoog maha võtta ja ettevaatlikud olla; tuletanud meelde helkuri kandmise vajadust; jaganud infot uue dokumendiliigi digi-ID kohta; soovitud piirivalvuritele aastapäeva puhul õnne; kutsunud inimesi kodanikupäeval külla jne.

Üritame postitustele anda lisaväärtust, näiteks lisada pilte või infot, mida pressiteates kirjas ei ole. Mõni teade jõuabki ainult Facebooki

Ootan, et Politsei- ja Piirivalveamet muutuks inimlähedasemaks

Kommunikatsioonibüroo Vare & Jaakkola partner Jaan Vare, kirjutasid oma blogis juba kaks aastat tagasi, et politsei peaks kindlasti Facebookis olema. Miks?

Usun, et politsei ülesanne on olla esindatud seal, kus on inimesed, olgu selleks siis reaalses maailmas näiteks Raekoja plats või internetis Facebook. Kui väga suur osa suhtlusest toimub netis, oleks ju loogiline, kui korrakaitsjad teaksid, mis ja kuidas seal toimub. Teiseks pean oluliseks, et politsei hoolitseks oma maine eest – kõrvuti traditsioonilise meediaga ja igapäevaste tegevustega on internet vähemalt niisama tähtis, seega oleks vale seda vältida. Kolmandaks on inimeste jaoks oluline teada, et politsei on kohal ka internetis ja tema peale saab loota nii reaalses kui ka virtuaalses maailmas.

Mida sa meie fännilehest arvad? Mis on hästi, mis võiks veel paremini olla?

Alguse kohta on tulemus väga hea – olete saanud mitmeid fänne ja teinud sisse-

kandeid, mis on kasutajates huvi äratanud. Tulevikus võiksite kasutada rohkem videoid (nt vox pop inimestega, tehnika tutvustamine (kiiruskaamerad, autod jne), lühiintervjuud politseinikega jne) ning ärgitada inimesi dialoogi astuma.

Millist infot sa meie lehelt ootad?

Kommunikatsiooniinimesena ootan ma PPA inimlikumaks ja inimlähedasemaks muutumist, et avaksite rohkem politsei ja seal töötavate inimlikku poolt (nt sise-mised üritused, hobid, erinevad üritused jne). Kahtlemata on vaja rääkida päevakajalistel teemadel ja anda edasi operatiivinfot, aga see ei tohiks muutuda pressiteadete kokkuvõtete kopeerimiseks. Keelekasutuses ootan natuke rohkem familiarisust ja vähem kantseliiti – nii oleks FB kasutajatel kergem infot omaks võtta. Kõige rohkem ootan aktiivset mitmesuunalist suhtlust, kus inimesi kaasatakse aruteludesse ja reageeritakse nende arvamustele. Kodanikuna tahaksin, et politsei oleks alati olemas siis, kui ma teda vajan, nt siis, kui mõni FB kasutaja kiusab teist

Jaan Vare

FB kasutajat. Kõikvõimalikud nipid ja trikid (kuidas midagi paremini, turvalisemalt teha), eel- ja järelinfo (nt liiklus, uued teenused), pildid, videod, kasulikud viited ja muu seesugune *news you can use* on samuti väga huvitav.

ja on sellevõrra inimestele väärtuslikum.

Sisukad postitused

Esimesed kuud on näidanud, et PPA on Facebookis oodatud. Sellest kõneleb ligi 2300 inimest (detsembri alguse seisuga), kes on hakanud meie fänniks. Teemasid, mida oma seinale postitame, valivad Facebooki entusiastid kommunikatsioonibüroost. Nemad on need, kes postitused reaalselt seinale lisavad ning seejärel inimeste küsimustele vastavad. Kokku on meil neli haldajat, kes on Facebooki lehel oma nime ja näoga. Väga suur abi on vormikandjatest, kes on ise aktiivsed Facebooki kasutajad. Nemad kommenteerivad meie sisseseekandeid, andes nõnda lugejatele väärtust, mida kommunikatsioonibüroo inimesed teha ei saa. Kui ikka vormis politseinik tänab kodanikke mõistva suhtumise eest politseioperatsioonil, siis on see väga kõva sõna. Vormikandjad võiksid olla veelgi julgemad ning astuda meie fännidega dialoogi. Kui näete, et mõnest

teemast oleks vaja rääkida, siis tehke seda kindlasti. Oodatud on kõikvõimalik foto- ja videomaterjal, mis võiks meie fännidele huvi pakkuda.

Enne Facebooki minekut oli peamine küsimus, kas meil on piisavalt materjali, mida postitada. Nüüd on olukord vastupidine: teemasid on parasjagu ja vahel on tunne, et isegi liiga palju. Püüame piirduda umbes kolme postitusega nädalas, et mitte inimesi ära väsitada. Kindlasti räägib meie kasuks põnevus ehk see midagi, mida ei ole teistel riigiasutustel. PPA-s toimub kogu aeg midagi, meil on lugusid küll ja küll, lihtsalt tuleb need üles leida.

PPA töötajad on suhtunud Facebooki minekusse kaheti. Osa meelest on see väga hea mõte, teised arvavad, et PPA ei peaks end Facebookis n-ö reklaamima. Siseveebi küsitlus näitas, et poolehoidjad ja vastuolijad jagunevad peaaegu pooleks. Soome politsei Facebooki lehe haldajate sõnul on nende kogemus samasugune. Soome politsei on olnud Facebookis juba kaks aastat, kuid ikkagi on palju neid, kes Facebooki minekust midagi

ei pea. Võib-olla on asi selles, et inimesed seostavad Facebooki Rate.ee ja Orkutiga, kus on kõige tähtsam enese näitamine ja piltide hindamine. Oskuslikul kasutamisel on aga Facebook palju rohkem kui enese naba imetlemise koht.

Virtuaalne kogukond

Facebooki nagu teistesegi sotsiaalse meedia kanalitesse minek tähendab, et asutus käib ajaga kaasas, on inimlähedane ja avatud ning valmis ootamatusteks. Kui klassikalised kommunikatsioonikanalid (nagu pressiteated) kujutavad endast ühesuunalist kommunikatsiooni, siis Facebook kui uus meedium on kahesuunaline. See tähendab, et kuigi enamik tagasisidest on positiivne, tuleb valmis olla ka negatiivseteks sõnumiteks. Seda enam, et kõik on kõigile nähtav ja ootab reaktsiooni. Kui inimene ei saa meie asutselt abi, siis võime näha tulemust meie seinal. Kõik, mis sinna kirjutatakse, jääb alles ja kujundab meie mainet.

Facebook ei ole kindlasti imerohi, vaid kommunikatsioonikanal, mis viib meid inimestele lähemale ja aitab levitada olulist sõnumit. Eesmärk on teha fännilehte nii, et see on meie sõpradele kasulik, huvitav ja atraktiivne. Kui 90ndatel oli Internet enese näitamise koht, siis tänapäeval on internet virtuaalne kogukond, mis ootab meie koostööd. Facebooki kõrval võiksime kasutusele võtta teisigi uue meedia kanaleid. Näiteks blogisse oleks võimalik postitada pikemaid ja pehmemaid olemuslugusid või Twitterisse operatiivsõnumeid. Kõik see vajab aga põhjalikku kaalumist. Praegu keskendume ühele kanalile – Facebookile. Sotsiaalse meedia spetsialistide hinnangul on sotsiaalsest meediast saamas inimeste jaoks primaarne infokanal. Sellest saab esmane uudiste allikas, informatsiooni kogumise koht ja meelelahutaja ehk see, mida varem pakkusid traditsioonilise meedia kanalid. Raske öelda, kas Mark Zuckerberg oskas kõike seda oma ühiselamus ette näha. Igatahes prognoosivad julgemad, et järgmisel aastal kasvab Eesti Facebooki kasutajate arv 500 000 peale.

Nelli Pello

*Radari peatoimetaja,
PPA Facebooki lehe peahaldaja*

Soome politsei edulugu Facebookis

Soome politsei liitus Facebookiga kaks aastat tagasi. Praegu on neil ligi 98 000 fänni. „Sellist edu ei osanud oodata meist keegi,“ ütleb Soome politsei Facebooki lehe haldaja Anna-Minna Lukkala. Ainus viis, kuidas nad oma edu seletada oskavad, on politsei kõrge usaldusportsent, ligi 96%. Soomlaste postitused on üldiselt seotud kas liikluse või turvalisusega. Väga populaarsed on pildid politseikoertest ja -hobustest. Soome politseil on isegi oma põhjapõder Maija, kellel on Facebookis oma album.

Lisaks on kolmel Soome politseinikul Facebookis oma ametlik kasutajakonto. Marko, Jutta ja Mikko põhitöö ongi iga päev Facebookis inimesi nõustada (www.poliisi.fi/nettipoliisi). Virtuaalselt lähipolitseinühmalt küsitakse palju mopeedide, alkoholi ning tubakatoodete kohta. Suure osa moodustavad väga isiklikud küsimused seksuaalkuritegude või koduvägivalla kohta. „Privaatsed jutuajamised on meie töös väga tähtsad,“ ütleb võrgupolitseinik Marko Forss, kes suhtleb noortega nii Facebookis, MSNis kui ka IRC-galeriis.

FOTO: ANNIKA SJÖBLOM

Mikko Manninen (vasakult), Jutta Antikainen ja Marko Forss on Soomes teada-tuntud virtuaalpolitseinikud.

„Sageli on noortel isiklikest teemadest internetis kergem rääkida. Mõned alustavad juttu ilmast, kuid lõpetavad sellega, et neid vägistati.“

FOTO: SHUTTERSTOCK

Kas kõigile üks suurus?

Õeldakse, et kui üks asi sobib kõige jaoks, siis ei sobi see tegelikult mitte millekski. Kahjuks tundub mulle, et **igapäevases politseitöös** puutume kokku just sääraste olukordadega.

Oleks üsna ebameeldiv, kui luumuru kahtlusega arsti juurde minnes pakuks viimane raviks nohutablette ja ütleks, et ilmselt saab seitsme päevaga korda, sest nüüdsest ravitakse kõiki haigusi ühe ravimiga. Sama veider oleks riidekauplusesse sisenedes näha ainult XXL suuruseid või ainult pruuni värvi rõivaid. Nii-sugused olukorrad tekitavad tänapäevases värvideküllases (pluralistlikus)

maailmas pehmelt öeldes nõrdimust.

Õeldakse, et kui üks asi sobib kõige jaoks, siis ei sobi see tegelikult mitte millekski. Kahjuks tundub mulle, et igapäevases politseitöös puutume kokku just sääraste olukordadega. Arvan, et politseis võiks olla rohkem arutelusid selle üle, missugune töömeetod mingisugusesse töövaldkonda või olukorda sobib. Näiteks võiks arutleda selle üle, missugust politseid (pean

politsei all silmas kogu praeguse Politsei- ja Piirivalveameti laia ampluaad koos kõigi töötajatega) Eesti inimesed soovivad. Kui politsei on tsiviilorganisatsioon, siis milles see väljendub? Või kas seda organisatsiooni peaks juhima äriorganisatsiooni või mingeid muid meetodeid kasutades?

Meil on erinevad ametkonnad, poliitilised ühendused, ühiskondlikud organisatsioonid ja nõukogud (nt siseturvalisuse nõukoda), kes selle üle võiks mõtteid vahetada. Loomulikult meie, politseinike, aktiivsel osalemisel. Samaaegu on niisuguse arutelu puudumine justkui kompliment praegusele politseile – kõik on korras ja pole mille üle arutada. Ma ei soovigi väita, et midagi oleks

kangesti vaja muuta või peaks meie päevil hirmsasti muretsema. Soovin, et meie ise ja avalikkus natukene sagedamini nende küsimuste üle mõtleks.

Näiteks kui ühes väikelinnas toimub aastas üks tapmine, kuid samas on jalgrattavargusi kahe kuu jooksul 30, siis ei saa neid probleeme lahendada ühesuguse meetodiga. Hoidmaks ära uppumisi, on mõistlik erinevalt käituda päästevestideta kaluritega ja suvisel ajal Pärnu rannas peesitajatega. Dokumente kontrollides ei saa ühtmoodi suhtuda pereisasse, kes tuleb laste isikutunnistusi vahetama, ega noortesse, kes üritavad ööklubisse siseneda.

Praeguses keerulises ja mitmetahulises maailmas sõltub politseitöö edu (ka isiklik edu) suuresti seoste nägemise oskusest ning nendest õigete järelduste tegemisest. Turvalisus on eriti huvitav valdkond selles mõttes, et inimese teadmises moodustab turvatunne terviku. Seda tervikut võivad häirida tingimused, mis tavaarusaamade kohaselt ei olegi justkui politsei igapäevatöö. On ju teada, et inimesi häirib ebaviisakus, hooldamata keskkond, maas vedelev prügi, vilets bussiliiklus, kaubanduskeskuste juures kogunevad lärmakad noorteseltskonnad, pikad järjekorrad jms.

Seosed turvatundega

Väidan, et politsei peab tegelema kõigi nende küsimustega, mis inimeste turvatunnet võivad kõigutada. See ei tähenda muidugi, et politsei peaks minema tänavaid pühkima või bussiga inimesi vedama, kuid meil on võimalus osutada neile probleemidele tähelepanu. Miks politsei seda tegema peaks? Sellepärast, et meie näeme säärase nähtuste seoseid inimeste turvatundega. Oleks väga lühinägelik, kui me sellest mööda vaataksime, sest maas vedelev prügi, vilets bussiliiklus või lärmakad noorteseltskonnad võivad transformeeruda õiguserikkumisteks. Millal ja kui rasketeks õiguserikkumisteks, on iseasi ja ei olegi eriti tähtis. Kui meil on võimalus ühiskonda turvalisemaks muuta, siis peaksime kasutama selleks kõiki võimalusi.

Mul on äärmiselt hea meel, et politsei on määratlenud oma tegevuse põhisuuna – kogukonnakesksuse. Meil on pooleli arutelud, mida tähendab

➤ Meil on pooleli arutelud, mida tähendab kogukonnakesksus erinevatele valdkondadele, kuid võib-olla oleks vaja arutada ka veidi argisemate asjade üle, näiteks milliseid politseitöö meetodeid me kasutame või võiksime kasutada.

kogukonnakesksus erinevatele valdkondadele, kuid võib-olla oleks vaja arutada ka veidi argisemate asjade üle, näiteks milliseid politseitöö meetodeid me kasutame või võiksime kasutada. Kõigile on selge, et politsei põhisuund on ennetada väärkäitumist, kuid endiselt on aeg-ajalt kuulda mõne inimese kommentaari ennetusele – kurjategija koht on vanglas! Selles on muidugi tera tõtt, kuid kontekst on täiesti äraspidine. Ilmselt ei ole piisavalt räägitud kriminoloogia paradigmade muutusest. Traditsiooniline kriminoloogia keskendub kriminaalsuse uurimisele, püüab selgitada, kuidas bioloogilised tegurid, evolutsioon ja sotsiaalsed jõud loovad kurjategija. Kui kurjategija on juba olemas, siis on kuritegu peaaegu vältimatu. Kuritegude preventatsioon seisneb isiku muutmises, st tema lapsepõlve rikastamises, eemaldades sotsiaalsed probleemid. Kui kurjategija on siiski juba olemas, siis saadetakse ta rehabilitatsiooniprogrammi (nt vanglasse).

Keskkonnakriminoloogia võtab fundamentaalselt teise suuna. See keskendub kuriteole. Kurjategija on lihtsalt üks kuriteo element. Keskkonnakriminoloogia eesmärk on hoida ära kuritegu, mitte ravida kurjategijat. C. Ray Jeffrey on avaldanud tõenäoliselt kõige radikaalsema mõtteavalduse: „Ei ole sellist asja nagu kurjategija, on vaid keskkonnatingimused, mille tulemuseks on kriminaalne käitumine. Sobivas keskkonnas võib igaüks muutuda kurjategijaks või mittekurjategijaks.“ Kirjeldatud muutus kriminoloogias

on mõnus sisend politseitööle, sest tegemist on omavahel tihedalt seotud valdkondadega.

Rääkides kogukonnakesksest politseitööst, tuleb mees pidada, et tegemist on raamistikuga. See on üldine põhimõtteline vaade, millel on palju komponente ja erinevaid tehnikaid.

Vähe häid näiteid

Tuttavad väljendid on ilmselt probleemipõhine politseitöö, *broken windows*, kriminaalpreventatsioon keskkonna kujundamise kaudu, *intelligence-led policing* jne. Kas teadlikult või vaistlikult kasutatakse erinevate meetodite elemente erinevate situatsioonide lahendamiseks. Kahjuks on meil vähe häid näiteid politseitöö erinevate meetodide hea ja õige rakendamise kohta, kuid neid oleks vaja. Just õige töömeetodi õige kasutamine viib meid sihile kõige kiiremini, samuti nagu valede meetodide kasutamine või segamini ajamine võib meid eksiteele viia. Nii nagu kõiki haigusi ei saa ravida ühe rohuga, ei saa ka politseitööd teha, kasutades ainult ühte meetodit. Suurendamaks inimeste teadlikkust politseitöö võimalustest, võiks näiteks ajakirjas Radar luua rubriigi, kus tutvustatakse erinevate valdkondade töömeetodeid ning edulugusid. Kui viimaseid ei ole, siis peaks ainuüksi võimalike käsitluste kirjeldamine mõtteid tekitama ning sellestki oleks palju kasu.

Priit Suve
Lääne prefekt

Raul Rebane: „Eduni viib oma lugu“

Inimesi ei huvita, kuidas istutakse, vaid kuidas istujad hakkama saavad, ütleb kommunikatsioonikonsultant **Raul Rebane**.

Kõnelesite oktoobris politsei eetikakonverentsil sellest, kuidas jõuda eesmärgist eduni ehk kui tähtis on võitlus oma loo eest. Milline on teie silmis Politsei- ja Piirivalveameti lugu?

Nende kohtade peal tehakse tavaliselt kohe viga ja üritatakse kirjutada ametkonna lugu. On ju proovitud inimesi panna armastama ministerriumeid! See on peagu lootusetu ülesanne, märksa lihtsam on kirjeldada elu tegevuste ja inimeste kaudu. Kui ma ütlen kellelegi, et politsei on meil juba päris tubli, siis ongi see peaaegu et suurim saavutus. Sama toimub teiste uute ametkonnalülidega. Enamasti inimesi ei huvita, kuidas istutakse, inimesi huvitab, kuidas need istujad hakkama saavad. Minu teada on uue ametkonna kõigi lülide usaldusväärsus väga suur ja kas te olete koos või lahus, ei huvita mind enne, kui ilmneb mingi suur probleem.

Häid lugusid meeldib kõigile kuulata, aga miks on neid nii raske üles leida ja kirja panna?

Arstiks tuleb õppida, politseinikuks tuleb õppida, aga arvatakse, et ajakirjanikuks ja poliitikuks sünnitakse. See, et Eestis kummagi ameti puhul ei kontrollita vaimset tervist, ei tähenda veel, et kõik sellega hakkama saaksid. Ka loovestjatel on oma ametitrikid, tunda tuleb palju teadusi, millest tähtsaim on inimpsühholoogia. Tuleb austada oma rahva muret ja rõõmu, nagu ütles Juhan Peegel. See paneb kõige tähtsamaks rahva, mitte iseenda, ja seal tavaliselt probleem ongi.

Kasvasin üles eestiaegse politsei loo sees, sest mu vanaisa ja tema kolm venda olid politseinikud ning kolm neist jäid Siberisse. Ühel päeval sain aru, et neist ei räägita ju seda, mida nad tööl tegid, vaid seda, kuidas nad välja nägid, mis neil seljas oli, kuidas nad suhtlesid inimestega, kas nad kuulusid kogukonna eliidi hulka jne.

Mõni aasta tagasi arutasid ema ja tädid-onud vanaisa käitumist kodus ning siis selgus tõsiasi, et keegi ei mäleta, et tal oleks olnud erariideid. Ma ei ütle, et see on hea, aga see annab selge märgi, et sääraastes ametites ei ole puhkeaega, sa oled, kes sa oled 100% ja kogu aeg.

Olete seda meelt, et politsei toode ei ole korra tagamine, seaduste järgmine, pätid vanglas ega rahulik elu, vaid kodanikuühiskonna toimimise tagamine. Mida sellega täpsemalt mõtlete?

Pätid on tagajärg, kodanikuühiskond on eesmärk. Kodanikuühiskonna sidemete süsteemi kaudu tekivad rühmadesisesed kontrollmehhanismid, mille roll näiteks kuritegevuse vähendamisel on minu arvates otsustav. Kui inimesed teevad midagi koos, sõltumata sellest, mida nad teevad, peavad nad omavahel suhtlema ja selle vältel kokku leppima käitumisreeglid. Et asi toimiks, hakatakse koos nendest kinnipidamist kontrollima ning samme kõrvale karistatakse. See toimib peagu eksimatult. Keegi võiks uurida, kui palju kurjategijaid on näiteks koorilauljate hulgas. Arvan, et väga vähe.

Muide, kas Politseija Piirivalveameti koor järgmisel laulupeol laulab? Kui näiteks 100-liikmeline koor ilusates mundrites marsiks rongkäigus Vabaduse platsilt lauluväljakule, oleks see vägev pilt. See võikski olla osa uue ameti loost.

Oma ettekandes väitsite, et ühiskultuur ehk „meie komme toimida“ areneb aja jooksul, kui leitakse oma tegutsemispõhimõtted. Kui

Usaldusprotsendi suurendamine ei ole ainult politsei töö, see on kõigi meie ülesanne - nüüd areneme riigi, rahva, kodanikena koos.

FOTO: RAUL REBASE ERAKOGU

Raul Rebane kasvas üles eestiaegse politsei loo sees. Tema vanaisa ja vanaisa kolm venda olid politseinikud.

palju võiks minna aega ühel PPA suurusel organisatsioonil, et saaks rääkida „meie toimimisest“?

Ega te ei alusta tühjal kohalt, baasstruktuurid ja mudelid ju kõik toimivad. Lisaks, kui paljusid see muutus otseselt puudutab? Tõenäoliselt on ülevalpool tuult kõvasti, all suhteline

vaikus – nagu ikka. Niisuguseid protsesside ei hõlbusta mitte ainult toimiv reeglite süsteem, vaid väga suurt rolli saavad mängida ühised üritused, tseremooniad, rituaalide süsteem. Arvan, et paari aasta pärast ei mäleta enam keegi, et mingid hädad olid. Seda müüdugi juhtumil, kui ei ilmne mingid eriti keerulised juhtimisprobleemid.

Priit Hõbemägi ütles septembris korrakaitsepolitsei konverentsil, et politsei meediakuvandist on puudu kangelased. Kas olete temaga nõus?

Kangelased on, aga kas need on just need, kes teile meeldivad. Me oleme protsessis, kus mõne aja pärast hakkavad avalikku välja tekkima uut tüüpi korrakaitsejad. Me ju alles lahkusime kolme verise politseisaate küünisest, mis olid pikka aega kümne kõige vaadatavama saate hulgas. Jumal tänatud, need on kadunud ja see on eriti hea märk. Kui lubate soovitada, siis peaks tulevase korrakaitseja-meediakangelase isiksuseomadustes dominantsena olema rohkem intellektuaalsust ja vähem matsot.

PPA usaldusprotsendist rahva seas rääkides ütlesite, et piir on käes ning ainus viis, kuidas usaldusprotsenti veelgi upitada, on tugevdada sotsiaalseid sidemeid. Kuidas seda teha? Kas siin võib rääkida näiteks sotsiaalsest

meediast, kuhu oleme juba jala vahele pannud?

Sotsiaalses meedias nähakse imerelva, aga seda see kindlasti ei ole. See on lihtsalt üks info leviku viise, oluliseks jääb ikkagi info sisu. Ta peab võimalusena olema, aga ta ei lahenda suuri probleeme. Usaldusprotsendi suurendamine ei ole ainult politsei töö, see on kõigi meie ülesanne – nüüd areneme riigi, rahva, kodanikena

koos. Ei saa nii olla, et heale politseile on trehvanud kehv rahvas. Usun, et sel päeval, kui politsei usaldusprotsent on 90, on meil juba natukene teistsugune ja kindlasti parem riik. Seega olete teie ainult suure keti üks lüli.

Enamik inimesi on rahulolematud, kui nad ei näe linnapildis politseipatrulle, ja võtavad seda kui ohumärki. Teie väidate aga, et ohtlik on hoopis nähtav politsei.

Kui mind miski ei ähvarda, mida ma siis selle politseiga teen? Silitan politseiniku koera? Politsei peaks olema nagu arst, et kui häda käes, siis on ta võtta ja see toimib mu meelest juba väga hästi. Kui tänavale tuleb 200 hulligaani, siis tahan ma politseid näha kogu aeg; kui kraadesid kaks aastat ei näe, siis pahandan, et politseil pole midagi teha. See ei ole politsei probleem, see on minu taju probleem. Ärge laske ennast sellest väga segada, sest inimesi on tõesti väga mitmesuguseid ja kes seda veel paremini teaks kui teie ...

*Nelli Pello
Radari peatoimetaja*

FOTO: REELIKA RIIMAND

Raul Rebane politsei eetikakonverentsil

FOTO: REELIKA RIIMAND

Eetikakonverents 2010

Suur organisatsioon peab rohkem pingutama

12. oktoobril peeti politsei viies eetikakonverents, kus arutati kogukonnakeskset organisatsiooni ning Politsei- ja Piirivalveameti missiooni ning visiooni. Konverentsi ettekannetest koorus välja hulk mõtteid.

- Kogukonnal on kolm tunnust: otsene omavaheline läbikäimine, ühised normid ja väärtused, ühtekuuluvustunne.
- Kogukonna (kultuuri) tekkimine on aeganõudev protsess.
- Suur organisatsioon peab pingutama, et säilitada suhtlemises terve mõtlemine (mõistus) ja inimlik lävimine. Ohuks on liigne formaliseeritus ja töötajalt iseseisva otsustusõiguse äravõtmine. Oht on, et usaldus väheneb.
- Meile antud jõudu (võimu) tuleb kasutada inimese hüvanguks ning tehnoloogiat inimese abistamiseks talle sõbralikul viisil.
- Raha ei tule seina seest. Avalik sektor tarbib rohkem, kui toodab. Avalikult teenistuselt oodatakse raha kasutamisel suuremat vastutustunnet.
- Meilt oodatakse, et tunneksime huvi kogukonnas elava inimese käekäigu vastu (kuusepuu maharaiumine).
- Mäletatakse ja meenutatakse, kuidas inimene käitub – professionaalsus tööil on enesestmõistetav.
- PPA tagab kodanikuühiskonna toimimise. Suhe rahvaga on võimalik paljudel viisidel. Suhete süsteem on lõputu ressurss. Meie ülesanne on tagada, et inimesed saaksid ükstei-

sega suhelda ilma hirmu ja mureta.

- Info liigub horisontaalselt. Infot saab paremini edastada, kui selle taga on emotsioon, lugu.
- Võitlus hea teenuse eest on tegelikult võitlus oma au ja imago eest.
- MEIE tähendab seoste hulka erinevate inimeste vahel ja nende tugevuse astet.
- Monopoolne organisatsioon peab kaks korda rohkem pingutama, et klient rahule jääks. Seevastu töötaja ei pinguta kaks korda rohkem. Võit on juhtimissüsteemides, mis seda vahet vähendavad.
- Ükski vihmapiiik ei pea ennast uputuse eest vastutavaks. Võti on terviku eest vastutamises.
- Pane ennast tarbija susses. Viietärniteenus tagatakse hoolimise kaudu. Hoolimiseks pole raha vaja.

Konverentsil esinejad

Mikko Lagerpetz – Mis on kogukond?

Miks ja kuidas seda kaasata?

Ivar Tallo – Politsei ja kodanik

Andres Arrak – Kas avalik hüve saab olla samal ajal odav ja hea?

Raul Rebane – Eesmärgist eduni ehk võitlus oma loo eest

Sten Argos – Kliendikeskne monopoolsus

Raivo Küüt – PPA strateegilised valikud, missioon ja visioon

Ettekandjate slide saab vaadata siseveebist organisatsioonikultuuri rubriigist.

Sirle Pai on

Põhja Prefektuuri liiklusteenistuse vanem, õbluke blond naisterahvas, kellega kohtudes valgub kogu ruum päikest ja head energiat täis. Sirle arvates unustavad inimesed suures saavutusjanus elus peamise – elu enda elamise.

„Inimesed peaksid rohkem elama“

„**M**e unustame sageli elu ro-
nimisprotsessis ära ro-
nimise enda nautimise.
Kuuleme inimesi tihti rääkimas, kui
kole on surra, sest siis ei ole
enam rõõmu, kurbust ega
armastust – elu

saab otsa. Kuid enamik inimesi elabki oma
elu tegelikult nii, et nende elus ei olegi
rõõmu, kurbust, suuri tundeid ega sel-
le nautimist. Inimesed surevad juba
n-ö enne päris surma. Sageli
elavadki inimesed terve
oma elu nii, et

nad ei elagi,“ lausub optimismist pakatav Sirle, kelle sõnul võib elamata jäämine tuleneda sellest, et inimesed ei oska näha ega hinnata seda, mis elus loeb ja mis on tähtis, puuduvad õiged eluväärtused, hinnatakse raha ning karjääri.

Sirle on praeguses ametis olnud peaaegu viis aastat, politseiridades terveni 14 aastat. Esimene tööpost oli tal Kopli politseijaoskonnas tavaline patrullametnik. Võrumaalt Tallinnasse tulnud tütarlapse jaoks oli see alustamiseks parim koht, sest vene keele sai ruttu suhu. Samuti sai kiiresti selgeks, mida politseitöö endast üldse kujutab.

Hingega töö kallal

„Olen väikesest peale olnud inimene, kelle jaoks on õiglustunne väga oluline. Õiglus peab alati võitma! Ma ei saa öelda, et mul oleks olnud *idee fix* saada politseinikuks, kuid mul ei olnud ka muud mõtet, mis tööd ma teha võiksin, ja ma pole oma valikut kordagi kahetsenud,“ avab Sirle politseinikuks asumise tagamaid. „Teen seda tööd hingega ja mulle meeldib see töö. Ma pole seda kunagi teinud mõttega, et tõusta kiiremini kõrgemale. Ma tean, et see on minu jaoks just õige valik.“

Valdav enamus peab politseitööd meeste pärusmaaks, kuid Sirle ei lase

Sirle on alati teadnud, et politseitöö on tema jaoks kõige õigem valik. Sellise naeratusega ei kahtle temas keegi.

Sirle Pai

CV

Sündinud 27. veebruaril 1977

Haridus: lõpetanud Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi ning 2000. aastal Sisekaitseakadeemia

Töö: Sirle alustas teenistust Tallinna Politseiprefektuuris Kopli jaoskonnas kordnikuna ehk patrullpolitseinikuna, seejärel töötas Lõuna politseiosakonnas piirkonna konstaablina, vahepeal jõudis lühikest aega töötada Harju Politseiprefektuuris kriminaalpolitsei inspektorina, seejärel suundus juhtimiskeskusesse ja Põhja politseiosakonda väljuhiks ning sealt liikluspolitseisse, kus töötab siiani teenistuse vanemana.

Hobid: raamatud, fotograafia, suusatamine, jooga

Sirle viib fotograafi tsiklikuuri ja lööb seal säräma.

➤ *Kui sa oskad nau- tida igapäevaseid toimetusi ja teha näi- teks õhtusest magama- minekust rituaali, siis ongi elu suurepärane.*

sellest klišeelikust arusaamast ennast heidutada. „Kuidas naisterahvas politseimaailma sobib? Tegelikult sobitub naine siia samamoodi, nagu ta sobitub mujale maailma. Ei ole vahet. Vahe on füüsis, kuid politseitöö ei seisne ainult jõus, vaid tähtis on ka see, mis peas on,“ lausub Sirle. „Üks mu vana ülemus ütles kunagi, et seni, kuni me mõõdame politseinikke kasvu, pikkuse ja kaalu järgi, meie organisatsioon ei arene.“

Sirle hinnangul on liikvel liiga palju feminismi: naised juhikohtadel ja naised politseis ja n-ö naised meeste mängumaadel. Tegelikult pole seal mingit vahet, kas ametis on mees või naine. „Kui jumal tegi naist, siis läks tal aega kuus päeva – ju see siis ikka üks keeruline tegemine oli,“ märgib Sirle muheldalt naerdes ja lisab, et naised on võib-olla veidi hellemad, sest see on nende loomuses, kuid samal ajal on naised tema hinnangul põhjalikumad.

Kärsitu hingega

Kui karjääri alguses oli Sirle võib-olla veidi püsimatut, siis nüüd on ta enda sõnul arenenud. „Olen õppinud delegeerima. Alguses olin ma selline, et andke mulle kümme meest ja ma teen kõik ise ära. Kui tegemist oli politseioperatsiooniga, olin alati tänaval. Siiamaani olen ma suurematel politseioperatsioonidel ise ka tänaval. Mulle on seda vaja, ma ei suuda ainult kabinetis istuda,“ iseloomustab Sirle oma igapäevast tööd. Tema patrullid on turvanud paljusid suuremaid spordivõistlusi ja võistlusi. Enamiku aja oma tööst veedab Sirle nüüd siiski kontoris laua taga.

„Mul on kõrvalkabinetis meeskond, kellega me arutame asjad läbi. Ma ei pea ennast eriti autoritaarseks juhiks. Kindlasti olen seda mingil määral, aga paramilitaarses struktuuris üksust juhtides ei saa olla väga pehme. Kui sa tahad kõigile meeldida, siis sa

oled lihtsalt prostituut. Kuid juht peab olema kindel,“ seletab Sirle. Tänaval kriisiolukorras peab maksma ainult ühe inimese sõna.

Armastav ema ja maailmarändur

Suurema osa ajast, mis tööst üle jääb, pühendab Sirle oma 11aastasele pojale, kelle üle ta on väga uhke. „Tema on mu elu. Ma olen aastatega nii palju targemaks saanud, et minu elu missioon seisab nüüd suuresti selles, et kasvatada oma pojast õigete eluväärtustega korralik kodanik. Kui ma olen sellega hakkama saanud, siis olen oma elu elanud õigesti,“ lausub Sirle hoolivusest pakatades.

Kui alles hiljuti oli tema suurimaks üksinda reisieetvõtmiseks bussiga Tallinnast Võrru sõitmine, siis veidi aega tagasi käis Sirle Hispaanias palverännakul, mis loksutas maailmapildi ja vaimse hingamise paika. „Kui ma olin Hispaanias, sain mõne SMSi sõpradelt, et kuidas reis ka on. Sõna „reis“ pani alati turtsatama, seda ei saa ju mingi valemiga reisiks nimetada. Ma ei olnud seal turist, kes nautis loodust,“ naerab Sirle, kes tegelikult matkas jalgsi palverändurite kombel pikki vahemaid, võideldes vaheldumisi külma ja vihmaga. „Ma käisin Prantsuse teest läbi ühe kolmandiku. Seda oli kokku 326 kilomeetrit ja võttis aega üksteist päeva. Alguse saab tee Prantsusmaalt St Jean Pied de Portist ning lõppeb Santiago de Compostelas Hispaanias,“ lausub Sirle. Ta teab juba kindlalt, et tuleva aasta 22. mail läheb ta sinna tagasi ja käib läbi terve tee, enne ei saa hing rahu.

„Santiago de Compostela teed nimetatakse palverännakuks, aga see võib olla ka lihtsalt rännak. Inimesed lähevad sinna erinevatel põhjustel. Seal on tõsiusklikke, kuid palju rohkem lihtsalt rändureid. Eks igapäev ole omad põhjused, kes läheb seiklema, kes ennast otsima. Kõik, kes on seal teel käinud, teavad, et tegelikult ei ole see tee kunagi säärane, nagu seda alguses ette kujutatakse. Mina ei läinud sinna usulistel kaalutlustel,“ seletab Sirle, kes läks rännakule alguses koos kahe parima sõbraga, kuid kes viiendal päeval rännakust loobusid. „Füüsiliselt läks raskeks ja see murdis ka vaimu. Edasi läksin üksi. Esimese

Kui Sirle teeb oma meeskonnale instruktaaži, on tal kombeks selle seifi peal istuda.

päeva nutsin ja läksin, edasi aga ainult nautisin minemist. Ma sain sellest nii hea kogemuse, et tunnen, et võin nüüd ükskõik kuhu minna,“ lausub Sirle, kelle sõnul on pärast rännakut selline tunne, et ei ole midagi, millega ta hakkama ei saaks. „Ükskõik, millises maailma paigas me oleme, sel pole mingit vahet, maailm toimib ühtedel alustel. Ma sain selgeks ka selle, kui vähe asju on inimesel elus tegelikult vaja ning kui vähesed asjad on tähtsad.“

Liiga vähe inimlikku hoolivust

Kui mõelda eestlaste ja tillukese Eesti peale, siis on Sirle arvates meil liiga vähe inimlikku headust ja hoolivust. Ilmselt ei ole see ainult Eesti probleem, vaid pigem globaalne. „Kui me võtame näiteks sõpruse, siis enamiku inimeste jaoks on sõprus pigem asjade ja teenete vahetamine. Sõprus peaks olema vaimne side. Sõber on see, kelle ees kooritakse ennast vaimset alasti, kellega jagatakse mõtteid ja kellele saab ka kell neli öösel helistada. Sõber ei ole see, kes on lihtsalt kasulik,“ lausub ta.

„Mul on tihtilugu peas küsimus, kas me märkame igapäevaelus ka teisi inimesi või näeme ainult iseennast. Inimesed võiksid olla hoolivamad ja inimlikumad,“ lausub Sirle ja lisab, et ka politseiorganisatsioonis on see küsimus aktuaalne. Tema hinnangul ootab kogu ühiskond, et politseinik oleks inimlik, mitte lihtsalt kuri mees, kes teeb trahve. „Kõige selle juures räägime inimlikust suhtumisest väljapoole, kuid väga harva räägime inimlikust suhtumisest oma organisatsioonis. Kui politseinik eksib, siis lööme ta risti; keegi ei kaalu inimlikku aspekti, miks nii juhtus. Me peame ka oma organisatsioonis suhtuma oma kolleegides-

Teised Sirlest

Sirle on suure südamega inimene. Oleme kolleegidega arutanud, kuidas ta suur süda üldse kabinetti mahub. Kolleegina ja inimesena on Sirle väga abivalmis ja hooliv. Võtab kõigi muresid isiklikult ja enne rahule ei jää, kui positiivne lahendus on leitud. Kutsume teda vahel emaks. Mina olen Sirle kõrval töötanud viis aastat, selle aja kohta oskan teda iseloomustada kui ülilahedat kolleegi ja

se inimlikumalt,“ märgib Sirle. Tema sõnul on politseiorganisatsioonil palju arenguruumi.

Mis edasi?

„Mul on nimekiri. Olen viimase aasta jooksul pannud kirja asjad, mida tahaksin kogeda ja õppida, et need oleksid mul silme ees. Üks asi on nimekirjas käia Prantsuse tee lõpuni. Kuid tegelikult ei ole nimekirjal elus tähtsust. Kõige tähtsam siin elus on elamine ise, nautida oma elu ja tunda igast päevast rõõmu,“ lausub Sirle, kelle sõnul unustavad inimesed oma elu erakordsete sündmuste keskel, nagu töösaavutused, lapse sünd, lotovõit, armumine, tihtilugu ära argielu pisiasjad, milles elu peitubki. „Hommikune ärkamine, tööle minnek, pesu pesemine, toidu valmistamine, õhtune magamaminek – nendest koosneb igapäevane elu. Kui sa oskad seda kõike nautida ja teha näiteks õhtusest magamaminekust enda jaoks rituaali, siis ongi elu suurepärane,“ särab Sirle ise kui päikene. „Mina usun, et inimesed on valdavalt ilusad ja head. Kui tuleks kuldkalake ja küsiks minult kolm soovi, siis ma sooviksin, et kõik inimesed oleksid ilusad ja head ja ausad. Ma olen see optimist, kes näeb surnuaias ristide asemel plusse,“ muheleb Sirle ning lisab, et üritab ise enda elu elada nii, et õhtul pead padjale pannes hingel mitte midagi ei kripeldaks.

Kaisa Tahlfeld
Äripäeva ajakirjanik

inimest. Sirle vihastab aeg-ajalt, kuid see on hetkeline ja viha ei pea ta pikalt kunagi. Ta on väga emotsionaalne inimene ja ütleb kohe välja, mis arvab (arvan, et ka alati õiglaselt). Oma väljaütlemisi ei ole pidanud ta kunagi tagasi võtma. Sirle ongi hommikust kuni tööpäeva lõpuni rõõmus inimene.

Kalev Savi
Põhja Prefektuuri liiklusteenistuse välijuht, Sirle parem käsi

Eelmisel suvel matkas Sirle Hispaanias palverändurite kombel jalgsi 326 kilomeetrit, võideldes vaheldumisi külma ja vihmaga. Ta ei läinud rajale usulistel kaalutlustel, vaid enese proovile panekuks.

Camino de Santiago rada saab alguse Prantsusmaal ja lõppeb Hispaanias. Sirle lubab, et järgmisel aastal läbib ta terve tee.

Sirle puhkehetkel. Selleks hetkeks oli selja taga kolm matkapäeva.

mitte lihtsalt matkatekk parklasse maha laotada ja tähti vaadata. Lisaks on ta suur džässisõber (seda aga nõudlikult) või nagu Sirle poeg ütleb – ei ole õiget džässit ilma saksofonita. Uskumatu on muidugi Sirle kui reservohvitseri orienteerumisvõime: anna talle linnas või metsas kompass ja kaart ning võid kindel olla, et niipea te ei kohtu.

Einar Lillo
Põhja Prefektuuri koordineerimiskeskuse vanem

Ühel oktoobrikuu päeval, kui väljas oli tõeline koerailm, käis Radar Põhja Prefektuuri künoloogiateenistuse õppepäeval. Fotograafile hüppasid, haukusid ning poseerisid teenistuskoerad **Batsi, Lexi, Maffi, Rico, Deily, Rolfi, Bader, Harry** ja **Dixon**.

Nimi: Batsi
Vanus: 5 aastat
Tõug: siledakarvaline retriiver
Amet: narkokoer
Koerajuht: Oleg Potaptšuk
Muu: suurim avastatud kogus – 200 g amfetamiini

Neljajalgused

Nimi: Lexi
Vanus: 4 aastat
Tõug: belgia lambakoer malinois
Amet: jälituskoer
Koerajuht: Ruth Pantšenko
Muu: leivanumber – pättide kinnipidamine

Nimi: Rolfi
Vanus: 2 aastat
Tõug: inglise spingerspanjel
Amet: narkokoer
Koerajuht: Imbi Savi
Muu: lemmiktegevused – hüppamine ja fotograafie poseerimine

komissarid

Nimi: Bader
Vanus: 3 aastat
Tõug: saksa lambakoer
Amet: jälituskoer
Koerajuht: Erkki Aivola
Muu: käib samuti koolis ja sooritas edukalt atesteerimise

Nimi: Dixon
Vanus: 5 aastat
Tõug: saksa lambakoer
Amet: jälituskoer
Koerajuht: Valur Pajumäe
Muu: teenistuskoerte seas üks kangeima iseloomuga koeri

Nimi: Deily
Vanus: 9 kuud
Tõug: vene spanjel
Amet: narkokoer
Koerajuht: Rimma Soosaar
Muu: pärineb narkokoerte dünastiast, isa samuti narkokoer

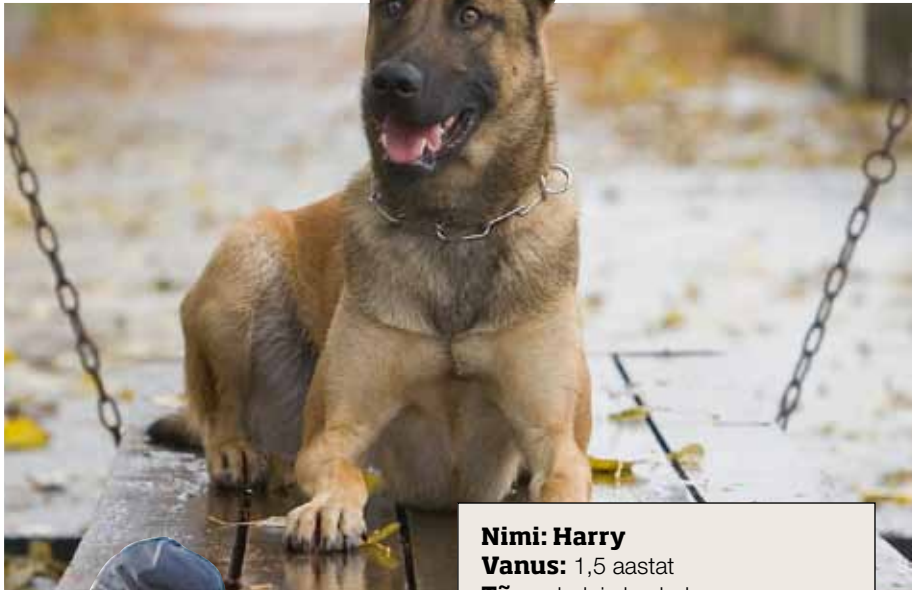
Nimi: Maffi
Vanus: 2,5 aastat
Tõug: saksa lambakoer
Amet: jäljekoer
Koerajuht: Tõnis Land
Muu: kõva käpp esemete otsimises

Teenistuskoerte lisaeriala, laibaotsing

15. oktoobril lahkus Valgamaal oma kodust 77aastane mees. Otsingud ei andnud esialgu tulemust, kuid 2. novembril sai Valga politsei uut informatsiooni mehe võimaliku asupaiga kohta. Kuna politsei ei välistanud võimalust, et mees võib olla surnud, kutsuti otsingutele appi laibakoerad. Oli õnnelik juhused, et täpselt samal ajal oli Murastes Sisekaitseakadeemia teenistuskoerte koolituskeskuses (SKA TTK) laibakoerte õppus, kust ruttasid Lõuna-Eestisse kohe appi viis teenistuskoera ja nende juhid. Otsingutingimused Tõrva linna ja Helme valla territooriumil olid rasked, sest maastik oli märg, soine ja raskesti läbitav. Kõik koerad olid varustatud GPS-seadmega, mille abil sai analüüsida otsingu kulgu ning teha vajalikke muudatusi otsingu korraldamisel. Pärast kuus tundi kestnud otsinguid leidis üks teenistuskoer kadunud inimese surnukeha.

Kaks nädalat hiljem, 13. novembril võttis samal õppusel osalenud kaks Lõuna Prefektuuri teenistuskoera Tartus osa suvel kadunuks jäänud Soome kodaniku otsingutest. SKA TTK juhataja Jüri Pajusoo sõnul ei ole teenistuskoerad laibaotsimise koolitust veel täie mahus läbinud, kuid hoolimata sellest said kõik koerad tublisti hakkama. „Kui otsingusse on kaasatud koerad, kulgeb otsing kiiremini ja kaetud saab suurem maa-ala, sest koerad tunnevad laiba lõhna mitmesaja meetri kauguselt,“ ütles J. Pajusoo, kelle arvates võiksid igas prefektuuris olla laibakoolituse läbinud teenistuskoerad. Laibakoolitust tuleb Pajusoo sõnul kindlasti jätkata: „Praegu oskavad koerad otsida maa pealt ja maa alt, kuid mitte veest ja vee alt. See on pikk protsess, mille teeme läbi koostöös Taani politseiga.“

Valgamaa otsingutel osalesid Andres Suurküla ja Janar Klement ning teenistuskoer Istwan SKA TTKst, Lada Plukk ja teenistuskoer York Piusa kordonist, Sulev Visnap ja teenistuskoer Werner Saatse kordonist, Kaire Teas ja teenistuskoer Glody ning Tõnis Land ja teenistuskoer Maffi Põhja Prefektuurist ning Aleksander Zemskov ja Riho Valtner Lõuna Prefektuurist.

Nimi: Harry
Vanus: 1,5 aastat
Tõug: belgia lambakoer
Amet: jälituskoer
Koerajuht: Madis Koitla
Muu: hüppas õppepäeval esimest korda üle pooletise meetrise aia.

Nimi: Rico
Vanus: 2,5 aastat
Tõug: saksa lambakoer
Amet: jäljekoer
Koerajuht: Alar Siniorg
Muu: käib samuti koolis, sooritas edukalt atesteerimise

MÖRV

sai teoks

32 tundi – täpselt nii kaua võttis aega Tartu politsei vägivallakuritegude grupil, et jõuda jälile septembris tervet Eestit raputanud Tartu valla topeltmõrvarile. Kuidas nägi aga nn **mõrvagrupi töö** välja 90ndatel ja milline on üldse mõrvagrupi tööpõld?

FOTO: SHUTTERSTOCK

On 16. septembri õhtu 2010. Tartu vallas Kobratu küla ja Vedu küla kahest majast leetakse vanemate naiste vägivallatundemärkidega surnukehad. Sündmuskoht paistab töötavate vilkurite tõttu kaugele. Politseinikud, kohtuarst ja päästjad teevad oma tööd. Vanas, seest peaaegu maha põlenud majas askeldavad eksperdid, kes otsivad jälgi, mis võiksid kurjategijani viia. Väljas kinnikaetud memme surnukeha kõrvale on tekkinud omamoodi kriminaalpolitsei tööruhm eesotsas Tartu kriminaalpolitsei vägivallakuritegude grupi (kõnekeeles mõrvagrupi) juhi Tauno Pärliga. Tegutseda on vaja kiiresti ja professionaalselt.

17. september, kell 15. Politseimajas on kriminaalpolitseinike ees laual hunnik pilte potentsiaalsetest tapjatest. Analüüsitakse saadud infot ja leitud asitõendeid, lakkamatult helisevad telefonid.

18. septembri teine tund. Esmastest teadetest on möödas 32 tundi. Andmebaasi märgitakse – kahtlusalune tabatud. Kriminaalpolitseinike töö jätkub, sest inimene on vaja üle kuulata, hulk tõendusmaterjali dokumenteerida ja muid menetlustoiminguid teha.

Kuidas kõik algas?

On aasta 1992. Kompanii tänava politseimaja kolmanda korruse kabineti seinale on keegi kunstiaandega ametnik joonistanud ogalise nuija ja kirjutanud alla „mõrvakomisjon“. See mitteamet-

lik nimetus saigi nn mõrvagrupi ajaloo esimeseks ametlikuks nimetuseks. Aeg oli raske siis, vaesus, nälj ja kriis, nagu ütleb tabavalt Ain Balder, mõrvagrupi juht aastail 2004–2007, praegune Tartu kriminaalpolitsei juht. Seltskonna tehniliseks varustuseks oli VAZ 2104 ja kaks mehaanilist trükimasinat, kaks automaati AKM 74 ja hunnik Makaroveid, 1996. aastal lisandus faksimasin. Nelja inimese ja eespool mainitud varustusega pidi avastama aastas keskel läbi 35–40 tapmist ja mõrva, millest kümme oli toime pandud tulirelvaga. Tegevust andsid ka üliirasked kehavigastused, vägistamised ja välja pressimised – katusepakkuja amet oli tol ajal populaarne ning noortepärane. Emajõest tuli igal aastal välja laipu, kellele oli raskuseks külge seotud veoauto velg või muud kaalukat. DNAst ei olnud juttugi, kuid avastamisprotsept oli siiski väga suur.

Viis aastat hiljem. VAZ 2104 oli välja vahetatud Volkswagen Golfi vastu ning kriminaalpolitseinikud ei pidanud enam kurjategijaid taga ajama liinibussiga, kuigi bussisõit oli tasuta. Laual oli arvuti ning piipari piiksu peale ei tulnud enam ummisjalu lähimat taksofoni otsima tormata. Tapmiste arv oli vähenenud, väljapressimised oli hääbuv tööstusharu, mõrvagrupp uuris rohkem röövimisi, avalikke vargusi ja vägistamisi. 2004. aastast anti mõrvagrupile tööülesandeks ka laste vastu suunatud raske seksuaalvägivald. Trelide taha saadeti tippajal umbes 40 eri-

FOTOD: LÕUNA PREFEKTUUR

Töö sündmuskohal eeldab vahel kaitseriietust.

➤ *Emajõest tuli igal aastal välja laipu, kellele oli raskuseks külge seotud veoauto velg või muud kaalukat.*

nevat laste vastu suunatud kuritegude toimepanijat.

Aasta 2010. Isehakanud maffia-bosside enesekehtestamise aeg on läbi saanud. Tapmiste arv on mitu korda vähenenud, enamasti pannakse olmetapmised toime ühise joomingu käigus ning sageli õnnestub kahtlusalune kas kohe või lähiajal kinni pidada. Raskemaks teeb kriminaalpolitseinike sõnul uurimise olukord, kus punkris mitu päeva kestnud joomingu ajal avastatakse ühtäkki, et keegi sõber lebab vereloigus ja on juba kahtlaselt kangeks muutunud. Siis tuleb kõigepealt kogu punkrist läbi käinud odekolonni ja süütevedelikku armastav kontingent linnast üles otsida ning teha läbi mälu taastamise protseduur ja eristada valealibid õigetest. Eks oskus valet tõest eristada on igal kogunud kriminaalpolitseinikul, sest kurjategijatel on omadus valetada, vähemalt esimesel korral. Piisavate asitõendite puhul ei ole ka paadunud kurikaelal enam kuhugi taganeda. Tauno Pärli täpsustab, et me ei ela Chicagos, kus iga päev tuleb tegelda uue mõrvaga, enamasti peab lahendama hoopis perevägivalla juhtumeid ja tänavakaklusi, kus ei mahuta ühe tee peale ära.

Järjekord ukse taga

Mis on siis oluline ühe raske kuriteo lahendamisel? „Politseile juhtunust

Värvikaid seiku kriminaalpolitsei töömait

- Ühel ilusal päeval aastaid tagasi astus politseimaja uksest sisse kodanik, kilekott käes. Kilekotis oli prügimäelt leitud ... inimese jalg! Alustati kriminaalmenetlust ning sõideti kogu Lõuna-Eesti läbi, et leida poolteise jalaga surnukeha. Lõpuks selgus tõde – üks mees oli jalgapidi masina vahele jäänud ning jäse tuli amputeerida. Haiglast oli amputeeritud jalg mingil põhjusel sattunud prügimäele. Rõõm oli tõdeda, et jala omanik oli siiski elus.
- Tartu surnuaias leidsid hauakaevajad mulla alt istuvas asendis skeleti, terariist kõrval. Jõhkrat leidu uurides selgus, et tegemist oli II maailmasõja paiku teatud rahvuslike traditsioonide järgi maetud inimesega.
- Kord mindi ühte Annelinna korterisse kahtlusalust kinni pidama. Üks politseinik tormas korterisse ja kohe

piki koridori tagatuppa välja. Seal voodis teki all märkas ta kahtlast liikumist. Relvaga sihtides, endal süda adrenaliinist hüppamas, andis ta korduvalt korralduse välja tulla. Lõpuks avastati teki alt sabaotsani hirmunud koer, kes korraldustest suurt aru ei saanud, kuid ei julgenud piuksugi teha. Samal ajal pidasid kolleegid kõõgis kinni õige kurjategija.

**Nn mõrvagrupp
võistkonnana oma
au kaitsmas**

teada andmise kiirus, töö sündmuskohal ehk asitõendite ja jälgede kogumine, muidugi ka töötajate hulk ja professionaalsus – mõrvagrupi töötaja peab olema tahtejõuline, julge, aktiivne ja kiire mõtlemisega,“ selgitab Ain Balder. Vajaduse korral tuleb reageerida vabast ajast. Töötajate puudusega vägivallakuritegude grupp maadlema ei pea, sest alati on vakantsi tekkimisel järjekord ukse taga. Praegu töötab vägivallakuritegude grupis 12 inimest. Selle aasta kümne kuuga on tulnud menetlusse 460 kuritegu.

Kui küsin Tartumaa suuremate ja meeldejäävamate raskete kuritegude kohta, hakkab Aini ja Tauno suust sadama kuupäevi, kohti ja kellaegu nagu kuulipildujast – 2003. aastal Raadi pargi sarivägistaja; 2001. aastal kaks topeltmõrva, neist üks Peipsi ääres omakohtu ajendil ning teine Nooruse tänava ühiselamus; 2002. aastal hoidis rahvast hirmu all Ustimenko; 2003. aastal mõrvati taksojuht; viimaste aastate ohvritest võib nimetada Luunja kraavist ja Supilinna korterist leitud surnukehad, topeltmõrtsuka ohvrid, ning Kalda teel surnukspussitatud mehe. Viimast peavad vägival-

lakuritegude grupi liikmed ise kõige kiiremini lahendatud mõrvaks. Esialgu oli info vaid Harley Davidsoni nahktagiga mehe kohta, alsele infokillule lisandus teavet võimaliku korteri kohta ning tunni aja pärast marssisid kriminaalpolitseinikud korterisse ja viisid nahktagis vennikese kaasa.

Oma töös tuleb kriminaalpolitseil käia erinevates kohtades. Ühel nädalavahetusel teatas haigla personal raskes seisundis naisest, kes olevat kahtlast kraami sisse võtnud. Kriminaalpolitseinikud asusid kohe asja uurima ning selgus, et naise abikaasa oli erootikapoest ostnud erutava toimega preparaadi ning selle naisele heade kavatsustega sisse jootnud. Kurja juureks osutus ingliskeelne etikett, kus oli selgelt kirjas, et vedelik on välispidiseks tarbimiseks, eestikeelset infot aga polnud. Kannatanu tervis on taastunud, kuid juhtumiga tegeleb edasi tarbijakaitseamet. Kriminaalpolitseinikud muigavad tagantjärele, et töö ajal õnnestus neil sekspoeiski ära käia.

Liina Pissarev

Lõuna Prefektuuri pressiesindaja

Kommentaar

Räägitakse, et hea koostöö võti on inimeste omavaheline klapp. Selles mõttes on mul vedanud. Olles viimased kaks aastat töötanud Lõuna Prefektuuri vägivallakuritegude grupi menetlusi juhtiva ringkonnaprokuröriina, saan iseloomustada eranditult kõiki grupis töötavaid inimesi kui äärmiselt kohusetundlikke ja kompetentseid politseiametnikke. Kindlasti on suureks plussiks asjaolu, et grupi juht Tauno Pärl on kui vana rahu ise ja seetõttu suudab ta kriitilistes situatsioonides külma närvi säilitades teha õigeid otsuseid.

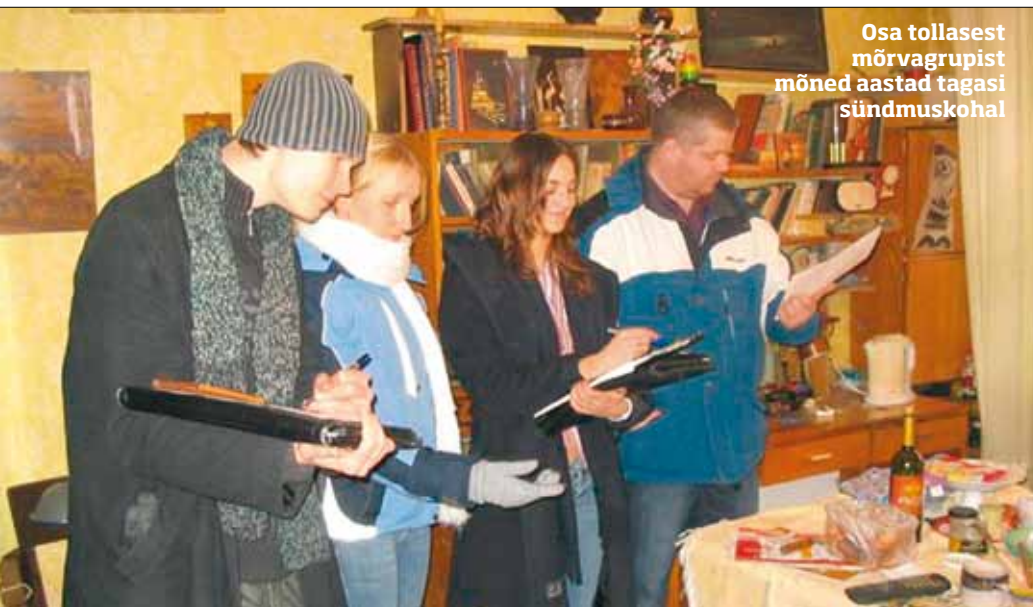
Hoolimata sellest, et nn mõrvagrupi tööpöld on lai alates kehalise väärkohtlemise juhtumitest kuni mõrva avastamiseni, ei ole ma veel kordagi kriminaalmenetluse juhina politseinikelt kuulnud palgata puhkepäeva või ressursi puudumise vabandust. Kui on vaja, siis kestab tööpäev kaheksa tunni asemel ööpäev.

Et näited tuua, pole vaja eriti oma mälu pingutada. Paljudel on mees 16. septembril Tartu vallas toime pandud topeltmõrv. Vähem kui kaks päeva pärast kuritegu toimetati kuriteos kahtlustatav arestimajja. 20. septembril ootas kriminaalpolitseinikke juba uus väljakutse – raudteelt leiti raskete vigastustega 16aastane noormees, kes suri hiljem haiglas. Enne tõeni jõudmist pidid uurijad läbi käima aga keerulise tee. Nagu ütles Napoleon I: „Kuritegu on nakkav nagu katk.“ Nii see elu käibki.

Toomas Liiva

Lõuna Ringkonnaprokuratuuri ringkonnaprokurör

**Osa tollasest
mõrvagrupist
mõned aastad tagasi
sündmuskohal**

Kui uni tikub peale ... roolis

FOTO: SHUTTERSTOCK

Kui terves maailmas tehakse **autojuhtide väsimusseisundit** käsitlevaid põhjalikke analüüse sagedasti, siis Eestis piirduakse sellest teemast kõneldes tavaliselt sõidumeerikutega seonduvaga. Ometi tunnevad väsimust kõik liiklejad, eriti autojuhid, sh enim professionaalsed juhid.

Autojuhtide väsimusseisundit ja sellega kaasnevaid ohte on lähemalt uurinud korrakaitsepolitseiosakonna nõunik Gunnar Meinhard.

Teema aktuaalsuse ja tõsiduse ilmetamiseks toob Gunnar näite oktoobris Saksamaal peetud kongressi kohta, mille keskne teema oli just väsimus ning kuulajaskond peamiselt liiklusmedikud ja -psühholoogid. Erinevad teadusuuringud kinnitavad, et enam kui pooltel juhtidel on roolis olles probleeme pealetikkava unega. Gunnar Meinhardi sõnul on tavapärane, et ka tema koolitustel osalejatest tunnistab enam kui 60%, et viimase nädala jooksul on neil vä-

hemalt korra autoroolis uni peale tikkunud.

Magamatus võib olla seotud näiteks elustiili ja -tempo või tervisehäiretega. Nii jääb Thomas Wehri uuringu kohaselt USAs igal täiskasvanul keskmiselt aastas puudu umbes 500 unetundi. Vähem oluline pole ka une kvaliteet.

European Respiratory Society and-metel tehti Poola veokijuhtide seas uuring, milles osalejatest pooltel esines magamise ajal hingamispeetust ehk uneapnoed. See haigus võib põhjustada kuni kümnekond hingamispausi tunnis, mis tähendab, et normaalne unerütm on häiritud ning magaja ei puhka välja. Samas juhivad selliste

probleemidega inimesed iga päev sõidukeid.

Väsimusest n-ö tunnelnägemine

Väsimusseisundis inimene tajub ümbritsevat ebareaalselt ning kipub oma võimeid üle hindama. Alla nelja tunni maganud inimese käitumist ja reageerimiskiirust saab võrrelda 0,5promillises joores oleva autojuhiga. Mitmel järjestikusel ööl vähem kui neli tundi maganu käitumine on võrreldav 0,8promillise alkoholijooobega. Huvitava nähtusena tekib väsinud autojuhil n-ö tunnelnägemine – väli, millelt ta suudab infot vastu võtta, muutub

kitsaks justkui tunneli lõpus olevaks valguseks. Samuti tekib alateadlik soov jõuda selle valguslaiguni kiiremini. Nii kohtuvadki kaks riskitegurit – ümbritseva ebaadekvaatne tajumine ja (suur) kiirus.

Väsimusmärkide tundmiseks peab juht jälgima oma enesetunnet. Millele pöörata tähelepanu? Kehalistest muutustest on kõige ilmsemad üldine roidumus, raskete laugudega silmad, ringutamine, haigutamine ja peavalu. Väsinud juht hakkab tegema juhtimisvigu – enamasti on probleeme oma sõidurajal püsimisega, kiirus muutub ebaühtlaseks ning tekib soov sagedasti käiku vahetada. Need on ohumärgid, mida tuleks tõsiselt võtta, kuid pahatihti seda ei tehta.

Arenenud riikides tehtavatest liiklusõnnetuste analüüsides selgub, et 95% õnnetustest on põhjustanud inimene. Seejuures seostub umbes neljandik õnnetusi väsimusest, sh mikrounust tingitud eksimustega. Mikrounust juht otseselt ei maga, kuid ta pole ka võimeline välisele mõjuritele reageerima, samuti on raske sõidukit teel hoida. Mikrounust esineb valdavalt pikemal monotoonisel sõidul, kus juhti uinutab ühtlane mürin, talvel külmast tulles kabiini soojus, kuid ka pealeõunane korralik kõhutäis. Võttes arvesse, et 90 km/h liikuv sõiduk läbib sekundis 27 meetrit ning reageerimiseks kulub ju-

➤ **Alla nelja tunni maganud inimese käitumist ja reageerimiskiirust saab võrrelda 0,5promillises joobes oleva autojuhiga.**

hil keskmiselt sekund, võib mikrounust juht läbida kontrollimatu sõidukiga pikki vahemaid.

Uudne seade väsimusseisundi tuvastamiseks

Praktikale tuginedes võib väita, et väsimusseisundi ja õnnetuste seoste uurimine ei ole lihtne. Ühelt poolt on inimene pärast õnnetust tavaliselt šokis või erutusseisundis ning vägagi ärkvel. Teiselt poolt ei soovi inimesed oma väsimust tunnustada. Väljapuhkamiseks peab inimene magama 6–10 tundi. Vähema une korral tekiavad jõuetus ja keskendumisraskused. Paraku on paljude autojuhtide seas levinud suhtumine, et teaduslikult tõestatud bioloogilised reeglid „minu kohta ei kehti“, ning arvatakse, et suudetakse väsimusest üle olla. Samas on inimese bioloogiline rütm kindla iseloomuga ning arütmiaastamiseks vajatakse aega. Näiteks peavad teise ajavööndisse lendajad arvestama reeglit, et iga kellaajas muutuva tunni

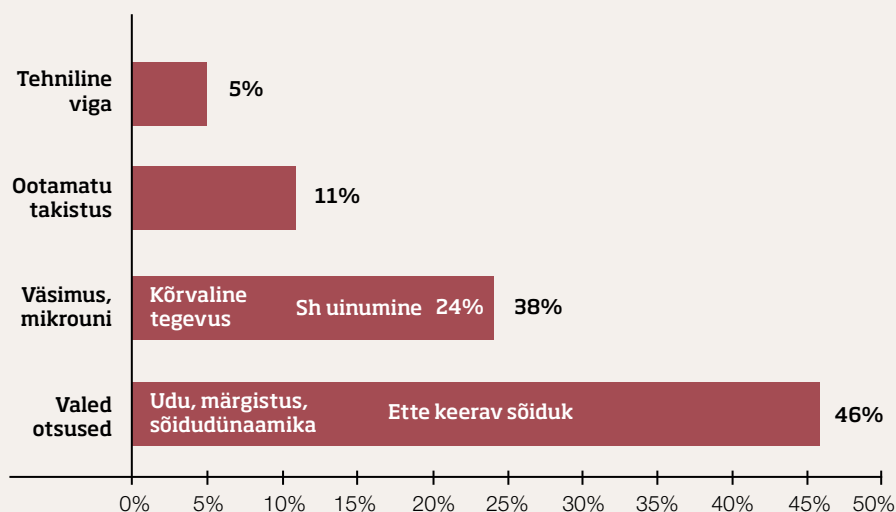
kohta vajab organism taastumisaega ühe päeva.

Inimese soovmõtlemine iseenda kõikvõimsusest on tuttav ka autotootjatele, kes viimasel ajal panustavad selliste lisaseadmete arendamisse, mis aitaks tuvastada juhi väsimusseisundit. Selleks jälgitakse nii silma liikumist kui ka salvestatakse infot inimese n-ö tavapäraste sõiduvõtete kohta, et siis tüüpikäitumisest kõrvalekaldumise korral alarmi anda. Ühe täiesti uudse lahendusena on korrakaitsepolitseil kavas C.A.S.H-projekti raames tuua Eestisse seade, mis analüüsib silma võrkkesta ning tuvastab selle info põhjal juhi väsimusseisundi. Seadet võiks võrrelda alkomeetri või vererõhumõõtjaga, mida professionaalsete juhid enne sõidu alustamist kasutada saaksid. Samas oleks see abiks teel töötavale politseinikule, et hinnata autojuhi terviseseisundit.

Kokkuvõtteks rõhutab Gunnar, et iga juht peab olema puhanud ning teadma väsimusseisundiga kaasnevat ohte. „Autojuhi vastutus nii enda kui ka kaasliiklejate ees on suur, mistõttu ta peab oma tegevusest endale väga selgelt aru andma. Vähem oluline pole samas sõidukis viibijate või teiste pealtnägijate valmisolek sekkuda ning üleväsimusest tingitud liiklusõnnetus ära hoida,“ ütleb Gunnar.

Tuuli Annama
PPA pressiesindaja

Liiklusõnnetuse käivitavad tegurid, sh väsimus

Roolis peale tikkuva väsimuse vastu aitavad:

- 1) umbes 20 minutit magamist (efektiivseim abi);
- 2) väike võimlemine uinaku järel;
- 3) vitamiinirikkad mahlad ja puuviljad;
- 4) kui näiteks puhkuseriisi planeerides arvestada pause iga 2–3tunnise sõidu järel, seejuures ei tohiks sõidu kogupikkus ületada 8 tundi.

Ohud:

- 1) ettevaatust energijookide ja kohviga, mis võivad anda lühiajalise efekti, kuid viimane kaob järsult, põhjustades prognoosimatut tulemust;
- 2) einestades tuleks vältida rasvast toitu, mis aitab kaasa mikrounust tekkimisele.

Eesti tiim koos NTM-A koordinaatori leitnantkolonel Kyle Foleyga, vasakult esimene Pärtel Preinvalts

Patsita Afganista

FOTOD: PÄRTEL PREINVALTSI ERAKOGU

Septembris lõikas väljasaatmiskeskuse juhataja **Pärtel Preinvalts** oma pika patsi maha ja asus teele Afganistani politseimissioonile. Nüüd kirjutab Pärtel, kuidas eestlased koos ameeriklastega Spin Boldaki baasi konteinerlinnakus politseinike koolitavad, hommikuti Apache'i helikopterite saatel ärkavad ning kõikjale tungiva tolmu ja kuumusega võitlevad.

Ilm, mis peagu meie saabumisest alates on olnud iga päev ühesugune, on tänaseks ilmutanud teatavaid muutusi. Igapäevane arvestatav kuumus, kuivus ning pilvitu taevalaotus on asendunud üha tihedamini esineva sombuse olemise ja vihmahoo-gudega. Kuna Afganistani vennasva-bariik on suur ja lai, on kliima piirkonniti erinev. Meie alustasime oma teekonda 29. septembril ning päev hiljem jõudsime Kabuli, kus päikesest käest varju astudes võis isegi pisut jahe hakata. 1. oktoobril Helmandi provintsis asuvas Camp Bastioni sõja-

Spin Boldak

nis

Töökad käed tegelevad purunenud laskemoona laadungiga.

Afganistani politseiakadeemia pealik major Sadiqi mobiilse check-point'i harjutusel, kõrval vastne politseikadett

20/10/2010 12:50

väebaasis sõjaväetranspordilennukist väljudes lõi ninna metsik tolmu, näkku kuumus ning kuiv õhk. Tolmu ja kuumust oli seal tõesti palju, õhuniiskust ehk 8 protsenti, kui sedagi. Siin pikalt teeninud sõjaväelased defineerivad Afganistani õhuniiskust osavalt sõnadega *negative humidity*. Camp Bastionis EKV NSE (National Support Element) majutusalaal pesitsesime neli päeva. Ei tea, kas juhuslikult olid seal väga kuumad ilmad või ongi säärane kuumus sellele piirkonnale kohane, kuid kirjeldamiseks temperatuuri, ütlen, et telkkonteineris oli õhk nii kuum, et

kui öösel magades pealust patja kohendasin ning sellele uue külje keerasin, oli uus külg nagu ahju juurest läbi käinud, st oluliselt kõrgem kui kehatemperatuur.

Soomukid, kopterid ja muud aparaadid

Ka päike on üliintensiivne. Kui hommikul või päeval keegi konteineriukse avas, oli tunne, nagu oleks ukse taha lohistatud Kremli latern ning see ühtäkki põlema süüdatud. Kogu konteiner oli valge ja ilma päikesepillideta

oli võrdlemisi keerukas liikuda. Kui väljaõppel räägiti kohalikke olusid tutvustavas loengus igal pool valitsevast tolmust, ei jõudnud see ilmselt lõplikult minu ega kellegi teise teadvusse. See tolmu, mis siin igal pool kõiki ja kõike katab ning kõikjale tungib, on nii peenike, et paslik on võrrelda seda tolmuga, mis tekib korteris remonti tehes pahteldatud seina lihvides.

Camp Bastionist saime kätte oma ballistilise kaitsevarustuse ning relvastuse. Kasutame siin samu käsituli relvi, mis kaitseväge, nimelt rünnakuautomaati Galil SAR koos modifikatsiooniga

Eestlased ja kohalikud laskeinstruktorid taktikatunnis

nidega ning püstolit Heckler&Koch USP. Vahemärkusena mainin ühe tagantjärele mulle endale pisut kummalisena tunduva seiga. Kui Eestis näeme tänavatel liikumas PASI soomukit või muud lahingutehnikat, jäävad need peagu alati silma, nende liikumine püüab tähelepanu ning neile vaadatakse järele. Siin tundub lahingutehnika pidev kohalolek alates Kabulist siinse, ehk pisut kummalise normaalsuse ühe lahutamatu osana. Soomukid, kopterid ning muud aparaadid peavadki siin olema. Kus siis veel?!

Et ilmestada oma viimast väidet, kirjeldan üht kaunist päeva Camp Bastionis, kus hommikul telgist oma magamispesast väljudes nägin, kuidas meie alast umbes 100 meetri kaugusel ning 25 meetri kõrgusel rippusid õhus paigal kaks Apache'i ründehelikopterit. Samal hetkel liikus vasakult paremale tank. Lihtne. Kuhugi ta peab ju liikuma.

11 päeva teel

Camp Bastionist lendasime edasi Kandahari. Kandaharis toimus meie missiooniüksuse teabetund, kus tutvustati liitlasvägede edasisi plaane Afganistani politsei koolitamisel. Edasi jäime ootama päeva, mil meid

➤ Väljun hommikul telgist. 100 meetri kaugusel ripuvad õhus kaks Apache'i helikopterit. Möödub tank.

lõpuks sihtkohta FOB (*forward operating base*) Spin Boldakis asuvasse TSS Costelli toimetatakse. Kuna meie sihtkoht asub umbes 1,5 tunni autosõidu kaugusel Kandaharist, otsustati meid viia mööda maad. Väljumine lükkus mitmel korral seoses julgeolekuuukorraga edasi, kuid lõpuks kohale jõudes olime teel olnud 11 päeva.

FOB Spin Boldakis asub lisaks AUP/ANP (Afghan Uniform Police / Afghan National Police) akadeemiale mitu USA armee üksust. Seda baasi ei peeta kuigi suureks. Hoolimata sellest on hoomamatu see ressurss, mida siin igapäevaseks turvaliseks eksisteerimiseks ning sõdimiseks vaja on. Eestlase jaoks meeletutes kogustes soomustehnikat, relvastust, generaatoreid, antennid, ehitisi-rajatisi ja inimesi. Ainuüksi baasi söökla mahutab korraga nelisada inimest. Telgid ning elukonteinerid, samuti juhtimispunktid, staabihooned, generaatorid, kommunikatsioonisõlmed jms on ümbritsetud Jersey

Kapp kolmele mehele ehk elu konteineris seest ja väljast

Pärnel Preinvaltsi missioonikaaslane Tarvo Kull Põhja Prefektuurist koos kadettidega enne praktilist õppust

Barrieridega (pisut üle kahe meetri kõrged betonelemendid, mida kasutatakse kaitseks raketi- jms rünnakute eest). Usun, et üks selline betoonvidin kaalub vähemal 1,5 tonni. Ühe konteineriploki kaitseks, kus asub ligikaudu 60 konteinerit, on kasutatud umbes 170 eelmainitud plokki. Ja neid konteineriplokke ei ole siin üks ega kaks. Spin Boldaki baasis ei olnud enne Afganistani kriisi mitte midagi. Praegune olemasolev on kõik n-ö nullist üles ehitatud. Ehitusmaterjalide nagu ka kõige muu kulu on nii meeletu, et seda on keeruline enda jaoks registreerida. Kogu baasi maapind on kaetud killustikuga, et vältida tolmu lendumist. Ka see on siia kuskilt toodud. Baas laieneb pidevalt.

Politseinikuks viie nädalaga

Meie oleme siin NATO ISAF NTM-A (Nato Training Mission to Afghanistan) koosseisus ning meie ülesanne on koos USA armee kolleegidega kooridneerida kohaliku politsei praktilist ning teoreetilist väljaõpet. Veel mõni aeg tagasi olid selle ülesande lahendamiseks pisut teised põhimõtted – sekkuda ja teha kohalikele nii palju kui vähegi võimalik ette ära. Nüüd

sekkutakse ainult siis, kui seda on vältimatult vaja. Samas on meil mentoriülesanne. Kui kohalikud abi vajavad ja seda paluvad, siis aitame neid. Pidev õppeprotsessi jälgimine peaks tagama kvaliteedi. Ilmselgelt ei maksa oodata õpetamist sellisel tasemel nagu meil kodus. Näiteks saab siin täieõiguslikuks politseinikuks viie nädalaga. Praegu on akadeemias 96 kadetti, st üks kursus. Juba järgmisele kursusele peaks tulema hinnanguliselt 200 õpilast, jaanuaris 600 ning järgmiseks augustiks 1200. Seega tööpuudust lähemal ajal näha ei ole. Ilmselt lülitatakse akadeemia juurde TTT (Train The Trainer) programm, milles koolitatakse kohalikke instruktoreid.

Meie meeskonnas on praegu jaosuurune üksus USA armee võitlejaid ning meie tiim, lisaks tõlgid ja kaks Ameerika eraettevõtte instruktorit. Teoreetilisi tunde annavad kohalikud instruktorigid, kes on oma väljaõppe saanud peamiselt Kandaharis asuvas akadeemias. Seevastu praktilisi aineid õpetame koos ameeriklastega ise, st instruktorigid võtavad üle kadettide rolli ning kuulavad ja tegutsevad koos nendega. Ei teagi, miks nii, kuid niisugune ülesehitus paistab töötavat. Siiani on kadettidele peamiselt õpetatud sõjaväe taktikat ning muid väli-

tööelemente militaarvõtmes. Allianss soovib seda muuta ning lülitada väljaõppesse pigem tsiviilpolitsei suunda.

Aasta on veel ees

Kuna kursusel õpib peagu 100 kadetti, on nad enamasti jaotatud tundide ajaks kolme rühma. Asja teeb keeruliseks see, et üle veerandi õpilastest on pärit peamiselt Afganistani põhjaaladelt ning räägib dari keelt, ülejäänud puštu (pashto) keelt. Meie tiim liideti edukalt ameeriklaste armeedüksuse juurde ning koostöö sujub väga hästi. Siiski on inimesi vähe, sestap oleme rakenduses lisaks instruktorigi/mentori ülesannetele mujalgi, sest ülalmainitud meeskond peab tagama peale õpetamise akadeemia üldise toimimise. Kokku võttes vastab tõele, et mida kaugemale perifeeriasse Afganistanis satutakse, seda meeldivamaks lähevad inimesed, kellega peab iga päev koos töötama. Äärmiselt hästi võtsid meid vastu ameeriklased ning õnneks on meie sinne sisseelamine sujunud ilma suuremate ebakõladeta. Aga aasta on veel ees ...

Pärnel Preinvalts

PPA väljasaatmiskeskuse juhataja

Mitte ainult passilaud

19. novembril tutvustasid **kodakondsuse ja migratsiooni eksperdid** Tartus Dorpati konverentsikeskuses kolleegidele ning külalistele oma igapäevatööd. Toimus konverents „Kodakondsus ja migratsioon - mitte ainult passilaud“.

Nelli Pello
Radari peatoimetaja

Jalutuskäigu kodakondsuse ja migratsiooni pealtnäha väikesesse ning vaiksesse maailma avas Lõuna Prefektuuri kodakondsus- ja migratsiooni büroo juhataja **Sirje Orgel**, kes kõneles PPA pehmema poole tugevustest. Sirje sõnul on Lõuna Prefektuuri peamaja hea näide selle kohta, kuidas ühes majas töötamine on aidanud politsei ning kodakondsuse ja migratsiooni spetsialistidel sõbralikult kokku sulada. Nii tekibki ühtne keel ning pärast tööpäeva minnakse koos laulukoori, moto- või fotoklubisse.

PPA väärtus on abivalmis ja humoorikad kolleegid.

Isiku staatuse väärtustamine - Zaastane laps saab kätte kodakondsuse tunnistuse.

Välismaalaste talituse juhataja **Liis Valk** selgitas, kuidas määratletakse isiku staatust ning kuidas taotletakse asüüli. Isiku staatust jaguneb kolmeks: Eesti kodanik, rahvusvahelise kaitse saaja ning välismaalane. Samuti selgitas Liis, kes staatust määratlevad, kuidas määratlemine käib ja kuidas staatust väärtustatakse.

Migratsioonijärevalve büroo juhataja **Toomas Kuuse** ettekanne lõppes tugeva aplausi ning rohkete lisaküsimustega. Toomase ettekande teemaks oli migratsioonijärevalve olemus ja võimalused. Toomase sõnul ei ole Eesti illegaalse migratsiooni sihtriik, kuid me ei saa öelda, et me ei ole transiidiriik, sest meie kaudu pääseb Soome ja Rootsi ehk riikidesse, mis on immigrandidele ihaldusväärsed. Illegalse migratsiooni probleemi tõsidusest aitasid aru saada Toomase näidatud fotod, millel täistuubitud laevaga illegaalid saavad Kreeka sadamasse või paadilobudikuga Itaalia rannikule.

Varjupaigataotlejad saavad Kreeka sadamasse.

Teeninduskeskuse juhataja **Tatjana Portnova** andis rikkaliku pildimaterjaliga ülevaate teeninduse ajaloost ja tänapäevast. Tatjana sõnul on kvaliteetne teenindus nagu nelja jalaga tool, mis koosneb õigest ja kättesaadavast infost, meeldivast suhtlusest, korralikest ruumidest ning sujuvast menetlusest. Tatjana meelest on PPA üksusel erinev teeninduskultuur, kuid meid ühendab parima kvaliteedi soov ja n-ö teenus ühest aknast. Moodsate kanalite kõrval ei tohiks unustada infostende ega infofoldikuid, mis kõnelevad meie teeninduskultuurist. Nagu öeldakse – teater algab gardeeroobist, riigiasutus sildist.

Teenindus 90ndate lõpul

Põneva jutuga esimesest ajaloos dokumenteeritud identiteedivargusest alustas oma kõnet isikutuvastamise ja dokumendibüroo peaekspert **Helar Laasik**, kes rääkis dokumentidest eile, täna ja homme. Helari sõnul koosneb dokument füüsilisest kandjast, andmetest ning autentsuse tagamise vahenditest. Kui me usume, et infokandja on turvaline ja allikas on teada, siis on info tõenäoliselt autentne ning isik on see, kes ta väidab end olevat.

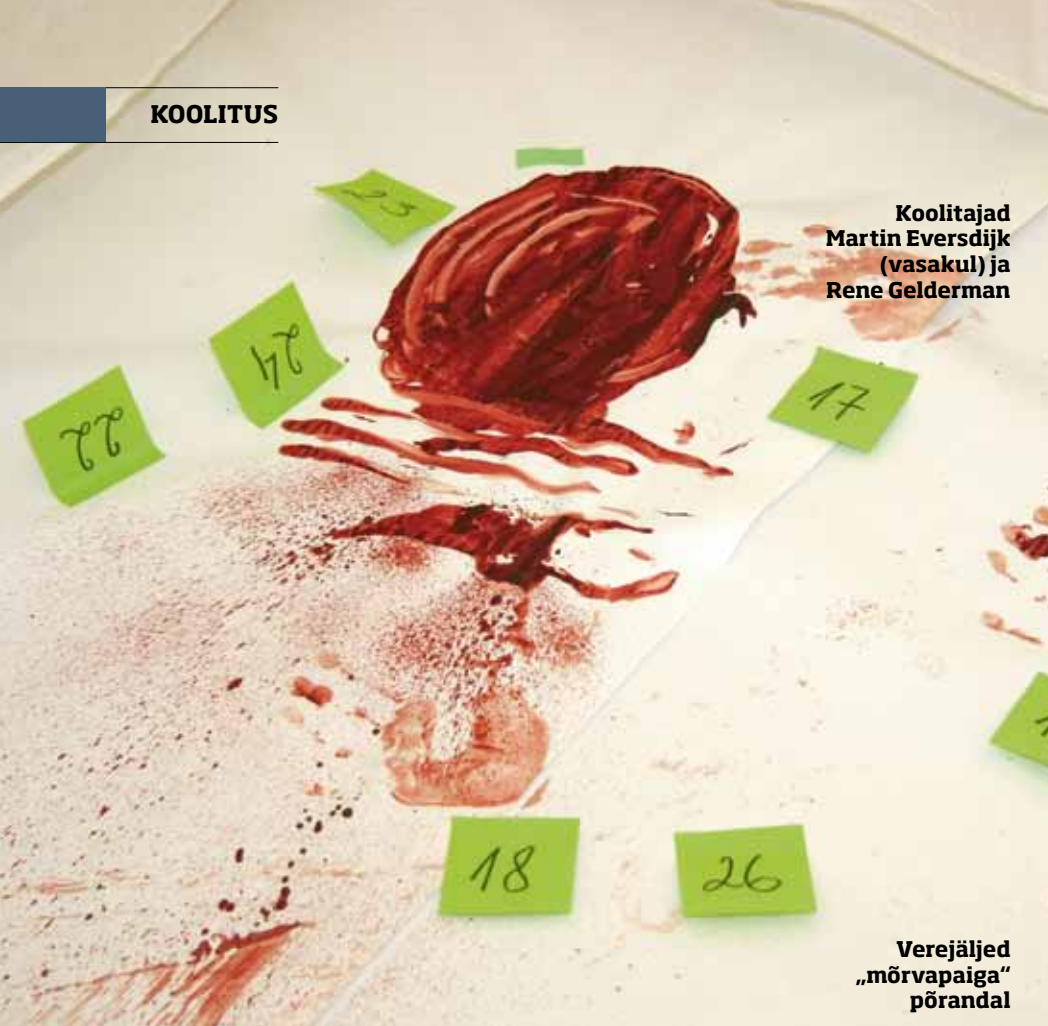
Pilk ajalukku - Eesti Vabariigi kodaniku isikutunnistus

Päeva lõpetas Soome Siseministeeriumi migratsiooniosakonna arendusdirektor Esa Markkanen, kes rääkis Soome sisserände suundumustest, kasust ja probleemidest. Esa sõnul taotles eelmisel aastal Soomes varjupaika rekordarv inimesi – umbes 6000. Kõige rohkem asüülitaotlejaid on sel aastal olnud Bulgaariast, järgnevad Somaalia, Iraak ja Venemaa.

Konverentsipäeva võttis kokku Põhja Prefektuuri korrakaitsebüroo juht Kristian Jaani. Infot oli palju, aga see on väga kasulik info, ütles Kristian ning kutsus kõiki üles koostööle hoolimata sellest, et kiputakse mõtlema eelkõige iseenda muredele. Positiivse näitena tõi ta infotelefoni, mis on vähendanud 110 koormust ning aidanud inimestel mõista, millised kõned on hädaabikõned ja millised mitte.

Koolitajad
Martin Eversdijk
(vasakul) ja
Rene Gelderman

Verejäljed
„mõrvapaiga“
põrandal

Möödistuste
tegemine
sündmuskohal

Kriminalist
kehastub
laibaks

FOTOD: JAAN SILD JA KAAREL KUUSK

Jäljed, verejäljed

Esmapilgul suvalise plötserdusena tunduvat **verepלקki** lähemalt uurides on võimalik teha nii mõnigi järeldus.

On neljapäev, 21. oktoober ja kell on 9 hommikul. Eesti Kohetuetspertsitiisi Instituudi (EKEI) uues hoones Tervise tänaval jätkub esmaspäeval alanud koolitus, kus hollandlased Rene Gelderman ja Martin Eversdijk jagavad verepleki mustri analüüsimise (*bloodstain pattern analysis*) teadmisi kahekümnele Eesti kriminalistikaekspertidele. Tegemist on Politsei- ja Piirivalveameti kriminaalosakonna korraldatud täiendkursesega, mis on jätk kolm aastat tagasi

toimunud verejälgede analüüsi baaskursusele.

Rene (45) ja Martini (44) taust on selleks sobilik. Mõlemad on aastaid töötanud Hollandi politseis kriminalistidena, lisaks lõõnud kaasa mitmes uurimisprojekti (LUMINOL) ning on verepleki mustri analüüsile keskendunud organisatsioonide (IABPA, SWGSTAIN) liikmed. Martin on ligi kümme aastat töötanud ka Hollandi riiklikus politseiakadeemias õppejõuna ning on praegu kriminalistika konsultant.

➤ **Legendi kohaselt on tegemist vangla duširuumiga, kust leitakse ilmsete vägivallatundemärkidega surnukeha, oletatav tapariist ja riided. Verd on täis nii põrand, lagi kui ka seinad.**

Rene on siiani töötanud Amsterdami politsei kriminalistikauksuses. Peale selle on meestel firma Loci Forensic Products, mis pakub erinevaid kriminalistikatooteid ja -teenuseid (Hollandis on lubatud politseis töötavatel isikutel omada ja juhtida ka erafirmat). Kui seda nimekirja veelgi täiendada, siis võib mehi pidada leiutajateks, kuna nende firmal on mitme oma toote nimele registreeritud patent.

Kõik on verine

Nüüd, kui hollandlastest on lühike taust antud, saab minna selle juurde, mida neljapäeval EKEIs nägin ja kuulsin. Päev algab konverentsisaalis,

kus on istet võtnud kõigi nelja prefektuuri kriminalistid ning EKEI kohtuarst ja jäljeekspert. Martin räägib päevakavast, mis koosneb suuremalt jaolt praktilisest osast, mille jooksul kursusest osavõtjad saavad näidata ning läbi harjutada eelmistel päevadel omandatud teadmisi ja oskusi. Päev lõpeb hollandlaste tagasisidega kursusel osalejate ülesande lahendusele ning õpetatakse vormistama korrektset uuringut.

Konverentsisaali kõrvalruumis on hollandlased eelmisel öhtul ette valmistanud neli „sündmuskohta“. Legendi kohaselt on tegemist vangla duširuumiga, kust leitakse ilmsete vägivallatundemärkidega surnukeha, oletatav tapariist ja riided. Verd on täis nii põrand, lagi kui ka seinad. Kõik ongi verine, kuid tõele au andes on tegemist siiski sea, mitte inimese verega, nagu paljastab mulle Jaan Sild, kriminaalpolitseiosakonnas kriminalistika valdkonda kureeriv politseiametnik ning kursuse korraldaja.

Kriminalistide ülesanne sündmuskohale jõudes on teha kindlaks nii palju kuriteoga seotud fakte kui vähegi võimalik. Valgetesse kombinesoonidesse riidetatud kriminalistid asuvadki müsteeriumit lahendama nagu päriselt, ainult aeg on piira-

Mis on IABPA?

- IABPA (International Association of Bloodstain Pattern Analysts ehk Verejälgede Analüüsijate Rahvusvaheline Assotsiatsioon) asutati 1983. aastal.
- Assotsiatsiooni eesmärgid on toetada ja edendada verejälgede analüüsamise alast teadustööd, standardiseerida verejälgede analüüsamise meetodeid, edendada verejälgede analüüsamise koolitust ja uurimistöid ning teavitada liikmeid verejälgede analüüsamise arengust ning uusimatest meetoditest ja avastustest.
- IABPAs on üle 800 liikme.
- Igal aastal korraldatakse IABPA treeningkonverents USAs ning üle kahe aasta Euroopas. Sel aastal toimus III Euroopa IABPA treeningkonverents 19.–21. mail Lissabonis.

Niitide abil määratakse löögikoht.

Oletatav tapariist

tud, sest järeldused tuleb esitada kell 14.30.

Paneme pildi kokku

Minusuguse täieliku kriminalistika-võhiku jaoks on silme ees aset leidev tegevus üsna veider. Valgesse riietatud ning siniseid kummikindaid kandvad mehed ja naised toimetavad innukalt

neile eraldatud üheksaruutmeetrisel kujuteldavas duširuumis ning mõõdavad luubi ja joonlaudadega vereplekke. Täielik nonsens, mõtlen! Õnneks kutsuvad hollandlased mind kõrvalruumi, et jagada mulle baastõdesid verepleki mustri analüüsimise, ütleksin, teadusest.

Endise pedagoogina võtab Martin jutujärje kiirelt üle ja hakkab mind harima. Saan teada, et esmapilgul suvalise plötserdusena tunduvat plekki lähemalt uurides on võimalik teha nii mõnigi järeldus. Näiteks jagades ellipsikujulise veretilga laiuse pikkusega, saame kätte langemisnurga siinuse suhte, st saame teada, millise nurga alt veretilk pinnale langes. Kui nurk on teada, saab sellest välja arvutada kõrguse, kus kohast veretilk langes. Ütlen hollandlastele, et esmapilgul tundub see päris lihtne. Selle peale mehed muigavad ning võib arvata, miks.

Loomulikult toimivad ka veretilga mustri analüüsil füüsikaseadused. Et

kriminalist oskaks sündmuskohal pilti kokku panna, on nende tundmine mõõdapääsmatu. Samuti ei pääse kriminalist matemaatikast, keemiast ega loogikareeglitest. Asja teeb keeruliseks see, et kõiki neid teadmisi tuleb rakendada koosmõjus, kasutades enda loominguilisust. Et teha mingeid järeldusi, peab kriminalist nägema kogu pilti tervikuna. On vähe kasu üksiku fakti sedastamisest, selgitab mulle Martin.

Lipikud ja niidid

Jõuan küsida tüüpilise rumala ajakirjaniku küsimuse: kuivõrd tõene või sarnane on CSI filmides toimuv kriminalistide töö päris eluga? Saan Martinilt ja Renelt kiire ning ühese vastuse, et kokkulangevus on väga väike. Filmides on kõik kriminalistid supermehed ja -naised, kes valdavad kõiki võtteid ning lahendavad müsteeriume n-ö puusalt ja väga kiiresti. Tegelikkus paraku nii lihtne pole ning nõuab suuremat pingutust.

Vahepeal lähen uurin uuesti sündmuskohtasid. Põrandale vereplekkide kõrvale on tekkinud lipikud numbritega, käib aktiivne pildistamine, osa kriminaliste mõõdab mõõtelindiga kõrgusi ja kaugusi ning niidiga on seinale ja põrandale veetud mingisugused jooned. Üks kriminalist nõretab higist, kuna valge „skafandri“ all õhk eriti ei liigu ja läheb palavaks. Seinale on tekkinud paber, kuhu on märgitud sündmuskohale saabumise aeg ning see, mis on esmasel vaatlusel tuvastatud. Kõik paistavad olevat tõsisel tööhoos.

Kiidusõnad eestlastele

Uurin Martin Eversdijki ja Rene Geldermanni käest, kuidas tunduvad eestlased ülesandega hakkama saavat. Mehed ütlevad, et töötatakse väga hästi ja kõik teavad, mida nad teevad, tase on hea. Meeskonnad tunduvad samuti üpriski võrdsed olevat. Järsku satub Martin elevile kohvinurgas termose alla pandud papptaldrikust, kuhu on tilkunud mõni tilk kohvi. Ta haarab selle taldriku pihku ning kutsub mind endaga sündmuskohale kaasa. Hollandlane asetab pritsmetega papptaldriku põrandale kõrvuti vereplekkidega, viidates nende sarnasus-

tele, ning seletab samal ajal aktiivselt, miks mõni tilk on piklikum kui teine. Huvitav!

Kella poole kolmeks on tiimid sündmuskohtadel lõpetanud. Kõik on kogunenud taas konverentsisaali ning esitlevad Hollandi ekspertidele enda mõõtmiste ja vaatluste tulemusi. Korra siirdutakse tagasi sündmuskohta ning Martin ja Rene demonstreerivad, kuidas nad vereplekid tekitasid ning mismoodi kurjategija ja kannatanu mõrvapaigas liikusid. Eesti kriminalistid olid selle enda mõõtmistega üpris täpselt rekonstrueerinud ning teenivad kiidusõnu.

Kursusest osavõtjad on koolitajate ja kursusega rahul, kuulen neilt ainult positiivset hinnangut. Tõsi, mujal maailmas juba aastaid kasutusel olnud verepleki mustri analüüs on Eestis suhteliselt uus teema, kuid näiteks USA, Kanada, Holland, Austraalia ja Uus-Meremaa on selles valdkonnas väga tugevad. Ekspertide sõnul on ka meie kriminalistika jaoks tegemist olulise ning paremat tundmaõppimist vajava valdkonnaga. Läbitud kursus aitas osavõtjaid kindlasti sellele lähemale.

Kaarel Kuusk
PPA pressiesindaja

Meetodid on edasi arenenud

Kursuse korraldaja Jaan Sild, kuidas tekkis idee korraldada verejälgede mustri analüüsimise koolitus?

Idee korraldada selline koolitus tuli 2006. aastal pärast osalemist esimesel IABPA konverentsil Hollandis. Konverentsil tutvustati uusimaid meetodeid verejälgede analüüsiks sündmuskohal ning kuritegude avastamise võimalusi, mis sellega kaasnevad. Viimane analoogne koolitus oli Eestis 12 aastat tagasi ja tookord olid koolitajateks rootslased. Sellest ajast on verejälgede analüüsimise meetodid väga palju edasi arenenud.

Kuidas leidsid koolitajad?

Pöördusin 2007. aasta algul IABPA Euroopa regiooni presidendi poole küsimusega, kes võiks sellist koolitust Eestis teha. Ta soovitas Martin Eversdijki ja Rene Geldermanni kui oma ala parimaid BPA (*bloodstain pattern analysis*) eksperte Hollandis. Seejärel kontakteerusin Martini ja Renega ning pool aastat hiljem toimuski nende juhendamisel Eestis verejälgede

analüüsimise baaskursus, mis oma sisukuse ning professionaalsuse tõttu kõigile osalejatele väga meeldis. Juba tookord, kui baaskursus oli lõppenud, arutasin nendega võimalikku jätkukoolitust. Martini ja Rene taset kinnitab ka see, et neid on kutsutud eksperdina osalema mitme raske kuriteo uurimisele erinevates Lääne-Euroopa riikides.

Miks peab kriminalist BPA-d tundma?

Raskete isikuvastaste kuritegude puhul on sündmuskohal tavaliselt ka verejäljed. Oskus käidelda verejälgi õigete vahendite ja meetoditega võimaldab avastada kõik latentsed jäljed. Sündmuskoha rekonstrueerimiseks ning kurjategija ja tunnistajate ütluste kontrollimiseks on vaja teada verejälgede tekkemehhanismi. Tähtis on, et kriminalist oskaks ennast sündmuskohal kaitsta, sest veri võib kanda erinevaid haigustekitajaid. Hollandis on verejälgede analüüsimise koolitus kriminalisti kaheaastase baasõppe üks osa.

Kursuse korraldaja Jaan Sild

Kaspar Karm oli esimene inimene, kes sai endale 1. oktoobril uue dokumendi - digi-ID.

FOTO: KASPAR KARM

Uued suunad ID-maailmas

Õhtul läbi lumesaju kinno kiirustades otsin juba tee peal kotist välja oma **isikutunnistuse ehk ID-kaardi**, sest kino on üks väheseid kohti, kus saab seda kliendikaardina kasutada. Mõni päev hiljem, kui hakkam internetipanka logima, selgub, et mida pole rahakotis ega kaardilugejas, on minu isikutunnistus.

Samal hetkel meenub mulle, et meie enda amet annab juba selle aasta oktoobrist välja digitaalset isikutunnistust ehk digi-ID-d. See dokument kulub minu praeguses olukorras marjaks ära, sest sellega saab anda digitaalalkirja ja kasutada teisi e-teenuseid täpselt samamoodi nagu ID-kaardiga ning selle saab kätte juba taotluse esitamise päeval. Eriti kasulikult osutubki see dokument juhul, kui oled oma ID-kaardi ära kaotanud ja sul on vaja kiiresti näiteks panga e-teenuseid kasutada. Siis lähed PPA teenidusse, annad uue ID-kaardi ja digi-ID taotluse sisse ning saad veel samal päeval kõikide e-teenuste kasutamist häirimatult jätkata. ID-kaardi kaotamine/varastamine ei ole muidugi digi-ID saamise eelduseks, selle võib endale taotleda ka nii-öelda tagavaraks või

kasutada seda ID-kaardiga paralleelselt. Digi-ID on ID-kaardiga välimu-seltki sarnane, neid eristab ainult see, et digi-ID ei ole kohustuslik dokument, nagu on isikutunnistus, ning digi-ID-d ei saa visuaalse isikut tõendava dokumendina kasutada, kuna sellel ei ole kasutaja fotot.

Isikutunnistusel uus kujundus

Kuid digi-ID väljaandmisega ei ole sügistalvised dokumendisuundumused veel lõppenud, 1. jaanuarist on oodata ka „uut isikutunnistuste moodi“. Nimitelt muutuvad siis ID-kaardi kujundus ja turvaelemendid, kuna praegu väljaantaval kaardil on need püsinud samad alates 2002. aastast, mis on ühe dokumendi jaoks väga pikk aeg. Uued

Uus isikutunnistus on värvide poolest heledam ja kontaktkiip kolib kaardi esiküljelt tagumisele. Samuti lisandub praegusest rohkem kombinatavaid elemente, näiteks muutub isikukood reljefseks.

elemendid tagavad paremini ID-kaardi turvalisust ja võltsimatust: turvaelementidest võetakse kasutusele näiteks fotot kaitsev läbipaistev kineogramm ning spetsiaalse kemikaaliga tehtud riigivapi kujutis, mis kaardi töötlemisel kaob. Uus kaart on värvide poolest heledam ja kontaktkiip kolib kaardi esiküljelt tagumisele. Samuti lisandub praegusest rohkem kombinatavaid elemente, näiteks muutub isikukood reljefseks. ID-kaardi funktsionaalsust siiski ei muudeta, seega ei too need uuendused tavakasutaja jaoks e-teenuste kasutamisel olulisi muutusi. Kaardilugejat uuest aastast välja vahetama ei pea, küll tuleb aga ilmselt uuendada ID-kaardi tarkvara, mida saab teha näiteks Sertifitseerimiskeskuse kodulehel. Uuendused ei mõjuta ka praeguste ID-kaartide kehtivust, kõik varem välja antud dokumendid kehtivad nende kehtivusaja lõpuni.

Isikutunnistuse asemel elamisloakaart

Kolmanda muudatusena hakkab PPA uuest aastast Eestis elavatele välismaalastele, kes ei ole ELi kodanikud, ID-kaardi asemel välja andma

Politsei- ja Piirivalveamet hakkab välja andma mobiil-ID-d

Loodav mobiil-ID on täiendus digitaalsele isikutunnistusele ning võimaldab elektroonilist isikutuvastamist ja allkirjastamist mobiiltelefoniga. Riigi poolt väljaantava mobiil-ID-ga saab hääletada digitaalselt e-valimistel.

Mobiil-ID sertifikaadid kehtivad 3 aastat ning nende taotlemiseks on vaja isikutunnistust ja vastavat teenust võimaldavat SIM-kaarti, mille saamiseks tuleb sõlmida teenusleping mobiiloperaatoriga. Sertifikaatide

taotlust saab esitada ja menetleda ainult iseteenindusportaalis. PPA teenindustes mobiil-ID taotlust esitada ei saa.

Praegused mobiil-ID omanikud, kes soovivad e-valimistel digitaalselt hääletada, peavad enne hääletamist loodavas iseteenindusportaalis oma mobiil-ID sertifikaate uuendama. Üldiselt kehtivad kõik enne 1. veebruari väljaantud mobiil-ID sertifikaadid kehtivusaja lõpuni ja neid uuendama ei pea.

Kuni 1. veebruarini annavad mobiil-ID-sid välja mobiiloperaatorid.

uut liiki dokumenti – elamisloakaarti. Praegu kantakse elamisloaandmed välismaalasele väljaantavale ID-kaardile ning kleebisena tema reisidokumenti, aga 1. jaanuarist 2011 see kord muutub ning elamisloaandmeid hakatakse kandma ainult elamisloakaardile. Kaart väljastatakse üksnes nendele välismaalastele, kes elavad Eestis elamisloa või elamisõiguse alusel ning kes ei ole Euroopa Liidu kodanikud. Elamisloakaardile hakatakse kandma ka sõrmejälgi, mille andmi-

seks peab välismaalane minema PPA prefektuuri teenindusse või Eesti Vabariigi välisesindusse. Ka elamisloakaardiga saab kasutada e-teenuseid, tuvastada isikut elektroonilises keskkonnas ja anda digitaalallkirja samamoodi nagu ID-kaardi ja digi-ID-ga. Elamisloakaart kehtib kuni viis aastat, kuid mitte kauem kui välismaalasele välja antud elamisloa või elamisõiguse. Eesti ja Euroopa Liidu kodanikele jätkatakse ID-kaartide väljaandmist ning neile elamisloakaardi väljastamise alustamine muudatusi kaasa ei too.

Tee tagasi kinno tundub sellise ilmaga vähemalt seitse kilomeetrit pikk ja kogu aeg ülesmäge olevat, aga kohale ma jõuan ning saan oma ID-kaardi õnneks kinost kätte. Astun läbi ka kino kõrval asuvast kodakondsus- ja migratsioonibüroo teenidusest ning taotlen endale digi-ID. Nii igaks juhuks.

Ene Vihtla

PPA pressiesindaja

Uuest aastast hakkab PPA Eestis elavatele välismaalastele, kes ei ole ELi kodanikud, ID-kaardi asemel välja andma uut liiki dokumenti - elamisloakaarti.

Rahale tross ümber ja plagama

Kaks aastat tagasi tabas Lõuna-Eestit **sularaha-automaatide varguste laine**, millesarnast ei olnud politseinikud varem ega ole ka pärast näinud.

Esimene sularahaautomaadi vargus oli 2008. aasta veebruarikuus Võrumaal Rõuge vallas, kus õhtuhämaruses toimepandud kuriteo läbi rikastusid kelmid enam kui 300 000 krooni võrra. Juba vähem kui kahe nädala möödudes rünnati Tartumaal Rõngus asuvat rahaautomaati. Et vargus oli läbi mõtlemata, ei õnnestunud kurikahtel sularahaautomaati hiivata. Kelmid leppisid tõsiasjaga, et kui vargus on nurjunud ja kellaseierid tegutsemiseks armu ei anna, tuleb tühjade kätega kärmelt sääred teha.

Poolteist kuud pärast Rõngus juhtunut teatati järjekordsest varguskatsest Nõo alevikus, kus kobaka masina vastu jõudu katsunud kelmid pidid taas kaotust tunnistama ja niisama targalt tagasi vantsima. Tähelehdades varguste süstemaatilisust ning organiseeritust, otsustati uurimine kohalike kriminaalpolitseinike käest üle anda Lõuna Prefektuuri organiseeritud kuritegude talituse politseiametnikele.

Äpardunud katsetest end mitte heidutada lasknud kurikaht tegutsesid

aga edasi. Maikuus olid uurijad sunnitud järjestikustel päevadel avama lisaks kaks uut toimikut – üks rahaautomaadi varguse kohta Tartu külje all asuvas Luunjas ning teine varguskatse kohta Puurmanis, kus pangautomaat oli eelmisel päeval rahatahti triiki täis laotud. Küllaltki väike ajadistants kuritegude toimepanemise vahel ja üsna sarnane käekiri andsid alust arvata, et vargustega on tõenäoliselt seotud üks ja sama varaste punt.

Toored võtted

Kelmide huviorbiidis olid väiksemates maakohtades asuvad rahaautomaadid, kus puudus alaline turvafirma ja politseipatrull. Väheasustatud ja -turvatud piirkonnas oli neil tegutsemiseks aega maksimaalselt kümmekond minutit, sest edasiste lisaminutite tixsudes suurenes oht seista vastakuti turvotöötajate või politseinike endiga. Vargustel kasutatud võtted olid küllaltki toorejõulised: trossi või koormarihma üks ots seoti ümber aparaadi, teine sõidu-

ki veokonksu külge. Kui gaasipedaalile oli küllaldaselt survet avaldatud ja rahaautomaat oma esialgsest kohast lahti rebenes, paigutati see sõiduvahendile äraveoks.

Uurimise käigus töötasid kriminaalpolitseinikud sündmuskohtadelt saadud jälgede ja asitõenditega, tehti hulganisti jälitustoiminguid, kesken-duti isikutele, kes olid varem samasuguste kuritegudega silma paistnud, ning pandi kirja sõidukid, millesarnaseid tunnustajad olid Rõuges varguse ja Rõngus varguskatse ajal lähipiirkonnas silmanud. Jõudumööda võeti jälgimise alla kõik Lõuna-Eesti pangautomaadid, mis võinuks järgmise ründe ohvriks langeda. Koostööd tehti ka pankade ja turvafirmaga, kes andsid oma panuse rünnete ärahoidmiseks.

Uurimine hakkas edenema, kui politseinikud said infot meeste kohta, kes tegelevat nii kõrget masti „äriga“, mille käigus on võimalik lühikese aja ja vähese vaevaga lausa miljoneid kroone tasku pista. Ärihaide seltskond ning nende kahtlase väärtusega tege-

FOTOD: LÕUNA PREFEKTUURI KRIMIINAALBÜROO

Rõngu sularahaautomaati ei õnnestunud varastel kaasa võtta.

FOTOD: KAADRID FILMIST „VINGED VENNAD“

Pahad poisid Soomest

Samasugune juhtum pärineb põhjanaabrite juurest, kus Eura linnast pärit neli venda ärandasid ja tühendasid kütusetanklates automaattankureid. Ühel juhul tõmbasid nad varastatud trakto-

riga postkontori seinast välja pangautomaadi. 2000. aastal mõistis kohus vennad kuritegudes süüdi. 2006. aastal valmis Soomes vendade tegevusest Eestiski linastunud film „Vinged vennad“.

vus pakkus politseinikele aina enam huvi, kui tausta uurimisel selgus seegi, et neil võib olla teavet rahaautomaatide täitmise aegade kohta.

„Ärimehe“ DNA

Õige pea tuli uurijate näole muhe naerumuie, kui lauanurgale asetati ekspertiisi vastus Puurmanis varguskatse paigast leitud DNA kohta. Selgus, et oma DNA sündmuskohale jätnud isik kuulus just sellesama kahtlustatava tegevusega silma paistnud „ärimeeste“ ringkonda. Nüüd kulus kriminaalpolitseinike kogu võhm ja vägi just äriajajate jälgimisele. Iseenesest olid kelmid küllaltki ontlikud tegelased: käisid korralikult tööl ja teenisid seaduslikku tulu. Valvsust nende suhtes ei kaotatud, politseinike pilgud jälitasid pingsalt kogu rühmitust, püüdes koguda lisatõendeid kurikaelte väljaselgitamiseks.

Edasise menetluse käigus selgusid jahmatavad asjaolud – ärimeestest kelmid planeerisid nüüd juba raha vedava sõiduki röövi. Kurjade kavatsuste

elluviimist hõlbustas asjaolu, et mees-
tel oli kontakt isikuga, kel oli raha
vedava sõiduki lastist, selle liikumise
ajast ja suunast täielik ülevaade. Neile
oli teada seegi, et teatud puhkudel ei
vea raha soomusauto, vaid rahaveoks
kohandatud lihtsamat tüüpi sõiduk.
Tegu ei olnud niisama naljameestega,
kes tühja juttu puhuvad. Sellest kõne-
les ilmekalt fakt, et röövi ajal planeeri-
ti kasutada tulirelvi. Ühtlasi kavatsesid
kelmid võltsdokumentidega soetatud
sõidukile kinnitada alarmvilkurid, et
puna-sinises tulesäras politseid imiteer-
rides raha vedav sõiduk kinni pidada.

Olid need sulide nõrgad närvid või
mõni muu põhjus, aga selleks õhtuks
planeeritud rööv jäi ära. Et röövi pla-
neerimine pole kuriteona käsitletav, olid
kriminaalpolitseinike käed kurjategijate
püüdmisel piltlikult öeldes justkui kin-
ni seotud. Olgugi et tõendeid oli selleks
ajaks vähevõitu, valitses oht, et relvasta-
tud mehed oma plaanid varem või hil-
jem realiseerivad – riski mõistes otsusta-
ti isikud vahi alla võtta. Kinnipidamisele
järgnenud läbiotsimise ajal leiti isikute
juurest ka tulirelv ning automaatrelv.

Juhtumid lahenesid lepase reega

Eeluurimisel saadi teada, et sulid olid
kord varemgi rahaauto röövi kavan-
danud. Seisnud teised teepervel, mõel-

ATMide vargused Lõuna-Eestis

14. veebruar 2008 rahaauto-
maadi vargus Rõuges

25. veebruar 2008 rahaauto-
maadi varguskatse Rõngus

7. aprill 2008 rahaautomaadi
varguskatse Nõos

6. mai 2008 rahaautomaadi
vargus Luunjas (veel tõendamata,
menetluses)

7. mai 2008 rahaautomaadi var-
guskatse Puurmanis

23. oktoober 2008 rahaauto-
maadi vargus Nõos

nud „siiliga“ rahamasin peatada ning
relva ähvardusel kogu krõbisev autost
kätte saada. Plaan jäi aga teostamata,
kuna viimasel hetkel hakkasid isiku-
tel põlved värisema ja raha vedanud
sõiduk veeres rahulikult planeeritud
marsruuti pidi sihtkohta.

Isikute kinnipidamise järel läks
mitmete sularahavargusjuhtumite la-
hendamine nagu lepase reega. Järge-
mööda tõendati isikute seotus Rõngus,
Nõos ja Puurmanis toimunud vargus-
katsetega. Ent Rõuge ja Luunja vargu-
se puhul, kus raha ühes masinaga ära
tassiti, jäid need kelmid kidakeelseks
ega võtnud süüid kuidagi omaks. Ole-
masolevate tõenditega saadeti kurja-

tegijad Rõngus, Nõos ja Puurmanis
toime pandud varguskatsete eest koh-
tusse, kus kaks põhituumiku moodus-
tanud kelmi pisteti trellide taha, neid
abistanud kaabakad pääsesid tingimisi
karistustega.

Kui esmalt oletas peagu iga mees
politseis, et varguse ja nende katsetega
on ilmselt seotud üks ja sama kamp,
tõdeti peagi, et sündmuste ahel ning
nende asjaolud omavahel nii või teisiti
lihtsalt ei klapi. Ilmnes, et Lõuna-Ees-
tis pidi tegutsema teinegi rahaauto-
maate varastanud sulide grupp.

Oluline juhtlõng

Jätkus pingeline töö erinevate uuri-
misversioonide kallal, kuni ühel hetkel
märgati tähtsat juhtlõnga, mis andis
lootust vargused lahendada. Krimi-
naalpolitseinikeni jõudis info, et vahe-
tult enne pangautomaatide vargusi
Rõuges ja Luunjas oli Lõuna-Eestis
salapärasel moel kaduma läinud kaks
haagist. Hulga varguste seas võib mõne
haagise vargus tunduda küll tühipalja
statistikana, ent uurijate jaoks oli see
üsnagi selge märk. Aimati, et haagist
võidi kasutada massiivse rahaaparaadi
äraveoks, kuna päarakürule on mugav
suuri ja raskeid esemeid kiiresti tõsta.

Juba teataski üks tähelepanelik
kodanik, et silmas kohalikust järvest
väljaulatuvat haagisekonksu. Varas-

tatud haagise leidmise kõrval kandis aga hoopis olulisemat tähendust kärü põhjast leitud spetsiifiline kruvi, mille-sarnaseid kasutatakse muu hulgas just pangautomaatide valmistamisel. Ka tunnistajad kinnitasid, et Rõuge varguse ajal oli üks sõiduk säärase pä-räkäruga külavahel liikvel olnud. Peagi selgitati välja teiseigi varastatud haagise asukoht.

Mõne aja möödudes ilmnes, et vargad ei ole oma kuritegelikest plaanidest kaugeltki veel loobunud. Turvakaamerad salvestasid Ülenurmes isikud, kes sahmerdasid pangautomaadi ümber ja katsid selle lõpuks tekiga. Ilmselt oli aga ümberkaudsete sõidukite liikumine piisavalt häiriv asjaolu ning kelmid haarasid teki kaenlasse ja tegid valge väikebussiga kiirelt minekut. Olgugi et sulid olid kahtlust äratanud tegevuse kestel videolindile salvestatud, ei saanud uurijad nende suhtes midagi ette võtta – pelgalt rahaautomaadi tekiga katmine ja selle ümber siblimine ei kvalifitseeru mitte kuidagi süüteoaks.

Pool aastat hiljem

Möödus peagu pool aastat, kui teatati järjekordsest haagise vargusest Lõuna-Eestis. See tegi politseinikud ettevaatlikuks – aimati, et pä-räkärü vargus võib markeerida järgmise pangautomaadi vargust. Politseinikud ei eksinud. Juba

päev hiljem õnnestus kelmidel Nõo sularahaautomaadile trossid külge haakida ja see ära vedada. Sel korral oli rahasaak veelgi kopsakam, peagu 400 000 krooni. Ent saadud kuritegeliku tulu üle oli kelmidel veel vara rõõmu tunda – politseinikud püsisid neil tihedalt kannul ja oli vaid aja küsimus, millal kelmide käed raudu lüüakse.

Peagi tuvastasid politseinikud Antsla lähedal ligikaudse piirkonna, kuhu Nõost varastatud automaat oli transporditud. Kohalikku kanti tundva kriminaalpolitseiniku abil leiti ühelt taluõuelt kahtlust äratanud valge väikebuss ja selle lastiks olnud Nõost varastatud rahaaparaat. Taluõuel nähtu oli piisav seal peatunud isikute läbiotsimiseks, ja nagu selgus, ka kin-nipidamiseks. Siiski jäid mehed endale lõpuni kindlaks ega võtnud omaks Rõuge rahamasina vargust. Ühe isiku osalust ses varguses õnnestus politseinikel siiski tõendada. Rahaautomaadist kättesaadud jakobsonid ja koidu-lad oli kelm selleks ajaks investeerinud juba sauna ehitusse.

Kelmide näol oli tegemist elukut-seliste varastega, kelle püsivaks elat-usallikaks oli vargustest saadud tulu. Lisaks rahaautomaatidele olid nad seotud mitme seifi vargusega ning sis-semurdmisega kauplustesse, suvilatesse ja teistesse kõrvalistesse kohtadesse.

Maa- ja ringkonnakohus tunnistas

kõik kolm vargusi toime pannud isikut esitatud episoodides süüdi. Neist kaks läksid vanglaleiba sööma, kolmanda vangistus piirdus eeluurimisel kinnistatud ajaga, millest ülejäänud sai tingimisi. Reaalse vangistuse saanud kurjategijad kaebasid otsuse edasi riigi-kohtusse. Ühele isikule andis riigikohus ka osalise menetlusloa, teiste kohta jäid ringkonnakohtu otsused lõplikuks.

Piisavate tõendite puudumise tõttu on seniajani lahendamata Lunja sularahaautomaadi vargus, ent selle toimiku peale pole veel tolmul lastud koguneda ja uurimine jätkub.

Sularahaautomaatide varguste lai-ne järel on pangad osa rahaautomaatidest turvalisemate vastu vahetanud ja täiustanud ka turvasüsteeme. Sellest tulenevalt on rahaautomaatide varas-tamine nüüd raskendatud, ehk isegi peaaegu võimatu.

Märkimisväärne on, et kõnealuste kurikaelte trellide taha pistmise järel tehti lõpp rahaautomaatide vargustele ja rohkem ei ole neid Lõuna-Eestis olnud.

Oma panuse mastaapse varguslai-ne peatamiseks ja kelmide tabamiseks andsid Lõuna Prefektuuri organiseeritud kuritegude talituse ametnikud, Lõuna-Eesti maakondade kriminaal-politseinikud ning eksperdid.

Kerly Peitel

Lõuna Prefektuuri pressiesindaja

Esimese sulide seltskonnaga seotud aadressi läbiotsimisel leiti relvad ja vilkurid, mida planeeriti kasutada röövi ajal.

Hankekeskus ehk 3000 lepingut

Majanduslanguse ja vähenevate eelarvevahendite taustal on oluline, et kõik asjad ning teenused, mida Politsei- ja Piirivalveamet vajab, **oleksid ühtlustatud ning vajadused kokku koondatud**. Selle ülesandega tegeleb logistikabüroo hankekeskus.

Vaadates ühendatud asutusi eraldi, siis ostis ja hankis tööpoolest igauks. Kõigil olid oma arusaamad, lepingud ja praktika. Erinevates kohtades nähti vaeva ühe ja sama asja ostmiseks. Vajadused olid ju paljuski ühesugused – kontoripaberit on vaja nii politseinikul, piirivalvuril kui ka migratsiooniametnikul. Sarnaseid asju osteti väga erineva hinnaga sõltuvalt kogusest ja erinevate ostjate oskustest.

Nii sündis otsus koondada ostude tegemine keskusesse, kes ostab vähema ressursikuluga ning ühtsete põhimõtete järgi kõik Politsei- ja Piirivalveametil vajamineva. Seda loogikat toetas üldine tugiteenuste tsentraliseerimine ning majandushaldustarkvara SAP kasutusele võtmine.

Aasta alguses maksis pudelivei Pärnus 23 krooni, Paines 33 krooni ja Tartus 40 krooni. Nüüd on hinnad ühtlustatud.

eskus ja pudelivesi

Mida nende eesmärkide saavutamiseks tehti ja mida tõi meile 2010. aasta? Hankekeskuse alla tsentraliseeriti ameti ja prefektuuride riigihangete korraldamine, lepingute muutmine, sõlmimine ja lõpetamine ning SAPI ja TELVARI toimingud. 2010. aasta algus tõi muidugi segadust – erinevad asutused andsid üle oma lepingud ning alustasime nende korrastamist. Lepinguid, millega tuli rinda pista, kogunes peagu kolm tuhat.

Paberil lepingud on nüüd Postipoisis

Näiteks selgus, et Pärnus osteti joogivett 23 krooni pudel, Paines maksis sama asi 33 krooni ja Tartus 40 krooni. Säärasel olukorras oligi ainumõeldav saata veefirmale kiri, kus selgitasime vee hindade erinevust ning palusime seda ühtlustada. Ettevõtte mõistis tekkinud olukorda ja tuli meile vee hinna ühtlustamisest vastu.

Kiiresti oli vaja paberil sõlmitud lepingud kanda dokumendihaldussüsteemi Postipoisis. 2010. aasta lõpuks ongi kõik lepingud ka elektrooniliselt Postipoisis. Kasutusele võeti pikaajalised raamlepingud, mis katavad kõigi regioonide vajadused.

Järgmise suurema sammuna hakkame korrastama lepingute standardeid ja lõpetama mittevajalikke lepinguid. Kaitsta tuleb PPA huve lepingutingimuste täitmise asjus.

Teemasid on kuulipildujatest lipsunõelteni.

Riigihangetes on koondatud ja ühtlustatud sarnased ostuvajadused ning tehtud hulk tsentraalseid hankeid bürookaupade, koristusteenuse jms ostmiseks. Riigihanke tegemine sunnib meid endid paremini läbi mõtlema, mida ja mille jaoks meil tegelikult vaja on. See nõuab aga põhjalikku eeltööd, mida paraku alati ei jõuta või ei taheta teha, mis tekitab arusaamatust – miks te seda minu käest küsite, miks te seda ise ei tee.

Läbimõeldud vajadused

Hankekorralduse poolelt üritame pakkuuda maksimaalselt positiivset lahendust – eelduseks on see, et tellija on läbi mõelnud, mida tal täpselt ja mis tingimustel vaja on, ning tal on olemas vahendid ostuks. Omalt poolt vormistame kõik ostuks vajalikud dokumendid ja jälgime hankeprotseduure, mida tellija ei peagi teadma. Hankekeskuse töötajad pakkumisi üldjuhul ei hinda. Kas hanke puhul on kõige tähtsam ostetava toote hind, tarnekiirus, kvaliteet või muu, seda otsustab ennekõike tellija.

Loomulikult on 2010. aasta olnud õppimise aeg nii meile kui ka tellijatele. Hangete puhul tuleb aru saada, et kõigi nõuete täitmine võtab aega, enne kui jõutakse soovitud tulemuseni. Tellijal on vaja teenust või asja muidugi kohe ning tema jaoks on see väga tähtis just sel hetkel. Samas peame väga selgelt järgima meile kehtestatud reegleid.

Veiko Kopamees

PPA logistikabüroo
hankekeskuse juhataja

Kaks küsimust

Miks on hangete tegemine keeruline?

Hanke eesmärk on saada parim tulemus. Me peame aru saama, et avalikus sektoris tuleb täita seadusenõudeid ja järgida reegleid. Kuna asutus on niivõrd suur, siis on peaaegu iga asi, mida ostame, erireegleid nõudev riigihange, mis mõjutab kõige rohkem aega, mis kulub soovist kuni toote või teenuse kättesaamiseni.

Miks ma pean nii täpselt kirjeldama, mida mul vaja on?

Väga lihtne – kui tellija ei sõnasta täpselt, mida ja miks ta vajab, siis ei suuda hankekeskus seda tema eest teha. Olgu tegemist kumminuia või helikopteri varuosaga, pealtnäha lihtsana tunduv asi võib osutuda keeruliseks. Kui me läheme poodi, siis valime seal toote, mida ostame. Hanke puhul tuleb meil sama toote n-ö pulkadena lahti kirjutada, mis on meile harjumatu, nt pastakas, pikkus 10 cm, läbimõõt 5 mm, kuuli läbimõõt 0,2 mm, tindi värvikoodini välja. Samas võime aga öelda, et järgmisel korral sama tööd enam teha vaja pole ja see läheb juba märksa kiiremini.

Alustame suuskade hankimist juba kevadel

Sõltuvalt ostusummast võib kogu menetlus seaduses tulenevatest tähtaegadest protseduurilisel aega võtta järgmiselt:

- 1) alla 125 000 euro (umbes 1,9 mln krooni) ligi 4 kuud;
- 2) üle 125 000 euro (umbes 1,9 mln krooni) on tegemist rahvusvahelise hankega ja aega võib kuluda ligi 6 kuud.

Lisaks aeg, mis kulub kodutöö ehk toote kirjeldamise peale. Mida täpsem on lähteülesanne ehk teadmine, mida täpselt soovitakse, seda kindlam on soovitud lõpptulemus. Väga suurte ja keeruliste hangete puhul võib kogu menetlus aega võtta isegi aasta või rohkem. Palju sõltub ka sellest, kas hange õnnestub kohe esimesel korral või näiteks ei osale hankes ühtegi pakkujat. Võib juhtuda, et väljavalitud pakkuja ei suudagi lõpuks eset või teenust tarnida, ning tuleb minna n-ö uuele ringile. Oluline on oskus planeerida – alustame suuskade hankimist juba kevadel!

Ookeani taga koolipingis

FOTOD: ERAKOGU

Põhja Prefektuuri piirivalvebüroo valmidusüksuse vanemkonstaabel Lauri Abel väisas USA-d ning naasis kodumaale **senisest targa- ma ja kogenumana**. Lauri on esimene Eesti piiriametnik, kes läbis Charlestonis USA Maritime Law Enforcement Academy (meie mõistes politsei- ja piirivalve kolledž) pardumisohvitseride baaskursuse.

8. septembril pakkis Lauri oma seitse asja ning asus pikale teele üle ookeani USAsse. Ees ootas 40päevane „elukool“ Charlestonis linnas Lõuna-Carolina osariigis. „Kuna laevade pardakontroll on üks meie üksuse põhiülesandeid, kuid sellealast pädevust ja koolitust kahjuks Eestist veel ei leia, tekkis vajadus otsida koolitusvõimalusi välismaalt. Võtsime ühendust US Office of Defense Cooperationiga (kontor, mis tegeleb Eestist ametnike saatmisega USAsse erinevatesse jõustruktuuride koolidesse – toim), kes korraldas meile võimaluse osaleda eespool nimetatud koolitusel. Nõnda mind USA rannavalve kooli õppima saadetigi,“ muigab Lauri rahulolevalt.

Kadalipp, mida tuli läbida kursusel osalemiseks ning lõpudiplomi saamiseks, oli raskem, kui Lauri arvas. Õpingutel osalemise eelduseks tuli esmalt sooritada inglise keele test, mis on ka arusaadav, sest kogu õpe toimus inglise keeles. „Test läks mul hästi,“

märgib Lauri. Järgmise sammuna tuli koha peal läbida kehalised katsed, milleks olid kätekõverused, kõhulihaste harjutused, pooletise miili jooks või ujumine ning painduvusharjutus. „Sain hakkama,“ rõõmustab Lauri tagantjärele, lisades, et kas või ühe kehalise harjutuse läbikukkumine nõudis paljudelt kursusel osalejatelt igapäevaseid treeninguid kuni harjutuse eduka soorituseni. Kuigi Lauri ühelgi katsel läbi ei kukkunud, käis ta sportlikust huvist ühel päeval kursusekaaslastega treeningul kaasas, et saada aimu, mida neil tuleb läbi teha, et kehalised katsed sooritatud saaksid. Treening algas hommikul pool kuus. „Paar päeva oli ikka tükk tegu, et istuda või astuda,“ meenutab Lauri.

Päevad tiheda töö all

Õppimine akadeemias nägi välja nii. Päev algas kell 7.10 hommikuse rivistusega, pool kaheksa oli esimene teooriatund. Pärast lõunat jätkus

praktiline osa, kus tuli läbi teha kogu eelnenud päeva teoreetiline osa. Õpingud kestsid viieni öhtul. Tavaliselt oli järgmisel või ülejärgmisel päeval möödunud päeva(de) õpitu kontroll ehk arvestus. „Eksami sai sooritada juhul, kui ühtegi asja ei jäänud n-ö kahe silma vahele ehk kõik seatud eesmärgid olid täidetud,“ täiendab Lauri.

Praktilised treeningud toimusid erinevates õppemajades – matisaalis, ujulas, erinevatel laevadel jne. Laevad, mida kasutati, olid enamjaolt ära võetud narkokaubitsejate käest ja paigutatud kuivale maale nii, et seal saaks kõiki praktilisi harjutusi teha. Kuna laevadel oli väga vähe ruumi, olid neisse paigutatud kaamerad ja mikrofonid, et instruktorid saaksid kõike jälgida ja salvestada.

Harjutamine käis neljastes meeskondades, kusjuures iga liige sai täita kõiki meeskonna rolle. „Näiteks ühel päeval olin mina meie meeskonna pealik, seejärel assistent ja kolmandal neljandal päeval pardumise meeskonna

Lauri Abel ja tema kursusekaaslane Dominikaani Vabariigist olid ainsad piirivalvekooli õppurid väljastpoolt USAst.

Koolitust jääb meenutama medal.

na liige, kes tegi läbiotsimis- ja kontrolltoiminguid," selgitab Lauri.

„Nii praktilistes kui ka teoreetilistes tundides tegeles meiega vähemalt neli instruktorit korraga, mis on Eesti praktikaga võrreldes lausa uskumatu. Meil tegeleb koolitusel kümne inimesega üks koolitaja, mis on aga ilmselgelt vähe, sest nii ei pruugi kõik võrdsest tähelepanu saada.“

Kui võrrelda USA ja Eesti praktikat, siis Eestis on käsitlus loogilisem ja loominguilisem, leiab Lauri. „Näiteks kui meie siin peame õigusrikkuja kinni ning anname talle korralduse tõsta käed üles, siis USAst antakse rikkujale korraldus tõsta käed kõrvale üles. Kui nüüd mõelda loogiliselt, siis laevakoridori kitsikust arvestades ei pruugi käed kõrvale tõstetult ära mahtuda, samuti ei paljastu käte kõrvale tõstmisega inimese vöö osa, kus võib olla peidetud ohtlikke või keelatud esemeid. Kui ma USA kolleegidele meie käed-üles-praktika loogilisuse ära põhjendasin, nõustusid nad mi-

nuga, et selline tegutsemine on justkui õigustatum, kuid kuna neil teevad kõik ühtemoodi ja juba sadu aastaid, siis jäävad nad siiski oma praktika juurde,“ räägib Lauri.

Vabal ajal rannas ja golfväljakul

„Elu kooliõpilasena oli muidu põnev,“ jätkab Lauri mõtlikult. „Elasime ühiselamus kahekohalistes tubades ning nautisime toateeninduse mugavusi. Süüa saime korralikult, kolm korda päevas, lisaks oli mul alati võimalus külmikust jäätist või muud head-paremat haarata.“ Vaba aja veetmisega mehel raskusi ei tekkinud, kuna enamik õppureid olid kohalikud, kes näitasid ka linna lähedal asuvaid vaatamisväärsusi. „Ühe kursusekaaslane vanaema elas kooli lähedal ning tema perele kuulus golfväljak, mida saime mitu korda oma lõbuks kasutada. Proovisin ära kohalikud rannad ning külastasin ka kuurortlinna Mia-

mit,“ muljetab Lauri, kes varem ei ole Ühendriikides käinud.

Mida Lauri USAst saadud teadmiste ja kogemustega peale hakkab? „Plaanis on oma inimesi siin meie üksuses kui ka kogu Eestis edasi koolitada, sest meil endal niisugune praktika ja kogemus puudub. Kuigi nüüd, sügisel, on navigatsioonihooaeg lõppemas, siis on varakevadel jää sulamisega need õppused ja koolitused juba ideepinnal olemas.“

Akadeemia kursustest USAst võttis koos Lauriga osa 22 õppurit, kellest ainult kaks olid muudest riikidest, Lauri Eestist ja üks mees Dominikaani Vabariigist. Lauri ise esindas seni kõige kaugemalt maalt pärit õppurit, kes on akadeemia õpingutest osa võtnud. „Meile, rahvusvahelistele õpilastele, anti mälestuseks ka kena medal,“ on Lauri uhke.

Helen Uldrich
Põhja Prefektuuri
kommunikatsioonispetsialist

FOTO: KULLIKOOV

Trellitatud aknad räägivad ebasõbralikust keskkonnast.

Linnaruum ja kuritegevus

Linnaruumi planeerides tuleks vältida **mahajäetud maju, valgustamata paiku** ja muid kohti, kus on kerge sattuda rünnaku ohvriks, ning soodustada rohkem loomulikke valvet näiteks klaaspindade ning kontrollitavate sisse- ja väljapääsude näol.

11. ja 12. novembril toimus kümnendat korda analüütikute teabepäev, mille üks põhiteemasid oli „Meie füüsiline keskkond – kas kuritegevusele abiks või takistuseks?“. Rääkides kuritegevuse hirmust linnaruumis, selgitas arhitekt Margit Mutso, et üldjuhul pole see hirm põhjendamatult. Enamasti on tegemist tööpoolset linnaruumiga, kus on kerge rünnaku ohvriks sattuda – mahajäetud majad, vanad tööstushooned, valgustamata paigad ja tunnelid. Linna planeerimi-

se käigus on võimalik selliseid kohti vältida. Tänapäeval peavad arhitektid ehitist planeerides arvestama küll kuritegevuse ennetamist, kuid enamasti jääb see formaalseks punktiks paberil. Kui hooneid planeerides on vaja Päästeameti koostööst, siis politsei koostööst või hinnangut kuriteoohu või -ennetuse kohta ei nõuta. Diskussioonist kooruski mõte, et linnaplaneerimisel võiks teha rohkem koostööd politseiga.

Kuritegusid hoitakse ära keskkonna planeerimise kaudu (CPTED

– Crime Prevention Through Environmental Design). Selle aasta septembris kogunesid Iirimaa erinevate ELi riikide politseipraktikud ja linnaplaneerijad arutama CPTED rakendamist. CPTED põhineb ideel, et õigusriikude otsust panna kuritegu toime või mitte on võimalik keskkonna (ehitiste, avaliku ruumi kujundamise jms) kaudu mõjutada. Edukaid näiteid CPTED mudeli kasutamise kohta toodi Suurbritanniast, Iirimaa, Slovakiast, Ungarist ja Taanist. Vanad laohooned, valgustamata tühermaad ning suure kuritegevusega sadamapiirkonnad muudeti atraktiivseteks elukeskkondadeks. Eesti näitel on samasugused tulevikulootused kujundada Linnahalli ja Kultuurikatla piirkond mahajäetud ja väsinud alast ümber popiks kultuuripaigaks.

Kõige suuremad turvalisuse riskid elumupiirkondades on ehitistesse ja elamutesse sissemurdmine, autode

või autodest varastamine, jalgratas- te varastamine, vandalism, antisot- siaalne käitumine, kuritegevushirm ja tulekahjud. Ehitist planeerides tuleb arvestada ümbruskonda. Kui kohalik füüsiline või sotsiaalne keskkond on sõbralik, saab maja ehitada avatuna ümbruskonna suhtes. Kui keskkond on vaenulik, tuleb ehitist teha suletuna väliskeskkonnale.

Loomulik valve avalikus ruumis

Inimeste käitumist mõjutavad ka as- faldile tõmmatud jooned (jalakäija- ja jalgrattateed), erinevad tasapinnad ja materjalid (munakivisillutis, tavalised kiviplaadid), väiksemad takistused (tä- navakurvid, suuremad kivid, sambad), aiad, seinad ning võred. Samas tuleks avalikus ruumis soodustada loomuliku valvet: kasutada klaaspindu, jätta kaupluseaknad katmata läbipaistma- tute materjalidega, kontrollida sisse- ja väljapääsusi. Tuleb vältida liigseid piirdeaedasi, mis pärsivad liikumist ning tekitavad suletud tunde, teiselt poolt takistavad loomulikku jälgimist.

CPTEDst ajendatuna panid meie analüütikud linna või maakoha paigad foto- või videokeeles kõnelema, olles enne kandnud kuriteod kaardile. Põhja Prefektuuri analüütikud keskendusid Tallinna kontrastidele. Vastandub noor ja vana, korras ja korratu. Linnahalli juures kuulutab silt „Tallinn: Euroopa kultuuripealinn 2011“, sealtsamast Kalaranna sadamast leiti 2008. aastal

Loomuliku takis- tusena mõjuvad näiteks kiirevooluline Narva jõgi ja läbimatud metsapadrikud.

linnaametniku Romet Põldme surnuke- ha. 2010. aasta alguses oli lähedal asu- va Linnahalli trepil väidetavalt kodutu mehe laip, viimane laip selles piirkon- nas avastati novembris 2010.

Tartu ööelu riskikohad

Lõuna Prefektuuri analüütikud kaar- distasid 2009. aasta andmete põhjal Tartu ööelu, millega kaasnevad õi- guskorraldajate riskikohad on ööklubid ning liikumistrajektoord üliõpilaselamute ja ööklubide vahel. Probleemiks on ilma piirdeta Emajõe äär, kuhu ainuüksi 2010. aastal on sisse kukkunud ja uppunud kaks inimest. Lähedal asuva nõrga valgustusega par- gis on pimedal ajal toime pandud mitu õigusrikkumist.

Nii Lõuna kui ka Lääne Prefek- tuuri analüütikud tõid esile bensii- nivargused tanklatest. Neid on enim tanklates, kus on süsteem „enne tangi, siis maksa“ ning kust ärasõit on ilma suuremate takistusteta. Lääne Prefek- tuuri analüütikud leidsid, et kergemad ohvrid on Pärnus Tallinna mnt Ole- rexi ja Riia mnt Statoili tankla, kust saab kohe keerata suurele maanteele

või pole takistavaid valgusfoore. Seda kinnitasid vaid üksikud juhtumid Pa- piniidu Statoili tanklas, kust ärasõitu takistavad valgusfoorid.

Ida Prefektuuri analüütikud tõid mitu näidet hea avaliku ruumi planeerimise kohta, kus oli kasutatud palju klaasi (Jõhvi kontserdimaja, Rakvere spordihall, Rakvere „Vaala keskus“). Teiselt poolt kinnitab „Vaala keskus“ klaasseina sõidukiga rammimise näide sellise hoone haavatavust. Jõhvi kesk- väljak toodi esile kohana, kus saaks rakendada CPTED mudelit turvalisuse suurendamiseks. Praegused problee- mid kaasnevad seal seoses maa-aluse parkla, kitsaste, suletud läbikäigukoh- tade, halva valgustuse ja varjatud sise- nemisega äridesse.

Teabepäeval öeldi, et teatud mu- gandusega on keskkonna planeeri- mist võimalik rakendada ka piirivalve valdkonnas. Asjakohased näited olid loomuliku takistusena mõjuv kiire- vooluline Narva jõgi ning ebaseadus- likku piiriületust ja salakaubavedu soodustav kuivsäng, läbimatud met- sapadrikud ning liikumise tuvastamist võimaldav liivariba piiril. Ehk aitab turvalisemat keskkonda luua seegi, kui vaadata maailma aeg-ajalt lapsel- silmadega.

Marilis Sepp

PPA koordineerimisbüroo analüüsitalituse juht

Merli Klein

PPA koordineerimisbüroo analüüsitalituse politsei juhtivametnik

Tartu ööelu

Ööklubi Tallinn

153 teadet (37 KrM, 12 VtM)
53 kaklust/rüselust
17 intsidenti turvameestega
32 vargust/kadumist
20 ülejoonud isikut
13 valedokument
4 lõhkumist
2 rahu häirimist

Ööklubi Atlantis

102 teadet (19 KrM, 13 VtM)
37 kaklust/rüselust
24 intsidenti turvameestega
10 vargust/kadumist
17 ülejoonud isikut
1 valedokument
2 lõhkumist

Tartu ööelus on õiguskorraldajate riskikohad ööklubid ning liikumistrajektoord üliõpilaselamute ja ööklubide vahel. (2009. aasta and- med, kaardipõhi internetist)

Ööklubi Illusioon

27 teadet (3 KrM, 1 VtM)
4 kaklust/rüselust
3 intsidenti turvameestega
11 vargust/kadumist
4 ülejoonud isikut
2 lõhkumist

Dokumentide kontrolli harjutus rahvusvahelistele FROTEXi kolleegidele Narva maanteepiiripunktis

FRONTEXi ühisoperatsioon Poseidon Kreeka-Türgi piiril

FRONTEX 2

FOTOD: PIIRIVALVEOSAKONNA EUROOPA LIIDUGA KOOSTÖÖ TALITUS

Tuleval aastal osaleb Eesti Euroopa Liidu välispiiril tehtava **operatiivkoostöö agentuuri FRONTEX** ühisoperatsioonides samasuguses mahus nagu tänavu. Ühisoperatsioonidele saadetakse vähemalt 59 piirivalvamisega tegelevat eksperti.

Juba alates 2005. aastast teeb piirivalve aktiivselt koostööd Euroopa Liidu välispiiridel operatiivkoostöö agentuuriga FRONTEX. Agentuur koordineerib paljusid tegemisi: ühisoperatsioone, kiirreageerimisrühmade kogunemisi, koolitusi, töökohtumisi. Nii suguste keeruliste nimetustega tegevuste nagu ühisoperatsioonide ja kiirreageerimisrühmade kogunemiste taga pole mitte midagi muud kui osalemine Euroopa Liidu välispiiri valvamisest ELi liikmesriigis, st Eesti piirivalvur saadetakse näiteks kuuks ajaks piiripatrulli või ka piiripunkti passe kontrollima Kreekasse.

Osalemine erinevates tegevustes planeeritakse varakult. FRONTEX koostab riskianalüüsi alusel kavade järgmise aasta ühisoperatsioonidest juba septembri lõpus. Oktoobri keskpaigast kuni oktoobri lõpuni kohtutakse kahepoolsetl kõikide liikmesriikide esindajatega ning esitletakse kavandatavaid tegevusi ja ootusi liik-

mesriikidele. Seejärel antakse riikidele aega kavade kuu aja jooksul läbi vaadata. Hiljemalt FRONTEXi seatud tähtajal novembris peab liikmesriik teavitama järgmise aasta panusest FRONTEXi ühisoperatsioonidesse.

Vajadus erinevate asjatundjate järele

Eesti osalemine 2011. aasta ühisoperatsioonidel on kavandatud samasuguses mahus nagu 2010. aastal. 17. novembril saadeti FRONTEXile kiri Eesti plaanidega. Ühisoperatsioonidele saadetakse 2011. aastal vähemalt 59 piirivalvamisega tegelevat eksperti. Tagatud on valmisolek osaleda piirivalveosakonna lennusalga lennukiga vähemalt ühe kuu jooksul 2011. aasta II poolaastal. ELi välispiiri valvab kuu kuu jooksul ka vaatlusbuss. Võimaluse korral saadetakse koos piirivalvuritega ühisoperatsioonidele mobiilsed vaatlusseadmed. Ühisoperatsioonile

Jalgsipatrull Narva jõe ääres koos FRONTEXi kolleegidega Hollandist, Bulgaariast, Saksamaalt, Lätist ja Austriast

Mis on FRONTEX?

FRONTEX on Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur. FRONTEX on piirivalve valdkonna peamine koostööpartner ELi tasandil.

FRONTEXil on kuus peamist tegevussuunda:

- 1) koordineerida liikmesriikidevahelist operatiivkoostööd välispiiri haldamisel;
- 2) abistada liikmesriike piirivalvurite koolitamisel, sealhulgas ühiste õppestandardite väljatöötamisel;
- 3) koostada riskianalüüse;
- 4) jälgida välispiiri kontrolli ja valve seisukohalt oluliste uuringute arengut;
- 5) abistada liikmesriike olukorras, mil välispiiril on vaja tõhustatud tehnilist ja operatiivabi;

- 6) anda liikmesriikidele vajalikku abi ühiste tagasisaatmisoperatsioonide korraldamiseks.

FRONTEXi missioon:

- 1) tugendab ELi liikmesriikide kodanike vabadust ja julgeolekut, täiendades liikmesriikide piirihaldussüsteeme;
- 2) on usaldusväärne operatiivkoostöö koordineerija ning tagaja, liikmesriigid ja välispartnerid toetavad tema tegevust täielikult;
- 3) edendab piiride valveta seotud sisejulgeolekut tagavate õiguskaitseseorganite koostööd ELi tasandil;
- 4) operatiivtegevus põhineb luureinformatsioonil; efektiivsus põhineb motiveeritud ja professionaalsel isikkoosseisul;
- 5) valdab võtmerolli ELi integreeritud piirihalduse kontseptsiooni rakendamisel.

Eesti piirivalvurid Kreeka-Türgi piiril

25. oktoobril esitas Kreeka FRONTE-Xile abipalve kaasata kiirreageerimisüksused (RABIT – Rapid Border Intervention Teams), et operatiivselt ohjata massilist illegaalset immigratsiooni ELi välispiiril. Illegaalse immigratsiooni olukord Kreeka-Türgi piiril ehk ELi välispiiril on keeruline. Raskemaks teeb selle asjaolu, et illegaalse immigratsiooni raskuspunktid on kandunud merelt maismaapiirile. RABIT on üks paljudest ELi välispiiril tehtava koostöö vormidest. Lisaks standardiseeritakse ja harmoneeritakse kontrolliprotseduure ja ekspertide treeningprogramme ning koostatakse välispiiride riskianalüüse. Samm-sammult liigutakse ELi ühtse välispiiri valvetsüsteemi ning integreeritud piirihalduse poole kooskõlas Lissaboni lepingus ning Stockholmi programmis sätestatuga.

26. oktoobril otsustas FRONTEXi peadirektor kaasata kiirreageerimisüksused, küsides liikmesriikide, sh Politsei- ja Piirivalveameti valmisolekut lähetada üksused Kreeka-Türgi piirile. PPA teatas agentuurile valmisolekust lähetada kiirreageerimisüksuse piirivalvevaldkonna eksperdid operatsioonile juba 27. oktoobril. Ühtekokku valmistati missiooniks ette 19 piirivalvurit, mis on Eesti-suguse riigi kohta väga hea proportsioon. Missioonile suundusid nii merepiiri eksperdid kui ka dokumentide kontrollijad. Teiste seas läks missioonile Narva maanteepiiripunkti dokumendiekspert Arnold Vaino.

Eesti piirivalvur Margus Tamm (paremal) koos Kreeka piirivalvuritega Kreeka-Türgi piiril vaatlustornis

„Hakkame tegelema piirikontrolliga ehk passide ja reisidokumentide ülevaatusega ning inimeste profileerimisega. Meie ülesanne on ka „roheline piiri“ valve,“ ütles Vaino. Ida Prefektuuri piirivalvebüroo juhi Aimar Kössi sõnul on sellistes rahvusvahelistes ühisoperatsioonides osalemine väga tähtis meie ametnike jaoks, sest seal saadakse praktilisi kogemusi ja kontakte, mis hiljem aitavad igapäevases töös Eesti idapiiri valvata.

Sven Anderson
piirivalveosakonna piirivalvealase
koostöö büroo juht

Mari Riina Rist
Ida Prefektuuri pressiesindaja

2011

ollakse valmis saatma teenistuskoer ja koerajuht.

Planeerimise järgmises etapis pöördub piirivalvealase koostöö büroo prefektuuride poole, et valida järgmise aasta osalejad. Prefektuuridele antakse teada, millise valmisolekuga eksperte just nende piirivalve valdkonna politseiametnike hulgast vajatakse. Vajadus on erinevate piirivalvamise valdkonna asjatundjate järele – soovitakse nii maismaapiiri valvamise, dokumentide kontrolli (maismaa-, mere-, õhupiiri piiripunktides), teabetöö kui ka varustatud sõidukite avastamise asjatundjaid. Pärast prefektuuride võimaluste läbivaatamist koostatakse detailne kava koos osalevate ametnike nimedega, et selle alusel kinnitada ühisoperatsioonide planeerimise kohtumistel Eesti osa ning alustada ühtse ELi välispiiri valvamist.

Helen Neider-Veerme
PPA piirivalveosakonna Euroopa Liiduga
koostöö talituse juhataja

Minu tööpäev Saksa kiirteedel

FOTOD: NORDRHEIN-WESTFALENI SISEMINISTEERIUM

Peainspektor Marco Räuber kirjeldab oma igapäevatööd **Saksamaa kiirteedel** Sankt Augustini linnas Bonni lähedal.

Peainspektor Marco Räuber peab korda Sankt Augustini teedel.

Raskeveokite kontroll ja saatmine on osa Marco igapäevatööst.

Esmaspäev 06.00-14.00

Lisaks igapäevatööle paigutati meid positsioonidele otsima veoautot, mida kahtlustati kiiruseületamises. Meil õnnestus veok ühelt parkimisalalt kätte saada ja me kontrollisime seda põhjalikult. Kahjuks oli sõiduk varustatud uue digitaalse tahhograafiga. Seepärast palusime teist patrullautot appi. Nad tõid seadme veoauto kiiruse kontrollimiseks. Kõik see kokku võttis aega umbes poolteist tundi ja tulemus

oli ... null. Mitte mingisuguseid liiklusrikkumisi viimase 28 päeva jooksul ning loomulikult mitte ühtegi kiiruseületamist. Näis, nagu oleks see justkui tunnistaja kättemaks. Veidi hiljem saime kõne piirkonna maanteehooldusametilt. Külma ilm oli tekitanud otse keset sõidurada märkimisväärsed augud. Blokeerisime tee, et teetöölised saaksid augud täita. Mõne minutiga oli asi korras.

Teisipäev 06.00-14.00

Kaks kolleegi teatasid, et nad on haigeks jäänud, ning ma jäin üksinda tööle. Veetsin enamiku ajast meie vastutusala keskel, et jõuda igale poole võimalikult kiiresti. Keskpäeva paiku saadeti mind kiirtee ristmikul toimunud avarii juurde. Tee oli märg, kiirus ei olnud vastav ja auto oli paiskunud teeäärsele kraavi. Mehel oli õnne – ta ei paiskunud millegi vastu, kuid ta ei suutnud autot tagasi teele saada. Kiirteel on alati ohtlik peatuda, kuid see juhtum oli täpselt teekurvis, seega tuli tagada turvaline raadius. Peatasin oma auto, kindlustasin ala mõne vilkuriga ning sulgesin liikluseks vahetu naabruse. Kohale kutsutud puksiirveok tõmbas auto teele tagasi.

Kolmapäev 08.00-16.00

Oleme teist päeva digitaalsete tahograafide loengul. Et võtta kokku esimeses tunnis õpitu, kontrollisime veoautojuhtide sõidumeerikuid lähedalasuvas kiirtee politseijaoskonnas. Olime seda teinud juba mõni tund, kui keegi teatas äkki kahtlasest lõhnast. Kardeti, et ohtlike kaupade lastiga veoautol on leke. Kontrollruum informeeris kohe tuletõrjebriigaadi. Vahepeal blokeerisime kogu ala, et hoida ära võimalikku mürgistust inimestele. Olid mõned ärevad momendid, kuid lõpuks lahenes kõik sujuvalt ning keegi ei saanud vigastada. Punaste veokitega mehed ei leidnud midagi, seega avasime tee uuesti liikluseks ja läksime tagasi oma kontrollpunkti.

Neljapäev 22.00-06.00

Õo jooksul saatsime mitmeid raskeveokeid. Mõnda neist tuli pidevalt eskortida, mõni vajab abi üksnes sildu ületades. Kõige suurem probleem on hoida raskeveokeid pidevas liikumises. Need sõidukid on liiga suured, et leida turvaline koht, kus oodata politseieskordid saabumist. Me peame alati õigel ajal kohal olema. Kuid sel ööl sujus kõik hästi. Siiski on see nii tüütu ...

Reede 14.00-22.00

Üks nooruk ei suutnud kurvi välja võtta. Selle asemel et kurvis paremale hoida, sõitis ta otse edasi. Tema auto paiskus nõlvale ja vastu puud. Ta sai

küll raskesti viga ning ta tuli masinast välja lõigata, kuid ta jäi ellu. Tal oli ilmselt kaitseingel.

Keegi märkas kiirtee A 59 teeveerel seismas tühja autot. Sel ajal oli juba pime ning auto kujutas võimalikku ohtu, seega saatsime sündmuskohale patrullauto. Kui kolleegid kohale jõudsid, avastasid nad, et autole oli paigaldatud kaks erinevat registrimärki. Mõlemad olid samal päeval eelnevalt varastatud. Nad kontrollisid ka autot ja selgus, et see oli eelmisel aastal varastatud. Mõlemad, nii auto kui ka registrimärgid, konfiskeeriti ning auto pukseeriti lähedalasuvasse tarandikku.

Laupäev 14.00-22.00

Kõige huvitavam asi sel päeval oli see, kui üks naine palus õigusabi. Ta oli parkinud oma auto avalikku kohta ja läinud jooksma. Kuid ta oli jätnud käekoti kõrvalistmele ja keegi oli autosse sisse murdnud. Võtsin kaamera, et teha kahjustustest mõned pildid (naine oli parkinud auto meie jaoskonna ette). Kui ma auto juurde läksin, nägin, et ta jättis auto lukustamata. Minu suureks jahmatuseks jättis ta ka võtme süütelukku. Ükskõik kes oleks võinud auto igal ajal ära varastada! Ma võtsin võtmed ja viisin need tema kätte. Ta sai noomituse. Kuidas saab keegi, kes on just varguse läbi elanud, nii võhik olla?

Pühapäev 14.00-22.00

Sel pärastlõunal ilmus kiirtee A3 lähedale grupp metskulde. Õnnetuseks üritasid nad teed ületada ja said autode all surma. Ühel õnnestus pääseda raskete vigastustega. Ta lamas teedesõlme lähedal kraavis suurtes piinades. Otsustasime tema piinad lõpetada.

Kuna ilm oli päikeseline ja külm, rippus mitme silla all palju jääpurikaid, mis kukkusid silla alt läbi sõitvatele autodele. Seega otsustati kutsuda tuletõrjebriigaad. Tuletõrjujad ronisid antennredeliga purikateni ja lõikasid need maha. Sulgesime mõneks minutiks tee, et nad saaksid rahulikult toimetada.

Marco Räuber

Nordrhein-Westfaleni liidumaa liikluspolitseinik

Inglise keelest tõlkis Kadi Kuusk

Polit korru ehk tasuta

FOTOD: SHUTTERSTOCK

Kuidas liigitatakse politsei-korruptsiooni, mis korruptsiooni põhjustab ja kuidas seda vältida?

Lääne kultuuriruumis ollakse üldiselt seisukohal, et korruptsioon on üks peamisi takistusi rahule, stabiilsusele, demokraatiale ja inimõigustele kogu maailmas. Ei kahelda korruptsiooni negatiivses mõjus majandusele, sotsiaalse eesmärkide täitmisele ega avalikule haldusele. Eriti ohtlik on korruptsioon õiguskaitse eest vastutavates institutsioonides – politseis, prokuratuuris ja kohtusüsteemis, mis vähendab elanikkonna usaldust kogu riigi vastu.

Korruptsioon on klassikalise defi-

se-

ptsioon

lõunaid pole olemas

nitsiooni järgi ametikoha kasutamine isiklikuks otstarbeks. Siiski tajub iga inimene korruptsiooni erinevalt ning mõnikord tõlgendatakse enda suhte kogetud ebaõiglust korruptsioonina. Korruptsiooni mõiste on alati seotud võimu kuritarvitamisega kas isikliku kasu või eeliste saamise eesmärgil või kellegi huvides, kellele midagi võlgnetakse (teened, raha vms). Motiiviks võib olla ahnus, lootus võimu saada või suurendada. Korruptiivse tegevuse all mõistetakse ka nn onupojapoliitikat. Korruptsiooni võib leida igast eluvaldkonnast, kõige sagedamini aga sealt, kus võimuvolitused on seotud teenuste pakkumisega või regulatsioonide ja ettekirjutuste kohaldamisega. Viimaste hulka kuulub ka korruptsioon õiguskaitseorganites.

Mis on korruptiivne tegu?

Eestis on korruptiivne tegu defineeritud korruptsioonivastases seaduses (KVS) korruptsiooniohtlike suhete ja korruptiivse tulu kaudu järgmiselt: korruptiivne tegu on ametiisiku poolt ametiseisundi kasutamine omakasu saamise eesmärgil, tehes põhjendamatuid või õigusvastaseid otsuseid või toiminguid või jättes tegemata õiguspärased otsused või toimingud (KVS § 5 lg 1). Korruptsiooniohtlik suhe on ametiisiku suhe teise isikuga, mille on tekitanud või võib tekitada KVS-i 3. või 4. peatükis sätestatud töökoha-, tegevus- või toimingupiirangute rikkumise tagajärjel ametiisik.

> Pahatihti võtavad politseiametnikud endale õiguse kuritegelikult käituda, kuna nende arvates on kogu süsteem korruptiivne.

Eesti seaduste järgi on korruptiivsed teod käsitletavad väärtatudena ning nende toimepanemise eest on vastutus samuti ette nähtud ainult KVSis. Samas on aga kehtivas karistusseadustikus eraldi 17. peatükk, kus on käsitletud ametialaseid süütegusid ning kriminaalkorras karistatavaid tegusid. Kui vaatame teiste riikide praktikat, siis näeme, et Vene Föderatsiooni kriminaalkodeksis on defineeritud korruptsiooni ametiseisundi kuritarvitamise kaudu eelkõige altkäemaksu võtmise ja andmisena, käsitledes altkäemaksu võtmist kui ränka valitsemis- või (riigi)korravastast kuritegu. Venemaa kriminaalseaduses on altkäemaksu saamist hinnatud eriti raskeks kuriteoks, kuna see eeldab kuriteo organiseerimist.

Saksamaa õigussüsteemis on korruptsiooni legaalseaduses eraldi käsitletud politseikorruptsiooni, justiitskorruptsiooni ja tollikorruptsiooni, kuid seda ametnike teatud „kõrvalekalduva” käitumise tähistamiseks. Saksamaa kriminaalõiguses käivad korruptsioonikuritegude alla kitsamas tähenduses eelise saamine, äraostetavus, eelise andmine ning altkäemaksu

andmine. USAs mõistetakse politseikorruptsiooni all enam-vähem kõiki põlatud ja kasupüüdlusest ajendatud käitumisviise politseis.

Agressiivne vs. passiivne korruptsioon

Politseikorruptsiooni puhul eristatakse agressiivset korruptsiooni (politseiametnik ise otsib võimalusi altkäemaksu võtta ja saada või teenistuskohustuste täitmisel alusetult rikastuda) ning passiivset korruptsiooni (politseiametnik kasutab pidevalt ametihüvesid, nt riigi bensiinikaarti ja teenistussõidukit isiklikuks otstarbeks). Sedalaadi liigitus pärineb USAst, aga see sobib ka Eesti oludesse. Kahtlemata on agressiivne korruptsioon riigi õiguskorrale ohtlikum, kuid samaaegu ei tohiks ka passiivset korruptsioonist tulenevaid ohte alahinnata.

Kui politseiametnik võtab vastu raha või saab varalises väärtuses kasu, siis eeldab see politseiametnikult kas konkreetse toimingute tegemist ametiülesandeid täites või mingi toimingute tegemata jätmist, samuti ametniku mõjuvõimu mingi muu tema otseste ametiülesannete alla mittekaiva olukorra lahendamisel. Siia kuulub enamasti kas ametiseisundi kuritarvitamine, altkäemaksu võtmine või teatud tasu eest kuritegeliku elemendi informeerimine politsei taktikast ning kavandatavatest politseioperatsioonidest. Mitterahalises väärtuses saadud tulu või kasu eeldab aga, et politseiametnik kuritarvitab talle riigi antud hüvesid, milleks tavakodanikul võimalus puudub.

Ka kingituste vastuvõtmine on oma loomult lähedane altkäemaksu võtmisele. Põhiline vahe altkäemaksu ja kingituse võtmise vahel on see, et viimase puhul ei osutata vastuteenet. Kuivõrd altkäemaksu ja kingituste eristamine on keeruline, ollakse rahvusvahelises praktikas ühel meelel, et ka kingituste võtmine on taunitav ja väärrib karistust.

Soodustavad tegurid

Rahvusvahelise kogemuse järgi on politseikorrupsiooni soodustavaid tegureid palju, nt tööle võetud ametniku iseloomuomadused ja väärtushinnangud – künism, ükskõiksus, vägivaldsus; kehv varustus ja väljaõpe; halb või puudulik ühiskondlik kontroll; ametniku vaenulikkus kohtusüsteemi vastu (kajastub näiteks ametniku arvates vale kohtuotsuse tegemises, millega ei hinnatud tema tööd kurjategija paljastamise ja kohtu alla andmises, tekib nn käegalöömise sündroom); ebaausad või korrumpeerunud ülemused või kolleegid, kelle käitumisest saab madalamal ametikohal töötav ametnik aru, et ka tema võib samamoodi toimida; nõrk teenistuse sisekontroll; nõrk prokurörijärelevalve kriminaalasjade menetlemisel; karistused, mis ei vasta ilmselt distsiplinaarrikkumistele ega motiveeri ametnikke kohusetundlikumalt töötama; personali suur voolavus. Korrumpeerumine võib alata juba enne ametniku tööle asumist, st juba varem korrumpeerunud isik tuleb politseitööd tegema, et kasutada ametnikohast tulenevaid võimalusi oma eraasjade ajamiseks ja rikastumiseks.

Omad erisused on korruptiivsel käitumisel kriminaalpolitsei ja korra-
kaitsepolitsei töölinis. Kahtlemata on levinumad rikkumised seotud tava-
kodanike poolt sageda-
mini toimepandavate
väärtegade men-
tetlemisega (menetlemata
jätmisega). Soodus-
teguriks on seejuures
politseiametniku ja
seadusrikkuja eralda-
tus. Kui väärtegu ei fik-

➤ Inimloomu eripä- ra arvestades on tõenäoline, et täielikult ei õnnestu korrupsioo- nist vabaneda kunagi.

seerita protokoll, siis on tagantjärele võimatu kindlaks teha, kas rikkumist, mille menetlemata jätmise eest võis ametnik saada altkäemaksu, üldse toimus. Kriminaalmenetluses või hiljemgi on võimalik tuvastada ametniku võimalik ebaseaduslik tegevus. Pahatihti võtavad politseiametnikud endale õiguse kuritegelikult käituda, kuna nende arvates on kogu süsteem korruptiivne. Tähtis on aga meele pida, et mõiste „tasuta tass kohvi“ on korruptiivse tänu sümbol – miski pole tegelikkuses tasuta.

Ennetav tegevus

Laialt levinud arvamuse kohaselt peaks hirm töötuks jääda sundima ametniku olema aus. Korrupsioonikahtluse tõttu teenistusest vabastatu võib jääda olukorda, kus tal puudub edaspidi võimalus tööd leida. Ometi kuule-

me aeg-ajalt meediast õiguskaitsesau-
tuste ametnikest, kes on ka üsna väike-
se rahasumma eest olnud valmis maha
müüma nii enda, oma kolleegide kui
ka kogu riigi täitevvõimu maine. Siiani
jõustunud kohtulahendid politseiamet-
nike altkäemaksu võtmise juhtumite
kohta näitavad, et tegemist on eelkõige
aususe kohustuse rikkumisega, hetkee-
motsioonist tekkinud olukorraga või
koguni rutiiniga raha saamises ameti-
palgast väiksema summa eest. Säärased
näited viitavad sellele, et igapäev
ei ole teiste ametnike eksimuste avaliku-
kustamine piisava tõhususega mõju-
nud ning põhjus peitub inimeses ehk
ametnikus eneses ja tema juba väljaku-
junenud arusaamades teenistusest ning
aususest.

Inimloomu eripära arvestades on tõenäoline, et täielikult ei õnnestu korrupsioonist vabaneda kunagi. Küll on aga võimalik rakendada abinõusid selle vähendamiseks. Mõju-
saim, ent samaaegu enim aega nõudev vahend korrupsiooni vähendamiseks nii õiguskaitsesau-
tustes kui ka mujal on ühiskonnas väärtushinnangute ja suhtumise kujundamine. See on töö, mida ei saa teha ainult õigus-
kaitsesau-
tused. Siin on vaja suuremat koostööd.

Korrupsiooniga võitlemise parim vahend on ennetav tegevus, nt eetikakoodeksi tõhusam rakendamine avalikus teenistuses, erinevate korrupsioonivastaste kampaaniate korraldamine. Oluline roll on organisatsioonikultuuri arendamisel. Politseiteenistuses olevate ametnike suhtes oleks vaja eelkõige väärtustada politseitööd sisemiselt, mis peaks seisnema politseitöö positiivsete külgede esiletoomises, kõigi ametnike võrdses kohtlemises ning objektiivses ja põhjendatud edutamises. Politseiteenistuse ametnikele on vaja pidevat täiendusõpet nii kutseoskuste täiendamiseks kui ka eetiliste töökspidamiste süvendamiseks.

Indrek Pöder

kaitsepolitsei juhtivspetsialist

Artikkel on kokkuvõtte autori magistritööst „Politseikorrupsioon ning selle vastase võitluse tõhustamise võimalustest Eestis“.

Politsei ja piirivalve aastapäevale pühendatud jumalateenistus Pärnu Eliisabeti kirikus

Pärnu kontserdimaja ees heisatakse valdkondade lipud.

FOTOD: JAA N RÕÕMUS JA ÜLLE VİSKA

Rõõmu teevad inimesed!

5. novembril tähistasime esimest korda ühiselt **politsei ja piirivalve aastapäeva**. Pidulikult kontsertaktusel Pärnu kontserdimajas andis siseminister neile, kes on muutnud Eesti turvalisemaks paigaks, politsei ja piirivalve teeneteristid.

Politseipeadirektor Raivo Küüt ja abikaasa Pille Küüt saavad Pärnu kontserdimaja pidulikule kontsertaktusele.

Siseminister Marko Pomerants andis üle piirivalve ning politsei teeneteristi. Pildil saab teeneteristi Helen Neider-Veerme piirivalveosakonnast.

Üks küsimus

Mis teeb töö juures rõõmu? Vastavad teeneteristide saajad.

„Minu elus on alati olnud tähtsal kohal sport ja mul on väga hea meel, et ka ühendasutuses sportimist soodustatakse. Üks meenutamist väärivaid hetki viimasest ajast olid kevadised võrkpallimeistrivõistlused ja mitte lõpptulemuse (see oli pelgalt väike kirss tordil), vaid just nimelt tunde tõttu, mille jätab ühtne meeskond. Olime värskest astunud uude ajajärku ning uute kolleegidega ühise võistkonnana pingutamise andis tunde, et koos ühise eesmärgi nimel getutsedes on kõik võimalik.“

Ülle Väina

piirivalveosakonna ebaseadusliku sisserände tõkestamise talituse juht

„Kriminaalmenetluses ja jälitusmenetluses põhimõttelisi tõrkeid ei ole. Saime enne 1. jaanuarit ning oleme saanud ka pärast rahulikult tööd edasi teha. Siin on oluline, et meid usaldatakse. Töö on jätkunud ja pole suuri ärakukkumisi. Inimesed suudavad kuritegusid avastada ka siis, kui motivatsioonipakett on kasin.“

Ago Leis

kriminaalpolitseiosakonna menetlusbüroo I talituse juht

Pärast teeneteristide jagamist koguneti ühispildile.

Kontserdil esinesid rahvusoperi Estonia poistekoor ja Revalia kammermeeskond dirigent Hirvo Surva juhatusel ning solistid Siiri Sisask ja Heldur Harry Põlda.

Õhtut juhtis armastatud saatejuht Toomas Luhats. Pildil koos Põhja prefekti Elmar Vaheriga

Pidulised keerutasid jalga politsei- ja piirivalveorkestri bigbändi saatel.

Lauda tuuakse pidupäevatorit.

Põhja Prefektuur valitseb endiselt korvpallis

18.-19. novembril peeti Paide spordihallis Eesti politsei korvpalli-meistrivõistlused, kuhu oli kokku tulnud 12 meeskonda: Lõuna/Tartu PO, Lõuna PVB, Põhja I, Põhja II, Lääne/Rapla, Lääne I, PPA I, PPA II, Kaitsepolitseiamet, Politseikool, Ida I ja Ida II.

Kõik võistkonnad said esimesel võistluspäeval mängida neljas alagrupis üheringilise turniiri, millele järgnesid veerandfinaalid ning kohamängud 5.-12. kohale. Esimeses veerandfinaalmängus kohtusid Ida I ja Põhja I ning võitjana väljus viimane seisuga 24 : 64. KAPO ja Lõuna PVB meeskonna duelli võitis KAPO 52 : 42. Politseikool oli kindlalt 62 : 38 üle Lõuna/Tartu PO meeskonnast ning tulemusena 50 : 28 tagas endale edasipääsu ka Põhja II meeskond, alistades Lääne/Rapla meeskonna.

Teisel päeval toimusid poolfinaalid, kus kohtusid Põhja I ja KAPO ning Põhja II ja Politseikool. Esimesest paarist väljus kindla võitjana Põhja I, alistades vastase

FOTO: MAILI ARRO

Meistermeeskonnas mängisid Kristjan Toomingas, Allar Lohu, Andrus Klein, Rauno Lett, Maido Viibur, Kristjan Pajupuu, Arli Mändmets, Janek Ardon, Kristjan Jaadla, Teemo Taidla ja Vjatšeslav Botškarjov.

84 : 44. Teises poolfinaalis alistas Põhja II võistkond Politseikooli 78 : 58. Nii kujuneski tänavune Eesti politsei korvpalli-meistrivõistluste finaallahing Põhja Prefektuuri siseasjaks. Võitis Põhja I meeskond,

kes sai oma prefektuuri kolleegidest jagu 82 : 69. Kolmanda koha mängus alistas KAPO Politseikooli tulemusena 80 : 61. Turniiri parimaks mängijaks hinnati Rauno Lett Põhja Prefektuurist.

Taevaskojas nauditi orienteerumist

8. oktoobril nautisid politseisportlased Põlvamaal Taevaskojas ilusat loodust ja suurepärast ilma ning selgitasid endi seast tänavused parimad orienteerujad.

Nooremate meeste vanuseklassis (kuni 39) oli vaieldamatult kiireim mees rajal Anti Sulavee Põhja Prefektuurist, kes läbis 6 km raja ja 13 kontrollpunkti ajaga 35.21. Talle järgnesid Ain Roosimägi Ida Prefektuurist ja Arli Mändmets Põhja Prefektuurist. Vanemate meeste vanuseklassis (40+) kuulus meistrimedal Tõnu Tänavale Politsei- ja Piirivalveametist, ta läbis 5 km raja koos 13 kontrollpunktiga kõige kiiremini, aeg 34.53. Talle järgnesid Enn Kuusik Ida Prefektuurist ja Ivo Tamla Põhja Prefektuurist. Nooremate naiste vanuseklassis

Orienteerujatele andis jõudu lummav Taevaskoja loodus.

FOTO: MAILI ARRO

(kuni 39) läks võit Maarja Punakule Lõuna Prefektuurist, oma lähimat konkurenti Epp Käpat KAPOst edestas ta vaid 14 sekundiga. 4,3 km pikkuse raja ning 12 kontrollpunkti läbis Punak ajaga 40.04. Kolmas oli Mirja Virve Lõuna Prefektuurist. Naiste

vanuseklassis 40+ võidutses aga Maris Roosipuu Politsei- ja Piirivalveametist. Roosipuu läbis 3 km ja 9 kontrollpunktiga raja ajaga 28.42. Talle järgnesid Aino Koser Lõuna Prefektuurist ning Imbi Savi Põhja Prefektuurist.

Piirivalvuritele on laskejooks traditsiooniline võistlussport, kuid Eesti Politsei Spordiliidu võistluskalendrisse lülitus see ala alles tänavu.

Laskejooksu auhinnavõistlus

Septembri viimasel ja oktoobri esimesel päeval toimusid Mõedaku spordibaasis Eesti politsei 2010. aasta laskejooksu auhinnavõistlused.

Individaalvõistluse stardijoonel 35 sportlast, kellest nii mõnigi ei teadnud täpselt, milline katsumus teda ees ootab, sest tegemist on uue spordialaga. Sportlane pidi jooksma 5 korda 1,5 km. Pärast igat ringi läbiti laskmine sportrelvadest (v.a viimane ring) ning laskeasendid olid lamades, püsti, lamades ja püsti. Igas tiirus lasti 5 padrunit ning iga möödalask tähendas 1 lisaminutit. Individaalvõistlusel oli eraldi arvestus nii naistele kui ka meestele.

Teisel päeval toimunud laske-teatejooksuvõistlusel oli samuti eraldi arvestus nii naiskondadele kui ka meeskondadele ning võistkond koosnes kolmest liikmest. Iga võistleja jooksis 3 korda 1,5 km ringi, pärast igat ringi läbiti laskmine (v.a viimane ring) ning laskeasendid olid lamades ja püsti. Viie märgi tabamiseks oli kasutada 8 padrunit, neist kolm olid lisapadrunit; iga püsti jäänud märk tähendas 100 m pikkust trahviringi.

Tulemused

Mehed, kuni 29 eluaastat

1. Sergei Platonov	Ida P	50.47
2. Juri Všivtsev	Ida P	52.04
3. Algo Eskla	Põhja P	54.22

30-39 eluaastat

1. Christian Lään	Põhja P	47.26
2. Olar Petersell	Ida P	47.39
3. Ilmar Vähi	Lõuna P	49.14

40-49 eluaastat

1. Tõnu Tänav	PPA	54.00
2. Aimar Birnbaum	Põhja P	55.05
3. Raivo Võip	Ida P	55.31

50+ eluaastat

1. Heldur-Valdek Seeder	PPA	62.15
-------------------------	-----	-------

Naised, kuni 29 eluaastat

1. A. Gerasimova	Põhja P	58.33
2. Jaanika Jalast	Ida P	65.04
3. Karin Mikk	Põhja P	66.03

30-39 eluaastat

1. Jelena Všivtseva	Ida P	55.35
2. Viia Kaldam	Lõuna P	64.49

40-49 eluaastat

1. Annika Pang	Lõuna P	64.18
2. Velve Põldoja	PPA	66.33

Lühidalt

Euroopa Politsei Spordiliidu kergejõustiku-meistrivõistlustel saavutas odaviskes hõbemedali Moonika Aava.

Eesti Politsei Spordiliidu juhatuse aseesimees Uno Vares ja peasekretär Maili Arro osalesid Euroopa Politsei Spordiliidu (USPE) kongressil Belgias, kus valiti uus USPE asepresident, peasekretär ning tehnilise komitee liikmed. Ühtlasi tehti mõningaid muudatusi võistlussüsteemides.

Novembrikuu lõpus toimus järjekorras juba XII Eesti ja Soome politsei maleturniir, kus üle kolme aasta said eestlased taas tunda võidurõõmu ning rändkarikas jäi koju tulemusega 4 : 2. Võidupunktid tõid Eesti võistkonnale Rein Mändmets ja Tarvo Piip ning viigiga leppisid Tarmo Muld, Agu Kipso, Leili Pärnpuu ja Arseni Vassiljev. Teisel võistluspäeval toimus kiirmaleturniir ning sellegi võitsid tänavu eestlased, edestades külalisi 22 : 14.

Kõik Eesti politsei 2010. aasta võistluste protokollid on aadressil www.politsei.ee/eps.

Malemajas maletasid maletajad

Paul Kerese Malemajas peeti Eesti politsei 2010. aasta malemeisterivõistlused.

Malelaudade taha oli kogunenud 31 maletajat, kes mängisid turniiril seitse voo. Tänavuse meistrimedali sai kaela Agu Kipso Kaitsepolitsei ametist, kogudes 6 punkti ning jättes vaid poole punkti kaugusele möödunud aasta meistri Leili Pärnpuu Põhja Prefektuurist. Kolmas oli Arseni

Vassiljev Põhja Prefektuurist ning ka tema punktisummaks kogunes 5,5 punkti. Võistkondlikus arvestuses said Põhja Prefektuurist Pärnpuu ja Vassiljev kokku 11 võidupunkti, järgnesid Mändmets ja Moskaljov Ida Prefektuurist 10 punktiga ning kolmas oli Kaitsepolitsei ameti võistkond Kipso ja Örd 9 punktiga.

Malelaudade taga võtsid mõõtu kokku 31 maletajat.

Mälumäng

1 Olümpiamängude meeste korvpalli ajaloos on suurimaid vastasseise olnud USA ja Nõukogude Liidu vahel. Viimase omavahelise mängu Soulis 1988. aastal USA kaotas. Millistel olümpiamängudel võitis USA viimast korda Nõukogude Liitu?

2 Tippaegadel olid Eesti korvpallurid Nõukogude Liidu koondises vägagi tooniandvad. Mitu neist osales 1967. aastal Euroopa meistriks tulnud meeskonnas?

3 Erinevalt Lätist on Eestis sedavõrd palju kohalikke omavalitsusi, et vaevalt peale mälumänguri on keegi, kes kõiki neid peast oskab nimetada. Kas tunnete ära, millise valla vapp on pildil?

4 Praeguseks on värvitelevision igapäevane ja ainuvõimalik. Mis aastal alustas ETV värvisaadete näitamist? Tõsi küll, esialgu vahendati Kesktelevisiooni saateid.

5 Sel aastal tähistati omaaegse väga populaarse laulja sajandat sünniaastapäeva. Tema võimed ei piirdunud ainult laulmisega. Aastaid oli ta ETVs režissöör, nooruses aga müüja plaadipoes, müües muu hulgas enda loomingut. Kellest on jutt?

6 Kes on see kirjanik, ajakirjanik ja rännumees (1865-1933), keda on nähtud jalutamas Tartus „Vanemuise“ einalauas, sajarublane paberraha niidiga järel lohisemas. Uudistajatele öelnud kirjanik: „Olen ma su kuradi järele küllalt jooksanud, eks lippa nüüd kord ka minu järele!“

7 Sega terved mandlid või pähkliid suhkruga. Kuumuta pidevalt segades nõrgal kuumusel, kuni suhkur sulab. Jätka veidi kõrgemal kuumusel, kuni suhkur muutub kuldpruuniks ning mandlid hakkavad plöksudes pragunema ja lõhkema, mis annab tunnistust nende piisavast röstimisastmest. Tõsta anum kohe pliidiilt, kalla sisu õlitatud pannile, aja puulusikaga ühtlaselt laiali ja jätta jahtuma. Mille valmistamise õpetus see on?

Segu ei ole üldiselt mõeldud paljalt söömiseks, vaid seda kasutatakse täidistes ja kreemides ning kaunistamiseks.

8 Maiade mütoloogias koosnes maailm 13-korruselisest üldilmast, keskilmast ja 9-korruselisest allilmast. Kõike seda läbis maailmapuu. Maiade jumalad tegid inimese loomiseks mitu ebaõnnesunud katset. Lõpuks tehti inimene

... Millest?

9 „... otsustanud kord, et tuleb Tartusse hoopis lennukiga, täpselt oma esinemise ajaks. Laulja kartis põhjendatult, et kui ta päevakese varem kohale jõuab, joo ennast tahes tahtmata silmini täis ega suuda laval inimese moodi laulda. Veelgi enam. Ta ei julgenud isegi muusikute bussiga Tartusse sõita, sest kaks ja pool tundi tongis kolleegide seltskonda sisaldas endas liiga palju riske. Mees oli aga selle esinemise nui neljaks täiesti kainenena otsustanud ära teha [...]“

Õnnetuseks oli tõus läbi rümpilvede hüplik ning kaame näoga proua tema vastas oksendas end esimese minutiga täis [...]. .... haaranud seepeale kotist igaks juhuks kaasa ostetud viina ning kalkanud selle ühe jutiga sisse. Tartus maandudes oli ta täis nagu kännuämblik.“ Kelle reisielamusi Mihkel Raud kirjeldab?

10 Araabia keeles olevat 5744 sõna, mis tähendavad põhimõtteliselt üht ja sama. Mida?

Küsimused panid kokku PPA õigusbüroo juristid Aare Hõbe ja Tiina Vellet

Kui tead vastust mälumängu viimasele küsimusele, saada see aadressile radar@politsei.ee märgusõnaga „Mälumäng“. Õigesti vastanute vahel loosime välja kaks Radari logoga saunalina.

Eelmises Radaris otsisime vastust küsimusele, milline elusolend meie planeedil suudab kuuldavale tuua kõige valjemaid häälsusi - umbes 140 dB. Õige vastus on nahkhiir. Mitmed inimesed kirjutasid meile, et nahkhiirest teevad kõvemat häält sinivaalad, kuni 188 dB. Üks tähelepanelik mälumängur saatis meile aga infot, et sinivaalast valjuhäälses on hoopis krevett Tiger Pistol, kelle häälsusi küündivad üle 200 dB. Kuna erinevad allikad on erinevatel seisukohtadel, siis loosisime auhinnad välja kõigi vastanute vahel. Radari saunalinad võitsid Põhja Prefektuuri kesklinna politseijaoskonna abipolitseinik **Marek Kallasmaa** ja **Hannes Janno** piirivalveosakonna arendusbüroo infovarade talitusest.

Ristsõna vastuseid ootame samuti aadressile radar@politsei.ee märgusõnaga „Ristsõna“. Õigesti vastanute vahel loosime välja kaks Radari logoga võtmehoidjat. Kui soovid saada mälumängu ja ristsõna vastused koos, kirjuta märgusõnaks „Vastused“.

Eelmise Radari ristsõna vastus oli „... tantsib minu pilli järgi“. Õigesti vastanute hulgast võitis pleedi **Piret Keskra** Tallinna kordonist. Radari logoga võtmehoidja võitis **Meelis Kaadu** Tallinna piiripunktist.

Radar soovib võitjatele palju õnne ja võtab nendega auhindade kättesaamiseks ühendust!

Vigade parandus

Eelmises Radaris unustasime panna mälumängu 7. küsimuse juurde pildi. Küsimus kõlas: mis valla lipp on pildil? Huvitav on vald selle poolest, et alates 1981. aastast (siis külanõukogu) kuni 2009. aastani juhtis seda üks ja sama mees. Õige vastus oli Sõmerpalu vald.

MASINAT KÄITAV SEADE	PENSION (VAN.)	LIIKLUS-EESKIRI	AASTA	KALI	NAHKVÕO (MURDES)							
APLALT												
VÄIKESES KOGUSES			UKRAINA GRIVNA									
			MÕISTE-									
AJUTINE			... TURGENEV MÕNUAINETESSE PUUTUV									
POLITSEINI-KU RIETUS						TEIVAS						
KEHAOSA						VOLT						
RÄIM						MUUL VIISIL						
SEKUND		PEALINN EUROOPAS										
		TOL AJAL										
NUTULAUL			KUMMI...			SIIMENS	SEOS TÄRKLISEGA	AEGLANE RONG	...KAART	PIIRIVALVURI TÖÖKOHT	KAISUTAMA	PALVE LÕPETUS
			VASTU-									
E. ENDINE MAADLEJA						KARVIK						
						HAPNIK						
KLASS			TINGIS SUURE TURVAOPER. KOHITSETUD SIGA			MULJUMA GUY DE MAUPASSANTI TEOS						
MÕLKI						LAHUS-SOPI- TAOLINE MOODUSTIS				ARVUTI-TOOTJA		
PIIRIVALVURI TÖÖVAHEND										KUIDAS?		
NÕÕRIJUPP						KAELUSE TÜÜP KOOS-, KAAS-						
...FILTER			E. KIRJANIK				EETIKA KATEGORIA ... MUIDUGI			MANGAAN		
			AMPER							VORMI...		
LAMBERT		TANTS							EKSTRAKT			STAGNAT-SIOON
		JUURDEKASV							KAKS PIHKU			
JAH			...INIMENE (SUPERMEES) SAN.TEHNIKA TÖÖTJA			HAPNIK- PALJUDE OKSTEGA					SENT	
											SISSEOSTU-DE TEGIJA	
UUSTULNUK						LIHA ASEND-DAV TAIM				SEISAB ... NAJAL		
						PIIP				ELEKTRON-LAMBI OSA		
MASSIÜHIK		DIGIKASSETT (INGL. K.)				HÄÄBUNUD KEEL SIBERIS JADA						
		KAHEKSA-										
PIIRIVALVURI TÖÖVAHEND										TSENTNER		
E. JALGRATTUR										OSMIUM		
KREEKA VUTIKLUBI			TOEL					AUTOR				
			INFO-AGENTUUR					IMESTUS-HÜÜATUS				
KARUS-NAHKNE SÄÄRIK						OMA-, ISE-				MÕTTELINE OSA TERVIK-VARAST		
						FOSFOR				RAADIUS		
ÜKS LIIKLUSMÄRK						KOLMKÕLA				HAARAVAD RISTSÕHAD KÕIGILE RISTIK		

Lugemis- elamus

Mare narcoticum - põhjalik, lugemist vääriv uurimistöö

Raimo ja Risto Pullat „Viinameri -
salapiiritusevedu Läänemerele kahe
sõja vahel“, Estopol, 2010

Teoses on värvikalt ja mitmekülgset
avatud Soome lahe salapiirituseveo
ning selle kuritegeliku fenomeni vasta-
se võitluse tausta. 20ndate esimesel
poolel sai Läänemere piirituseveost
selles regioonis tõenäoliselt üks esime-
si organiseeritud kuritegevuse liike, mis
hõlmas kõiki organisatsiooni korraldu-
se komponente ning kõiki ühiskonna
tasandeid. Raamatus on avatud Eesti-
Soome suhted kõiki aspekte arvesse
võttes. Salapiirituseveo taustal on hästi
esile toodud naaberriikide kaubandus-
suhete ja alkoholipoliitika kujunemine
ning poliitiline taust laiemaalt.

Teos laiendab oluliselt salapiirituse-
veo selle perioodi tervikpilti. Salapiiri-
tusevedu ei olnud ainult Eesti-Soome
kahepoolne kitsas koridor. Peagu kõik
Põhjamaad olid kehtestanud tugevad
alkoholipiirangud ning salapiirituse tur-
gu otsiti kõigist neist regioonidest. Sa-
lapiirituseveol konkureerisid omavahel
nõrgema kvaliteediga, aga odav Saksa
piirituse parema kvaliteediga, kuid kalli-
ma Eesti piiritusega.

Autorid on selgelt kirjeldanud jälgi,
mille jättis salapiirituse vedu üle Soome
lahe. Kuigi naabrite mitmed kalurikülad
piiritusetulust majanduslikult õitsesid
ja nende vahel olid enamasti teineteist
mõistvad suhted, oli ka teisi tundeid.
Soomlased süüdistasid eestlasi oma
rahva demoraliseerimises. Piirituseve-
du nimetati Läänemere katkuks. Väide-
tavalt kuiva seaduse ajal kasvas põhja-
naabrite viinajoomine ligi 300 protsenti.

Sven Anderson

PPA piirivalveosakonna
piirivalvealase koostöö büroo juht

Uudiskirjandus raamatukogudes

Olemise õigus

Raska, Eduard

Tallinn: Sisekaitseakadeemia, 2010
Asukoht: SKA raamatukogu, SKA PPK
raamatukogu, SKA PPK Paikuse kooli
raamatukogu, SKA päästekolledži pääs-
tekooli raamatukogu

Professor Eduard Ras-
ka postuumselt ilmunud
monograafias on võetud
kokku autori käsitlused õi-
gusest, õiglusest, ühiskon-
nast ja normist ning nende
omavaheliste seoste kuju-
nemisest. Raamat on ilmunud koostöös
Tallinna Tehnikaülikooliga.

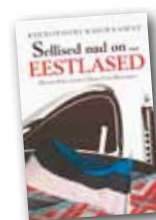

Sellised nad on ... eestlased

Hilary, Bird

Tallinn: AS Eesti Ajalehed, 2010
Asukoht: SKA PPK raamatukogu

See raamat on eest-
lastele otsekui enese-
vaatlus erilisest peeg-
list, mis teeb nähtavaks
mõndagi sellist, mida
on peidetud rahvuslik-
heroilise vööba alla. On
antud ülevaade eestlas-
te iseloomust, kommetest/tavade-
st ja käitumisest, kultuurist, suhtumisest ning
väärtushinnangutest.

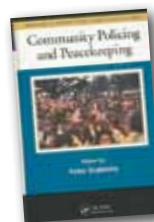
Community Policing and Peacekeeping

Grabosky, Peter

London: CRC Press INC,
2009

Asukoht: SKA raamatukogu

Raamatus on keskendu-
tud kahele põhiteemale, mis
käsitlevad 21. sajandi polit-
seitööd – nüüdisaegne korralvalve ning
rahuvalve erinevates riikides. Materjal on
seotud politseitöö kultuurilise ja poliitilise
kontekstiga.

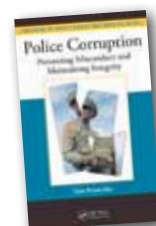

Police Corruption: pre- venting misconduct and maintaining integrity

Prenzler, Tim

London: CRC Press INC, 2009
Asukoht: SKA raamatukogu

Raamatus on kirjelda-
tud võimu kuritarvita-
mist ja korrupsiooni
mõju politsei mainele.
Teoses on tutvustatud
korrupsiooni liike ning
antud nõu selle ennetam-
iseks.

Karistusõigus: üldosa

Sootak, Jaan

Tallinn: Juura, 2010

Asukoht: SKA raamatu-
kogu, SKA PPK raamatu-
kogu, SKA PPK Paikuse
kooli raamatukogu, PPA
raamatukogu

Raamatusse on prof Jaan Sootak koon-

Juhan Kubu esitles raamatut „Miilitsas ja politseis“

8. oktoobril esitles oma raamatut „Miilitsas
ja politseis. 40 aastat mundris“ Pärnu polit-
seiprefektuuri kunagine abiprefekt ja Paiku-
se politseikooli endine direktor Juhan Kubu.
Raamatus hõlmab J. Kubu erinevaid elupe-
riode, nagu miilitsakooli minek, töötamine
Raplas, Paines, Moskvas, Haapsalus, Polit-
seiametis, Pärnus ja politseikoolis.

FOTO: JAAAN RÕÕMUS

Summary

The cover page story of the last Radar of this year is titled **"Why Estonian Police joined Facebook?"**. About two months ago the Police and Border Guard Board (PBGB) opened its fan page in Facebook: www.facebook.com/politseijapiirivalveamet, where we keep people updated about our works and activities. The PBGB Facebook page includes our contacts, pictures, videos, discussions and daily mailings. We have suggested people to slow down in this winter traffic and to be careful; have reminded them about the necessity to wear a reflector; provided information about a new document type – digital ID; congratulated

in the story **"Without a plait in Afghanistan"**, how Estonians together with Americans are training policemen in a container campus of Spin Boldak base, how they wake up in the mornings with accompaniment of Apache helicopters and how they fight with the dust and heat which force one's way everywhere. "The sun is also extremely intensive. When somebody opened the door of a container in the morning or at daytime, it felt like a Kremlin lantern had been dragged to the door and somebody had lit it. The whole container was light and it was quite difficult to move around without sunglasses. When at the training, where local situation was introduced, we were told about the dust which exists everywhere, then it probably did not totally reach mine nor any other's mind. The dust, which covers everything and everyone here, and forces its way everywhere, is so fine, that it is appropriate to compare it with the dust which appears in an apartment during renovation when one polishes a putty wall", writes Pärtel.

avoid it? The answers are provided in the article **"Police corruption, i.e. there are no free meals"**. "In Western cultural area there is a general standpoint, that corruption is one of the main obstacles to peace, stability, democracy and human rights all over the world. There is no doubt in the negative impact of corruption to economy, fulfilment of social goals and to public administration. Corruption is especially dangerous in the institutions which are liable for law enforcement – police, prosecutor's office, court system, which decreases trust of the population towards the whole state", writes the author of the story, Leading Specialist of the Security Police Mr. Indrek Pöder. The article is a summary of the author's master's thesis "Police corruption and possibilities to intensify the fight against it in Estonia".

These are only a few topics from the present Police and Border Guard Board magazine Radar. If you notice any article, which you would wish to learn more about, please do not hesitate to contact us by e-mail radar@politsei.ee. Have a nice reading!

the Border Guard for their anniversary; invited people to visit us on Citizenship Day etc. We believe that if people are in Facebook, then the police should also be there. Today more than 300 000 Estonians are already in Facebook. In two months we have already got 2200 fans – this is more than any other Estonian state institution, which is also in Facebook, has. Our goal is to operate the fan paper in such way that it would be useful, interesting and attractive for our friends. The value of state institutions in Facebook is the information and the possibility to communicate with the state comfortably and directly. Our big example is the police of Finland, which has about 98 000 fans in Facebook.

In September the Head of the Extradition Centre Mr. Pärtel Preinvalts cut off his long plait and set out to Afghanistan on a police mission. Now Pärtel writes

How to categorize police corruption, what causes the corruption and how to

Politsei-korruptsioon ehk tasuta lõunaid pole olemas

Pahaltihi võtavad politseimetrikuud enilise õiguse kätte gelikui kaituda, kuna nende arvates on kogu süsteem korruptiivne.

Enne valimisi läbi on korruptsioonid veel kindlasti vähenemisele, kuid need ei ole jäänud kaunistatud sõnadega. Korruptsioon on süsteemne probleem, mis on seotud võimudega ja mis ei lahene ilma süsteemsete muutusteta. Korruptsioon on süsteemne probleem, mis on seotud võimudega ja mis ei lahene ilma süsteemsete muutusteta. Korruptsioon on süsteemne probleem, mis on seotud võimudega ja mis ei lahene ilma süsteemsete muutusteta.

Kuidas liigitatakse politsei-korruptsiooni, mis korruptsiooni põhjustab ja kuidas seda vältida?

Liitumise korras on olemas mitmeid võimalusi, kuidas vältida korruptsiooni. Korruptsioon on süsteemne probleem, mis on seotud võimudega ja mis ei lahene ilma süsteemsete muutusteta. Korruptsioon on süsteemne probleem, mis on seotud võimudega ja mis ei lahene ilma süsteemsete muutusteta.

